

REPUBLIKA SLOVENIJA
RAČUNSKO SODIŠČE

REVIZIJSKO POROČILO

Učinkovitost sistema ravnanja s komunalnim blatom ter spremljanja in nadzora nad ravnanjem s komunalnim blatom

2024

6 ČISTA VODA
IN SANITARNA
UREDITEV

9 INDUSTRIJA,
INOVACIJE IN
INFRASTRUKTURA

11 TRAJNOSTNA
MESTA IN
SKUPNOSTI

CILJI
TRAJNOSTNEGA
RAZVOJA

POSLANSTVO

Računsko sodišče pravočasno in objektivno obvešča javnosti o pomembnih razkritjih poslovanja državnih organov in drugih uporabnikov javnih sredstev ter svetuje, kako naj državni organi in drugi uporabniki javnih sredstev izboljšajo svoje poslovanje.

REPUBLIKA SLOVENIJA
RAČUNSKO SODIŠČE

REVIZIJSKO POROČILO

Učinkovitost sistema ravnanja s komunalnim blatom ter spremljanja in nadzora nad ravnanjem s komunalnim blatom

Številka: 321-2/2021-45
Ljubljana, 3. junija 2024

Povzetek

Računsko sodišče je revidiralo učinkovitost vzpostavitve sistema ravnanja s komunalnim blatom ter spremljanja in nadzora nad ravnanjem s komunalnim blatom v obdobju od 1. 1. 2019 do 30. 6. 2022. Revizija je bila izvedena na **Ministrstvu za okolje in prostor** (v nadaljevanju: ministrstvo), **ki od 24. 1. 2023 posluje kot Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo** ter **Ministrstvo za naravne vire in prostor, Agenciji Republike Slovenije za okolje** (v nadaljevanju: ARSO) **ter Inšpektoratu Republike Slovenije za okolje in prostor** (v nadaljevanju: inšpektorat), **ki od 25. 2. 2023 posluje kot Inšpektorat Republike Slovenije za okolje in energijo** ter **Inšpektorat Republike Slovenije za naravne vire in prostor**. Po mnenju računskega sodišča so bili vzpostavitve podlag za ravnanje, kot tudi spremljanje in izvajanje nadzora nad ravnanjem s komunalnim blatom **delno učinkoviti**.

Ministrstvo in ARSO nista zagotovila vseh podlag za učinkovito ravnanje s komunalnim blatom. Ministrstvo je v strateških dokumentih podalo nekatere usmeritve na področju ravnanja s komunalnim blatom, ni pa v strateških ali drugih dokumentih kljub visokemu deležu komunalnega blata, obdelanega na drug način, v okviru katerega je največji delež predstavljala predelava blata v tujini (od leta 2017 do leta 2019 povprečno 67 %) podalo usmeritev oziroma razmislilo o scenariju za nadaljnje ravnanje s komunalnim blatom, ki je odpadek, v primeru, ko njegov izvoz ni mogoč oziroma je omejen. Prav tako ni določilo ciljev, ki bi bili merljivi in časovno opredeljeni.

Ministrstvo ni pripravilo predpisov na način, da bi celovito in nedvoumno urejali ravnanje s komunalnim blatom. Nepregledna, nejasna in pomanjkljiva ureditev v predpisih otežuje sledljivost ravnanja s komunalnim blatom ter povzroča nejasnosti pri opredelitvi potrebnih ravnanj in odgovornosti za ravnanje s komunalnim blatom.

Ministrstvo in ARSO sta vzpostavila sistem za evidentiranje komunalnega blata in spremljanje ravnanja z njim, vendar v sistemu beleženja in spremljanja tokov komunalnega blata obstajajo slabosti, zaradi česar ni v celoti zagotovljena sledljivost do njegove končne obdelave. Ministrstvo vodi predpisane evidence, ki so javno dostopne. ARSO vodi podatke o količinah nastalega in obdelanega komunalnega blata na posamezni čistilni napravi ter o količinah oddanega komunalnega blata iz čistilne naprave v nadaljnje ravnanje na podlagi podatkov, ki jih sporočajo izvajalci obratovalnega monitoringa in upravljavci čistilnih naprav za preteklo leto. ARSO med letom tako ne razpolaga z ažurnimi podatki o trenutnih količinah nastalega in obdelanega komunalnega blata v okviru izvajanja gospodarske javne službe odvajanja in čiščenja odpadne vode. Podatke o ravnanju s komunalnim blatom po tem, ko zapusti čistilno napravo, vodi ARSO v okviru informacijskega sistema, kjer so shranjeni vsi evidenčni listi, ki jih morajo upravljavci čistilnih naprav izpolniti in potrditi ob oddaji

vsake pošiljke odpadkov zbiralcu ali izvajalcu obdelave komunalnega blata, ki je odpadek. Tako naj bi se zagotavljali ažurni podatki in sledljivost tokov komunalnega blata na poti od posameznega izvirnega povzročitelja do zbiralca in izvajalca obdelave komunalnega blata, ki je odpadek. Dejstvo, da je bilo v nekaj primerih komunalno blato, ki je odpadek, puščeno na za to nepredvidenih mestih v okolju, pa kaže na to, da v sistemu obstajajo slabosti.

Ministrstvo je z aktivnostmi za ureditev področja ravnanja s komunalnim blatom, ki je odpadek, pričelo šele po uvedbi omejitve njegovega izvoza. Iskalo je prostore za njegovo začasno skladiščenje in pripravilo podlage za zagotovitev dodatnih zmogljivosti za njegovo obdelavo, vendar ni zagotovilo dolgoročne rešitve za ravnanje s komunalnim blatom.

Ministrstvo je sodelovalo z vsemi deležniki, med drugim pri izvedbi posveta glede predelave ali odstranjevanja komunalnega blata ter v 2 delovnih skupinah, katerih cilj je bil priprava strategije in ureditev problematike na področju ravnanja s komunalnim blatom.

Ministrstvo, ARSO in inšpektorat niso v celoti zagotovili spremljanja ravnanja s komunalnim blatom in nadzora nad ravnanjem s komunalnim blatom. ARSO v zbirki podatkov, ki jo je vodila o nastanku in obdelavi komunalnega blata na posamezni čistilni napravi, ni v celoti zagotovila spremljanja podatkov, saj jih je zaposleni ročno vnašal, preverjal in spremljal. Preverjanje pravilnosti podatkov je temeljilo na subjektivni oceni zaposlenega, saj ministrstvo ni pripravilo smernic oziroma meril, iz katerih bi izhajala vsaj okvirna količina blata, ki nastane po čiščenju odpadne vode na čistilni napravi. Zaradi tega je bil otežen tudi nadzor nad podatki, ki so jih sporočali upravljavci čistilnih naprav. Podatke, ki jih je ARSO vodila v okviru zbirke podatkov o ravnanju s komunalnim blatom, ki je odpadek, je preverjala s pomočjo dvoplastnega sistema kontrol podatkov, tudi s samodejnimi kontrolami, in zavezanca za poročanje pozivala k predložitvi oziroma dopolnitvi ali popravku posameznih poročil. Ker se podatki iz obeh zbirk podatkov o komunalnem blatu med seboj ne ujemajo, ne obstajajo zanesljivi in kakovostni podatki o komunalnem blatu. To pomeni tudi, da sistem ravnanja s komunalnim blatom ni v celoti ustrezen in pregleden oziroma da vsebuje slabosti, ki povečujejo tveganje za nepravilnosti v sistemu ravnanja s komunalnim blatom (tudi za njegovo nedovoljeno puščanje v okolju).

Ministrstvo v obdobju, na katero se nanaša revizija, ni izvajalo vsebinskega nadzora nad sprejetimi akti občin za izvajanje gospodarske javne službe odvajanja in čiščenja odpadne vode v zvezi z opredelitvijo ravnanja s komunalnim blatom in ni izvedlo analize ter imelo pregleda nad tem, ali so občine v odlokih opredelile in tudi dejansko izvajale nadzor nad uporabo komunalnega blata v kmetijstvu.

Inšpektorat je nadzor nad izvajanjem predpisov glede ravnanja s komunalnim blatom izvajal v okviru ostalih rednih in usmerjenih inšpekcijskih nadzorov, samostojne nadzore je izvajal le v primerih, ko je nadzor izvajal na podlagi prijav oziroma medijskih objav. Prav tako ni ločeno načrtoval nadzorov za področje komunalnega blata, temveč je nadzor načrtoval posredno – v okviru ostalih inšpekcijskih nadzorov, posledično tudi ni določil ciljev, ki jih želi z nadzori doseči. Prav tako pri načrtovanju inšpekcijskih nadzorov ni upošteval ugotovitev in izrečenih ukrepov iz že opravljenih nadzorov, saj ni vodil evidence o izvedenih nadzorih na področju ravnanja s komunalnim blatom.

Računsko sodišče je Ministrstvu za naravne vire in prostor, Ministrstvu za okolje, podnebje in energijo, Agenciji Republike Slovenije za okolje in Inšpektoratu Republike Slovenije za okolje in energijo podalo **priporočila** za izboljšanje poslovanja, ni pa zahtevalo predložitve odzivnega

poročila, saj so revidiranci med revizijskim postopkom, kjer je bilo mogoče, sprejeli ustrezne popravljalne ukrepe za odpravo razkritih nesmotrnosti oziroma ukrepe, ki bodo zmanjšali možnost nastajanja istovrstnih nesmotrnosti v prihodnje.

Kazalo

1. Uvod	8
1.1 Opredelitev revizije	9
1.2 Revizijski pristop	9
1.3 Omejitev revizije	10
1.4 Predstavitev revidirancev	10
1.4.1 Ministrstvo za okolje in prostor	10
1.4.2 Agencija Republike Slovenije za okolje	13
1.4.3 Inšpektorat Republike Slovenije za okolje in prostor	15
1.5 Predstavitev področja revizije	16
1.5.1 Opredelitev pojma komunalno blato	16
1.5.2 Pravne podlage za ureditev ravnanja s komunalnim blatom	19
1.5.3 Postopek ravnanja s komunalnim blatom	22
1.5.4 Podatki o količinah komunalnega blata	25
2. Ugotovitve	27
2.1 Sistem ravnanja s komunalnim blatom	27
2.1.1 Strateške usmeritve in cilji na področju ravnanja s komunalnim blatom	27
2.1.2 Predpisi na področju ravnanja s komunalnim blatom	36
2.1.3 Vzpostavitev sistema za evidentiranje komunalnega blata in spremljanje ravnanja z njim	40
2.1.4 Spremljanje področja in nudenje strokovne pomoči deležnikom	50
2.2 Spremljanje ravnanja s komunalnim blatom in izvajanje nadzora nad ravnanjem s komunalnim blatom	53
2.2.1 Spremljanje podatkov o ravnanju s komunalnim blatom	53
2.2.2 Spremljanje poslovanja občin glede izvajanja nalog, povezanih s komunalnim blatom	58
2.2.3 Nadzor nad izvajanjem predpisov s področja ravnanja s komunalnim blatom	60
2.2.3.1 Strategija in načrtovanje nadzora	61
2.2.3.2 Izvajanje nadzora nad ravnanjem s komunalnim blatom	66
3. Mnenje	69
4. Priporočila	73
5. Priloge	75

1. Uvod

Revizijo učinkovitosti sistema ravnanja s komunalnim blatom¹ ter spremljanja in nadzora nad ravnanjem s komunalnim blatom v obdobju od 1. 1. 2019 do 30. 6. 2022 smo izvedli na Ministrstvu za okolje in prostor, ki od 24. 1. 2023 posluje kot Ministrstvo za naravne vire in prostor ter Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo², Agenciji Republike Slovenije za okolje in Inšpektoratu Republike Slovenije za okolje in prostor, ki od 25. 2. 2023³ posluje kot Inšpektorat Republike Slovenije za naravne vire in prostor ter Inšpektorat Republike Slovenije za okolje in energijo.

Revizijo smo izvedli na podlagi Zakona o računskem sodišču⁴ in Poslovnika Računskega sodišča Republike Slovenije⁵. Sklep o izvedbi revizije⁶ je bil izdan 1. 6. 2022.

Naša pristojnost je na podlagi izvedene revizije podati mnenje o učinkovitosti vzpostavitve sistema ravnanja s komunalnim blatom ter spremljanja in nadzora nad ravnanjem s komunalnim blatom v obdobju od 1. 1. 2019 do 30. 6. 2022.

Revizijo smo načrtovali in izvedli v skladu z mednarodnimi revizijskimi standardi, ki jih določa Napotilo za izvajanje revizij⁷, tako da smo pridobili zadostna in ustrezna zagotovila za izrek mnenja.

¹ Zakonodajalec v predpisih uporablja izraz blato, kar je predstavljeno v točki 2.1.2. V reviziji uporabljamo izraz komunalno blato za preostalo obdelano ali neobdelano blato iz komunalnih čistilnih naprav in malih čistilnih naprav, vključno z blatom iz skupnih čistilnih naprav, za blato iz pretočnih in nepretočnih greznic, blato iz drugih podobnih naprav za čiščenje odpadnih voda ter za blato iz stranišča, ki deluje brez izpiranja z vodo in je brez iztoka ter ni kemično stranišče, v katerem se uporabljajo kemična sredstva za preprečevanje nezaželenih vonjav.

² Zakon o spremembah Zakona o Vladi Republike Slovenije (v nadaljevanju: ZVRS-J; Uradni list RS, št. 163/22), ki je pričel veljati 28. 12. 2022, v 4. točki drugega odstavka 2. člena prehodnih in končnih določb določa, da Ministrstvo za okolje in prostor z dnem, ko priseže pristojni minister, nadaljuje z delom kot Ministrstvo za naravne vire in prostor z delovnim področjem Ministrstva za okolje in prostor, kot ga določa 38.a člen Zakona o državni upravi, razen delovnega področja varovanja okolja, celovite presoje vplivov na okolje, upravnih postopkov na področju okolja, systemskega urejanja javnih služb varstva okolja, ravnanja z gensko spremenjenimi organizmi, podnebnih sprememb, ravnanja z odpadki in učinkovite rabe virov ter stanovanjske politike. Na podlagi desete alineje tretjega odstavka 2. člena ZVRS-J del delovnega področja Ministrstva za okolje in prostor, ki se nanaša na delovno področje varovanja okolja, celovite presoje vplivov na okolje, upravnih postopkov na področju okolja, systemskega urejanja javnih služb varstva okolja, ravnanja z gensko spremenjenimi organizmi, podnebnih sprememb, ravnanja z odpadki in učinkovite rabe virov, preide v pristojnost Ministrstva za okolje, podnebje in energijo. Državni zbor Republike Slovenije (v nadaljevanju: državni zbor) je 24. 1. 2023 imenoval ministra za naravne vire in prostor ter ministra za okolje, podnebje in energijo (Sklep o imenovanju ministrice in ministrov, Uradni list RS, št. 10/23).

³ Z uveljavitvijo Uredbe o spremembah in dopolnitvah Uredbe o organih v sestavi ministrstev (Uradni list RS, št. 25/23).

⁴ Uradni list RS, št. 11/01 in 109/12.

⁵ Uradni list RS, št. 91/01.

⁶ Št. 321-2/2021/7; s spremembo št. 321-2/2021/12 z dne 6. 12. 2022 in spremembo in dopolnitvijo št. 321-2/2021/23 z dne 16. 5. 2023.

⁷ Uradni list RS, št. 122/22.

1.1 Opredelitev revizije

Predmet in obseg revizije je vzpostavitev sistema ravnanja s komunalnim blatom ter spremljanje in nadzor nad ravnanjem s komunalnim blatom v obdobju od 1. 1. 2019 do 30. 6. 2022.

Cilj revizije je izrek mnenja o učinkovitosti sistema ravnanja s komunalnim blatom ter spremljanja in nadzora nad ravnanjem s komunalnim blatom v obdobju od 1. 1. 2019 do 30. 6. 2022.

Da bi lahko izrekli mnenje, smo si zastavili glavno revizijsko vprašanje, *ali je bil vzpostavljen sistem ravnanja s komunalnim blatom ter spremljanja in nadzora nad ravnanjem s komunalnim blatom v obdobju od 1. 1. 2019 do 30. 6. 2022 učinkovit.*

Odgovor na glavno revizijsko vprašanje smo pridobili s pomočjo odgovorov na naslednji revizijski podvprašanja:

- ali je bil vzpostavljen primeren sistem ravnanja s komunalnim blatom in
- ali je bilo zagotovljeno spremljanje ravnanja s komunalnim blatom in izvajanje nadzora nad ravnanjem s komunalnim blatom.

Učinkovitost sistema ravnanja s komunalnim blatom ter spremljanja in nadzora nad ravnanjem s komunalnim blatom smo ocenjevali na podlagi vnaprej določenih sodil, ki so predstavljena v ugotovitvenem delu tega poročila.

Sistem ravnanja s komunalnim blatom ter spremljanja in nadzora nad ravnanjem s komunalnim blatom smo ocenili kot učinkovit, če je bilo poslovanje ministrstva, ARSO in inšpektorata v pretežnem delu v skladu s sodili za presojo učinkovitosti. Sistem ravnanja s komunalnim blatom ter spremljanja in nadzora nad ravnanjem s komunalnim blatom smo ocenili kot neučinkovit, če je bilo poslovanje ministrstva, ARSO in inšpektorata v pretežnem delu v neskladju s sodili za presojo učinkovitosti. V vseh ostalih primerih smo sistem ravnanja s komunalnim blatom ter spremljanja in nadzora nad ravnanjem s komunalnim blatom ocenili kot delno učinkovit.

1.2 Revizijski pristop

Revizijo smo načrtovali in izvedli tako, da smo pridobili zadostna in ustrezna zagotovila za izrek mnenja. Na posamezna revizijska vprašanja smo odgovorili z uporabo kvalitativnih in kvantitativnih metod in tehnik revidiranja, pri čemer smo uporabili predvsem:

- proučevanje strateških dokumentov in predpisov, ki se nanašajo na področje revizije;
- pregledovanje dokumentacije in informacij o ravnanju s komunalnim blatom, ki smo jih pridobili od ministrstva, ARSO in inšpektorata ter z razgovori z zaposlenimi, ki neposredno in posredno delujejo na področju ravnanja s komunalnim blatom;
- proučevanje poročil, raziskav, strokovnih člankov in drugih javno dostopnih virov v povezavi s komunalnim blatom;
- analiziranje podatkov, ki smo jih pridobili od občin na podlagi poslanih vprašalnikov o ravnanju s komunalnim blatom, in podatkov, ki smo jih pridobili iz drugih javno dostopnih virov.

1.3 Omejitev revizije

Podatkov in odgovorov glede ravnanja s komunalnim blatom, ki so nam jih sporočile občine v odgovorih na vprašalnik, nismo dodatno preverjali. Na nekatera vprašanja smo od občin pridobili opisne odgovore, ki smo jih glede na vsebino združili ter smiselno predstavili kot povzetke.

1.4 Predstavitev revidirancev

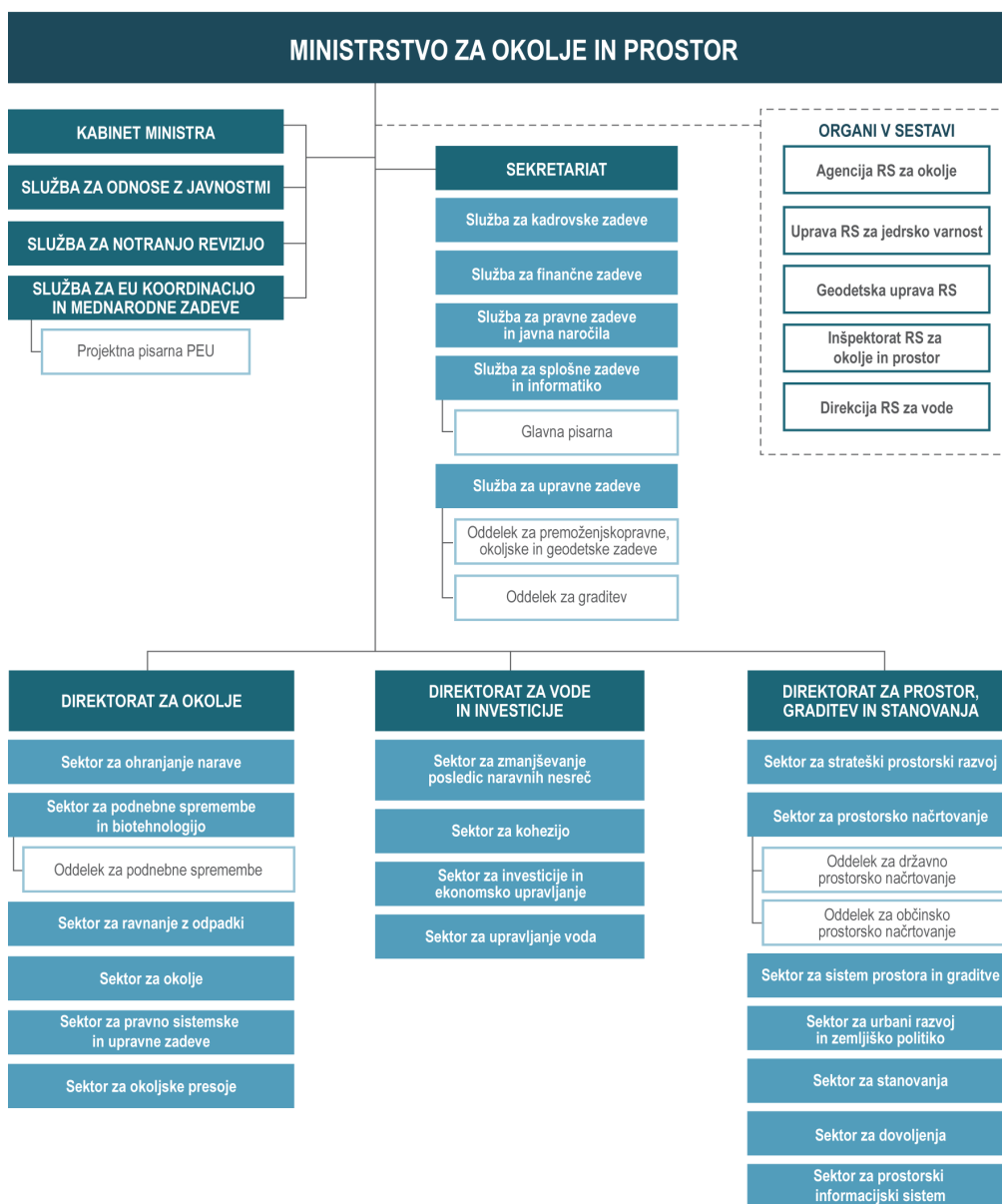
1.4.1 Ministrstvo za okolje in prostor

V obdobju, na katero se nanaša revizija, je ministrstvo na podlagi 38.a člena Zakona o državni upravi⁸ (v nadaljevanju: ZDU-1) v povezavi s področjem revizije opravljalo predvsem naloge na področju ravnanja z odpadki, celovite presoje vplivov na okolje, systemskega urejanja gospodarskih javnih služb (v nadaljevanju: GJS), javnih služb varstva okolja, opozarjanja in odprave posledic naravnih nesreč.

Slika 1 prikazuje organizacijsko strukturo ministrstva na dan 30. 6. 2022.

⁸ Uradni list RS, št. 113/05 – uradno prečiščeno besedilo, 89/07 – odl. US, 126/07 – ZUP-E, 48/09, 8/10 – ZUP-G, 8/12 – ZVRS-F, 21/12, 47/13, 12/14, 90/14, 51/16, 36/21, 82/21, 189/21 in 153/22.

Slika 1 Organigram ministrstva

Vir: spletna stran ministrstva⁹.

Na ministrstvu sta se v obdobju, na katero se nanaša revizija, s področjem revizije ukvarjala Direktorat za vode in investicije ter Direktorat za okolje.

V okviru Direktorata za vode in investicije je Sektor za upravljanje voda opravljal naloge na področju izvajanja obveznih občinskih GJS odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode (v nadaljevanju: GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode). Naloge so zajemale pripravo in izvajanje

⁹ [URL: <https://www.gov.si/assets/organigrami/ministrstva/Organigram-Ministrstva-za-okolje-in-prostor.pdf>], 30. 6. 2022.

strateških dokumentov, pripravo in vodenje izvajanja programskih dokumentov, spremljanje izvajanja obvezne občinske GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode, pripravo in spremljanje izvajanja operativnih programov, informiranje lokalnih skupnosti v zvezi z zahtevami izvajanja javnih služb ter spremljanje stanja, pripravo predlogov sistemskih rešitev in pripravo podzakonskih predpisov.¹⁰ V pristojnost Sektorja za upravljanje voda je sodilo ravnanje s komunalnim blatom do njegove obdelave na čistilni napravi.

V okviru Direktorata za okolje je deloval Sektor za odpadke¹¹, ki je skrbel za spremljanje stanja in pripravo sistemskih rešitev na področju odpadkov ter pripravljal in spremljal izvajanje strateških dokumentov ter predpisov s področja odpadkov. Njegove naloge so zajemale tudi pripravo poročil, analiz in drugih gradiv s področja ravnanja z odpadki.¹² Od 1. 9. 2021 je Sektor za ravnanje z odpadki poleg navedenih opravljal še naloge, povezane s podajanjem pobud za spremembo predpisov in pripomb na predloge novih predpisov, ter opravljal tudi naloge s področja upravnih postopkov, kot na primer vodenje in odločanje v upravnih postopkih ter izdaja upravnih odločb in drugih pravnih aktov s področja ravnanja z odpadki, izdaja okoljevarstvenih dovoljenj (v nadaljevanju: OVD) za druge naprave, odločanje o spremembi OVD ter izdaja potrdil o vpisu v evidence ravnanj z odpadki.¹³ V pristojnost Sektorja za ravnanje z odpadki je sodilo le ravnanje s komunalnim blatom po njegovi obdelavi na čistilni napravi, torej ravnanje s komunalnim blatom, ki je odpadek.

Do 1. 9. 2021 je v okviru Direktorata za okolje deloval tudi Sektor za okolje in podnebne spremembe¹⁴, katerega naloge so bile med drugim priprava in spremljanje osnovnih strateških dokumentov in usmeritev s področja okolja ter nadzor nad njihovim izvajanjem, priprava zakonov in podzakonskih aktov ter spremljanje izvajanja predpisov s področja okolja, priprava poročil, analiz in drugih gradiv s področja okolja za nacionalno, evropsko in mednarodno raven. Od 1. 9. 2021 je Sektor za okolje poleg navedenih nalog tudi vodil in odločal v upravnih postopkih na področju emisij v vode (OVD za druge naprave, odločbe o spremembi OVD, odločbe o izvajanju obratovalnega monitoringa, pooblastila za izvajanje prvih meritev in obratovalnega monitoringa odpadnih voda), vodil evidence s področja izdanih upravnih aktov (OVD glede emisij v vode in pooblastila), izdajal OVD za naprave, ki lahko povzročajo onesnaževanje okolja večjega obsega, ter vodil postopke za izdajo OVD za obrate.¹⁵

V skladu z ZVRS-J z imenovanjem pristojnih ministrov 24. 1. 2023, torej po obdobju, na katero se nanaša revizija, v povezavi s področjem revizije naloge na področju systemskega urejanja GJS in

¹⁰ Akt o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest v Ministrstvu za okolje in prostor, št. 1000-7/2014/1 z dne 15. 12. 2014, s spremembami in dopolnitvami do 18. 10. 2021.

¹¹ Od 1. 9. 2021 dalje Sektor za ravnanje z odpadki v skladu z Aktom o spremembah in dopolnitvah akta o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest v Ministrstvu za okolje in prostor, št. 1000-2/2021-2550-12 z dne 23. 7. 2021.

¹² Akt o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest v Ministrstvu za okolje in prostor, št. 1000-7/2014/1 z dne 15. 12. 2014, s spremembami in dopolnitvami do 20. 5. 2021.

¹³ Akt o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest v Ministrstvu za okolje in prostor, št. 1000-2/2021 z dne 7. 6. 2021, s spremembami in dopolnitvami do 23. 7. 2021.

¹⁴ Od 1. 9. 2021 dalje Sektor za okolje v skladu z Aktom o spremembah in dopolnitvah akta o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest v Ministrstvu za okolje in prostor, št. 1000-2/2021-2550-12 z dne 23. 7. 2021.

¹⁵ Akt o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest v Ministrstvu za okolje in prostor, št. 1000-7/2014/1 z dne 15. 12. 2014, s spremembami in dopolnitvami do 18. 10. 2021.

GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode opravlja Ministrstvo za naravne vire in prostor.¹⁶ Naloge na področju varovanja okolja, okoljskih presoj in ravnanja z odpadki opravlja Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo.¹⁷

Osebe, odgovorne za poslovanje ministrstev, v obdobju, na katero se nanaša revizija, in med izvajanjem revizije prikazuje Tabela 1.

Tabela 1 Odgovorne osebe ministrstev v obdobju, na katero se nanaša revizija, in med izvajanjem revizije

Odgovorna oseba		Obdobje odgovornosti
Jure Leben	minister za okolje in prostor	od 13. 9. 2018 do 27. 3. 2019
Simon Zajc	minister za okolje in prostor	od 27. 3. 2019 do 13. 3. 2020
mag. Andrej Vizjak	minister za okolje in prostor	od 13. 3. 2020 do 1. 6. 2022
Uroš Brežan	minister za okolje in prostor	od 1. 6. 2022 do 24. 1. 2023
	minister za naravne vire in prostor	od 24. 1. 2023 do 9. 10. 2023
mag. Alenka Bratušek	začasna ministrica za naravne vire in prostor	od 9. 10. 2023 do 7. 12. 2023
Jože Novak	minister za naravne vire in prostor	od 7. 12. 2023
mag. Bojan Kumer	minister za okolje, podnebje in energijo	od 24. 1. 2023

1.4.2 Agencija Republike Slovenije za okolje

V obdobju, na katero se nanaša revizija, je bila ARSO organ v sestavi ministrstva.¹⁸

ARSO je do 1. 9. 2021 v povezavi s področjem revizije opravljala upravne in strokovne naloge varstva voda v skladu s predpisi o varstvu okolja, razen nalog, ki so v pristojnosti Direkcije Republike Slovenije za vode, ter upravne in strokovne naloge ravnanja z odpadki, razen na področju radioaktivnih odpadkov in nalog s področja čezmejnega pošiljanja odpadkov. Opravljala je tudi upravne in strokovne naloge spremljanja stanja okolja in vodila evidence s področja varstva okolja in monitoringa voda ter izpolnjevala mednarodne obveznosti glede poročanja.¹⁹ Naloge ARSO so zajemale predvsem izdajanje upravnih aktov (OVD, odločb, potrdil, pooblastil) na podlagi predpisov o ravnanju z odpadki in predpisov o odvajanju in čiščenju komunalne odpadne vode, vodenje evidenc s področja ravnanja z odpadki (na primer o različnih subjektih, ki ravnaajo z odpadki) in s področja čiščenja odpadnih voda (na primer o nastajanju komunalnega blata). ARSO je tudi zbirala in urejala podatke o obratovalnih monitoringih komunalnih čistilnih naprav ter o nastajanju odpadkov in

¹⁶ 38.a člen Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o državni upravi (v nadaljevanju: ZDU-10; Uradni list RS, št. 18/23).

¹⁷ 38.b člen ZDU-10).

¹⁸ 14. člen Uredbe o organih v sestavi ministrstev (v nadaljevanju: uredba o organih v sestavi; Uradni list RS, št. 35/15, 62/15, 84/16, 41/17, 53/17, 52/18, 84/18, 10/19, 64/19, 64/21, 90/21, 101/21, 117/21 in 78/22).

¹⁹ 14. člen uredbe o organih v sestavi (Uradni list RS, št. 35/15, 62/15, 84/16, 41/17, 53/17, 52/18, 84/18, 10/19, 64/19, 64/21 in 90/21).

ravnanju z njimi.²⁰ V ta namen je ARSO vzpostavila in vodila Informacijski sistem o čistilnih napravah in IS Odpadki, katerega sestavni del je aplikacija IS Odpadki.²¹

Po reorganizaciji pristojnosti na področju ravnanja z odpadki, emisij v vode in obratovalnih monitoringov, do katere je prišlo s 1. 9. 2021²², je pristojnost za opravljanje upravnih in strokovnih nalog na teh področjih z ARSO prešla na ministrstvo, ki je od ARSO prevzelo nekatere javne uslužbenke in dokumentacijo. ARSO po 1. 9. 2021 ni bila več pristojna za vodenje evidenc s področja varstva okolja (tudi evidenc o osebah, ki ravnaajo z odpadki, in osebah, ki so upravljavci čistilnih naprav), temveč je v povezavi s področjem revizije vodila le še evidence s področja spremljanja in ocenjevanja stanja okolja ter izpolnjevala mednarodne obveznosti glede poročanja.²³

Od 25. 2. 2023, to je po obdobju, na katero se nanaša revizija, je ARSO organ v sestavi Ministrstva za okolje, podnebje in energijo. ARSO v povezavi s področjem revizije opravlja naloge spremljanja stanja v zvezi z ravnanjem z odpadki, naloge države v zvezi z obratovalnim monitoringom, razen monitoringa zaradi zmanjševanja tveganja za okolje, izdajanja pooblastil za izvajanje obratovalnega monitoringa, vodenja evidenc izvajalcev obratovalnega monitoringa in preverjanja kakovosti obratovalnega monitoringa, ter izpolnjuje ali sodeluje pri izpolnjevanju mednarodnih obveznosti Republike Slovenije v povezavi s temi nalogami.²⁴

Osebe, odgovorne za poslovanje ARSO, v obdobju, na katero se nanaša revizija, in med izvajanjem revizije prikazuje Tabela 2.

Tabela 2 Odgovorne osebe ARSO v obdobju, na katero se nanaša revizija, in med izvajanjem revizije

Odgovorna oseba		Obdobje odgovornosti
mag. Gregor Sluga	vršilec dolžnosti generalnega direktorja ARSO	od 1. 1. 2019 do 2. 6. 2019 ²⁵
mag. Lilijana Kozlovič	vršilka dolžnosti generalne direktorice ARSO	od 3. 6. 2019 do 2. 12. 2019
	generalna direktorica ARSO	od 3. 12. 2019 do 13. 3. 2020
Iztok Slatinšek	vršilec dolžnosti generalnega direktorja ARSO	od 14. 3. 2020 do 10. 9. 2020
	generalni direktor ARSO	od 11. 9. 2020 do 31. 3. 2021
mag. Joško Knez	vršilec dolžnosti generalnega direktorja ARSO	od 1. 4. 2021 do 30. 9. 2021
	generalni direktor ARSO	od 1. 10. 2021

²⁰ [URL: <https://www.arso.gov.si/varstvo%20okolja/odpadki/>], 15. 11. 2022.

²¹ Akt o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest Agencije Republike Slovenije za okolje – NUPB5, 31. 3. 2021.

²² Uredba o spremembi Uredbe o organih v sestavi ministrstev (Uradni list RS, št. 101/21).

²³ 14. člen uredbe o organih v sestavi.

²⁴ 7. člen Uredbe o spremembah in dopolnitvah Uredbe o organih v sestavi ministrstev (v nadaljevanju: uredba o spremembah uredbe o organih v sestavi ministrstev 2023; Uradni list RS, št. 25/23).

²⁵ Od 16. 5. 2019 je mag. Gregor Sluga opravljal le tekoče posle.

1.4.3 Inšpektorat Republike Slovenije za okolje in prostor

Inšpektorat je bil v obdobju, na katero se nanaša revizija, organ v sestavi ministrstva.²⁶

V obdobju, na katero se nanaša revizija, je inšpektorat v povezavi s področjem revizije opravljal²⁷ naloge inšpekcijskega nadzora nad izvajanjem predpisov s področja ravnanja z odpadki in nad čezmejnimi pošiljanjem odpadkov, naloge s področja varstva okolja in ohranjanja narave ter upravne in strokovne naloge na področju čezmejnega pošiljanja odpadkov, razen radioaktivnih odpadkov²⁸.

V obdobju, na katero se nanaša revizija, so v okviru inšpektorata delovale naslednje organizacijske enote:

- Inšpekcija za okolje in naravo,
- Gradbena, geodetska in stanovanjska inšpekcija in
- Služba za skupne in pravne zadeve.

S področjem revizije je povezana Inšpekcija za okolje in naravo (v nadaljevanju: ION), ki je v obdobju, na katero se nanaša revizija, med drugim izvajala nadzor na področju varovanja okolja in ohranjanja narave, rabe voda in gospodarjenja z njimi. Prav tako je izvajala nadzor nad imetniki OVD za naprave ali obrate, ki lahko povzročijo onesnaženje okolja večjega obsega, in za obrate, pri katerih je večje tveganje za nastanek okoljskih nesreč.²⁹

Od 25. 2. 2023, to je po obdobju, na katero se nanaša revizija, je:

- Inšpektorat Republike Slovenije za naravne vire in prostor organ v sestavi Ministrstva za naravne vire in prostor, ki v povezavi s področjem revizije opravlja naloge inšpekcijskega nadzora nad GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode, ki niso v pristojnosti lokalnih skupnosti, ter naloge inšpekcijskega nadzora nad izvajanjem predpisov s področja varstva in ohranjanja narave³⁰;
- Inšpektorat Republike Slovenije za okolje in energijo organ v sestavi Ministrstva za okolje, podnebje in energijo, ki v povezavi s področjem revizije opravlja naloge inšpekcijskega nadzora nad izvajanjem predpisov s področja ravnanja z odpadki in nad čezmejnimi pošiljanjem odpadkov, naloge inšpekcijskega nadzora nad izvajanjem predpisov s področja emisij snovi v vode iz naprav, za katere je predpisan obratovalni monitoring, ter upravne in strokovne naloge na področju čezmejnega pošiljanja odpadkov, razen radioaktivnih odpadkov.³¹

²⁶ 14. člen uredbe o organih v sestavi.

²⁷ Šesti odstavek 14. člena uredbe o organih v sestavi.

²⁸ Inšpektorat je opravljanje upravnih in strokovnih nalog na področju čezmejnega pošiljanja odpadkov s 1. 1. 2017 prevzel od ARSO na podlagi Uredbe o spremembah in dopolnitvi Uredbe o organih v sestavi ministrstev (Uradni list RS, št. 84/16).

²⁹ [URL: <https://www.gov.si/drzavni-organi/organi-v-sestavi/inspektorat-za-okolje-in-prostor/o-inspektoratu/inspekcija-za-okolje-in-naravo/>], 8. 4. 2022.

³⁰ Peti odstavek 6. člena uredbe o spremembah uredbe o organih v sestavi ministrstev 2023.

³¹ Tretji odstavek 7. člena uredbe o spremembah uredbe o organih v sestavi ministrstev 2023.

Osebe, odgovorne za poslovanje inšpektoratov, v obdobju, na katero se nanaša revizija, in med izvajanjem revizije prikazuje Tabela 3.

Tabela 3 Odgovorne osebe inšpektoratov v obdobju, na katero se nanaša revizija, in med izvajanjem revizije

Odgovorna oseba		Obdobje odgovornosti
Dragica Hržica	glavna inšpektorica inšpektorata	od 15. 7. 2015 do 15. 9. 2019
Dragan Matić	glavni inšpektor inšpektorata	od 16. 9. 2019 do 10. 5. 2020
Franc Rancigaj	glavni inšpektor inšpektorata	od 11. 5. 2020 do 4. 12. 2022
Martina Gašperlin	vršilka dolžnosti glavne inšpektorice inšpektorata	od 5. 12. 2022 do 19. 3. 2023
	vršilka dolžnosti glavne inšpektorice Inšpektorata Republike Slovenije za naravne vire in prostor	od 20. 3. 2023 do 16. 3. 2024
Nevenka Žvokelj	vršilka dolžnosti glavne inšpektorice Inšpektorata Republike Slovenije za naravne vire in prostor	od 17. 3. 2024
Mirana Omerzu	glavna inšpektorica Inšpektorata Republike Slovenije za okolje in energijo	od 1. 3. 2023

1.5 Predstavitev področja revizije

1.5.1 Opredelitev pojma komunalno blato

Komunalno blato nastaja pri procesu čiščenja komunalnih odpadnih voda. Količina nastalega komunalnega blata je pogojena z onesnaženostjo odpadne vode, vrsto čistilne naprave ter izbiro procesov čiščenja. Čiščenju komunalne odpadne vode ali mešanice komunalne odpadne vode z industrijsko ali padavinsko odpadno vodo ali obema je namenjena komunalna čistilna naprava³², ki zmanjšuje ali odpravlja njeno onesnaženost. Skupna čistilna naprava³³ pa je naprava za čiščenje mešanice odpadnih voda, pri kateri delež obremenitve čistilne naprave, ki jo povzroča industrijska odpadna voda iz ene ali več istovrstnih naprav, presega 40 %, merjeno s kemijsko potrebo po kisiku. Skupna čistilna naprava je del javne kanalizacije, če je namenjena izvajanju GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode.

³² 18. točka 4. člena Uredbe o emisiji snovi in toplote pri odvajanju odpadnih voda v vode in javno kanalizacijo (v nadaljevanju: uredba o emisijah pri odvajanju odpadnih voda; Uradni list RS, št. 64/12, 64/14 in 98/15).

³³ 55. točka 4. člena uredbe o emisijah pri odvajanju odpadnih voda.

Zakon o varstvu okolja³⁴ (v nadaljevanju: ZVO-1), ki je določal temeljna načela in ukrepe varstva okolja ter s tem povezana vprašanja, je pojem blato iz čistilnih naprav samo omenjal in v 3. členu določal, da blato iz čistilnih naprav ne sodi med komunalne odpadke. Enako določa tudi ZVO-2³⁵, ki je začel veljati 13. 4. 2022.

Pojem komunalno blato in viri nastanka blata, ki povzročajo onesnaženje okolja, so opredeljeni v več podzakonskih aktih. Blato je v skladu s 1. točko 4. člena uredbe o emisijah pri odvajanju odpadnih voda preostalo obdelano ali neobdelano blato iz komunalnih ali skupnih čistilnih naprav ali iz drugih čistilnih naprav, preostalo blato iz obstoječih pretočnih greznic³⁶ ter preostalo blato iz drugih podobnih naprav za čiščenje odpadnih voda. V skladu s 1. točko 3. člena Uredbe o uporabi blata iz komunalnih čistilnih naprav v kmetijstvu³⁷ (v nadaljevanju: uredba o uporabi blata v kmetijstvu) je blato tudi odpadno blato iz nepretočnih greznic³⁸. V skladu s 3. točko 4. člena Uredbe o odvajanju in čiščenju komunalne odpadne vode³⁹ (v nadaljevanju: uredba o odvajanju in čiščenju odpadne vode) pa med blato sodi tudi blato iz stranišča, ki deluje brez izpiranja z vodo in je brez iztoka ter ni kemično stranišče. Uredba o predelavi biološko razgradljivih odpadkov in uporabi komposta ali digestata⁴⁰ (v nadaljevanju: uredba o uporabi komposta ali digestata) pri opredelitvi pojma blato napotuje na predpis, ki ureja emisijo snovi in toplote pri odvajanju odpadnih voda v vode in javno kanalizacijo.

Komunalno blato, ki je v okviru GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode obdelano do te mere, da lahko zapusti čistilno napravo kot komunalno blato, ki je odpadek, vsebuje organske snovi in hranila, kot so dušik, fosfor in minerali. Upravljalci čistilnih naprav morajo kot izvorni povzročitelji odpadka zagotoviti njegovo predelavo – prednostno recikliranje za uporabo na kmetijskih površinah. Na kmetijskih površinah se lahko uporablja samo tisto komunalno blato, ki je odpadek in je predhodno aerobno ali anaerobno obdelano, tako da izpolnjuje predpisane zahteve okoljske kakovosti komposta ali pregnitega blata, ali kemično ali toplotno obdelano ali dolgoročno skladiščeno ali obdelano po katerem koli drugem postopku, ki zagotavlja aerobni ali anaerobni obdelavi odpadnega blata enakovredno stabilizacijo, higienizacijo in izpolnjevanje zahtev za okoljsko

³⁴ Uradni list RS, št. 39/06 – uradno prečiščeno besedilo, 49/06 – ZMetD, 66/06 – odl. US, 33/07 – ZPNačrt, 57/08 – ZFO-1A, 70/08, 108/09, 108/09 – ZPNačrt-A, 48/12, 57/12, 92/13, 56/15, 102/15, 30/16, 61/17 – GZ, 21/18 – ZNOrg, 84/18 – ZIURKOE, 158/20 in 44/22 – ZVO-2. Prenehal je veljati 13. 4. 2022, razen določb devetega, desetega, enajstega, dvanajstega, trinajstega, štirinajstega in petnajstega odstavka 20. člena ZVO-1, ki veljajo do uveljavitve sistema proizvajalčeve razširjene odgovornosti iz 34. do 53. člena ZVO-2, in določb 158., 159. in 160. člena ZVO-1, ki veljajo do začetka uporabe 252. in 253. člena ZVO-2 (povezava s 320. členom ZVO-2). Nadomestil ga je Zakon o varstvu okolja (v nadaljevanju: ZVO-2; Uradni list RS, št. 44/22, 18/23 – ZDU-10 in 78/23 – ZUNPEOVE).

³⁵ 7.4 točka 3. člena ZVO-2.

³⁶ Obstoječa pretočna greznica je pretočna greznica, ki je bila zgrajena pred 31. 12. 2015 v skladu s predpisi, ki so veljali v času gradnje, in je obratovala na dan 31. 12. 2015. Pretočna greznica je objekt ali gradbeni proizvod za anaerobno čiščenje komunalne odpadne vode, v katerem se komunalna odpadna voda pretaka iz usedalnega prekata v enega ali več prekatov za anaerobno čiščenje komunalne odpadne vode (48. točka 4. člena uredbe o emisijah pri odvajanju odpadnih voda).

³⁷ Uradni list RS, št. 62/08 in 44/22 – ZVO-2.

³⁸ Nepretočna greznica je neprepusten zbirnik brez prekatov, namenjen zbiranju komunalne odpadne vode (30. točka 4. člena uredbe o emisijah pri odvajanju odpadnih voda).

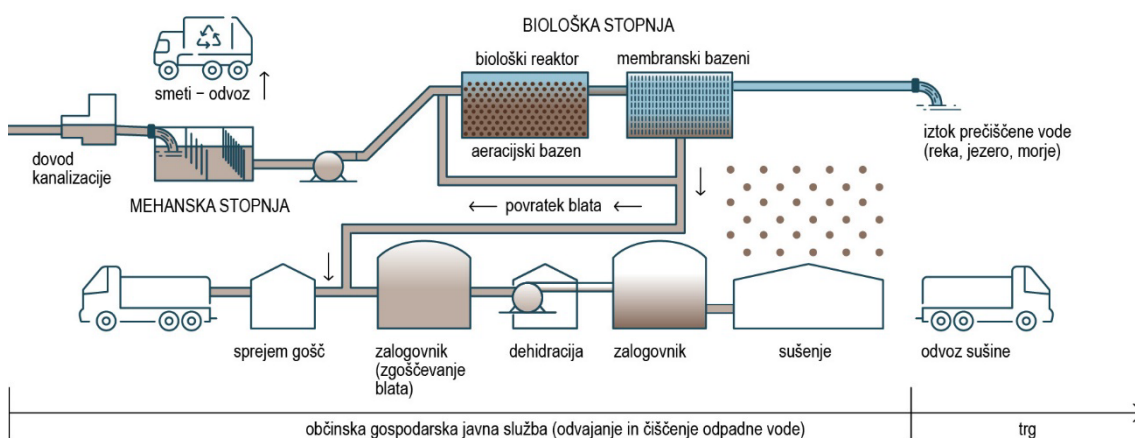
³⁹ Uradni list RS, št. 98/15, 76/17 in 81/19. Ta uredba v skladu z Direktivo Sveta št. 91/271/EGS z dne 21. maja 1991 o čiščenju komunalne odpadne vode (UL L 135, 30.5.1991, str. 40–52) ureja emisijo snovi pri odvajanju odpadne vode iz komunalnih in malih komunalnih čistilnih naprav ter vsebino operativnega programa odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode.

⁴⁰ Uradni list RS, št. 99/13, 56/15, 56/18 in 44/22 – ZVO-2.

kakovost.⁴¹ Upravljalci čistilnih naprav lahko komunalno blato, ki je odpadek, v skladu z uredbo o uporabi komposta ali digestata oddajo v predelavo tudi v kompostarne ali bioplinarne, kjer je skupaj z drugimi biološko razgradljivimi odpadki aerobno ali anaerobno predelano v kompost ali digestat. Komunalno blato, ki je odpadek, pa je lahko onesnaženo z organskimi snovmi, ki niso biorazgradljive, ali vsebuje visoke koncentracije težkih kovin, patogenov, kot so virusi in bakterije, pa tudi hormonsko aktivnih snovi, še posebej če nastaja na komunalnih ali skupnih čistilnih napravah velikih urbanih središč in industrijskih območij. V tem primeru je treba komunalno blato obdelati po drugih postopkih predelave ali odstranjevanja odpadkov, na primer termično ali kemično.

Slika 2 prikazuje primer tehnološke sheme centralne čistilne naprave.

Slika 2 Primer tehnološke sheme centralne čistilne naprave

Vir: 6. problemska konferenca komunalnega gospodarstva, 2016.

Blato iz čiščenja komunalnih odpadnih voda se na Seznamu odpadkov iz priloge Odločbe Evropske komisije⁴² uvršča med odpadke s številko 19 08 05⁴³. Na seznamu so odpadki razvrščeni v 20 poglavij oziroma skupin, ki so nadalje razvrščene v podpoglavja s posameznimi 6-mestnimi številčnimi oznakami odpadkov. Pri tem je snov ali predmet, ki je uvrščen na Seznam odpadkov, odpadek le, če ustreza opredelitvi odpadka iz Direktive 2008/98/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. 11. 2008 o odpadkih in razveljavitvi nekaterih direktiv⁴⁴ (v nadaljevanju: direktiva o odpadkih).

⁴¹ 6. člen uredbe o uporabi blata v kmetijstvu.

⁴² Odločba Komisije z dne 3. maja 2000 o nadomestitvi Odločbe 94/3/ES o oblikovanju seznama odpadkov skladno s členom 1(a) Direktive Sveta 75/442/EGS o odpadkih in Odločbe Sveta 94/904/ES o oblikovanju seznama nevarnih odpadkov skladno s členom 1(4) Direktive Sveta 91/689/EGS o nevarnih odpadkih (v nadaljevanju: odločba 2000/532/ES; UL L št. 226 z dne 6. 9. 2000, str. 3). Odločba 2000/532/ES je bila zadnjič spremenjena s Sklepom Komisije z dne 18. decembra 2014 o spremembi Odločbe Komisije 2000/532/ES o seznamu odpadkov v skladu z Direktivo 2008/98/ES Evropskega parlamenta in Sveta (UL L št. 370 z dne 30. 12. 2014, str. 44).

⁴³ 19 – odpadki iz naprav za ravnanje z odpadki, čistilnih naprav zunaj kraja nastanka ter iz priprave pitne vode in vode za industrijsko rabo, 08 – odpadki iz čistilnih naprav, ki niso navedeni drugje, 05 – blato iz čiščenja komunalnih odpadnih voda.

⁴⁴ UL L 312, 22. 11. 2008, str. 3–30.

V skladu z direktivo in tudi 5. točko 3. člena ZVO-1, je odpadek vsaka snov ali predmet, ki ga imetnik zavrže, namerava zavržeti ali mora zavržeti.⁴⁵

Uredba o odpadkih⁴⁶ (v nadaljevanju: uredba o odpadkih), ki je veljala do 15. 6. 2022, je v 5. členu določala, da se odpadki razvrsti kot nevarni ali nenevarni.⁴⁷ Enako določa tudi 5. člen uredbe o odpadkih 2022, ki jo je sprejela Vlada Republike Slovenije (v nadaljevanju: vlada) 31. 5. 2022 in je začela veljati 15. 6. 2022.⁴⁸ Ker komunalno blato ne izkazuje nobene od nevarnosti⁴⁹, opredeljene po kriterijih iz priloge Uredbe Komisije št. 1357/2014⁵⁰, gre za nenevarni odpadki.

1.5.2 Pravne podlage za ureditev ravnanja s komunalnim blatom

V obdobju, na katero se nanaša revizija, sta področje ravnanja s komunalnim blatom in komunalnim blatom, ki je odpadki, urejala naslednja dokumenta:

- Operativni program odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode⁵¹ (v nadaljevanju: operativni program odvajanja in čiščenja odpadne vode 2020), ki ga je vlada sprejela septembra 2020; pred tem je veljal Operativni program odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode (novelacija za obdobje od leta 2005 do leta 2017), ki ga je vlada sprejela leta 2010⁵² in ga v letu 2011 spremenila⁵³, in
- Program ravnanja z odpadki in program preprečevanja odpadkov Republike Slovenije⁵⁴ (v nadaljevanju: program ravnanja z odpadki 2016), ki ga je vlada sprejela v letu 2016, ter Program ravnanja z odpadki in program preprečevanja odpadkov Republike Slovenije

⁴⁵ Enako je določeno v 7. točki 3. člena ZVO-2.

⁴⁶ Uradni list RS, št. 37/15, 69/15, 129/20, 44/22-ZVO-2 in 77/22. Veljala je do 15. 6. 2022, razen določb 25. in 26. člena, ki se uporabljata do 1. 1. 2024. Nadomestila jo je Uredba o odpadkih (v nadaljevanju: uredba o odpadkih 2022; Uradni list RS, št. 77/22).

⁴⁷ V skladu z 2. točko razdelka "Vrednotenje in razvrščanje" iz priloge odločbe 2000/532/ES. Odpadki, ki se mu lahko pripiše oznaka za nevarni in nenevarni odpadki, se šteje za nevarni odpadki, dokler niso njegove nevarne lastnosti ovrednotene v skladu z odločbo 2000/532/ES.

⁴⁸ V uredbi o odpadkih 2022 je področje ravnanja z odpadki, ki velja tudi za ravnanje s komunalnim blatom, urejeno na vsebinsko primerljiv način. Spremembe, uvedene z uredbi o odpadkih 2022, ki so pomembne za področje revizije, so v poročilu posebej izpostavljene.

⁴⁹ Blato iz komunalnih čistilnih naprav ni: HP1 – eksplozivno, HP2 – oksidativno, HP3 – vnetljivo, HP4 – dražilno za draženje kože in poškodbe oči, HP5 – specifično strupeno za ciljne organe (STOT) ali strupeno pri vdihavanju, HP6 – akutno strupeno, HP7 – rakotvorno, HP8 – jedko, HP9 – infektivno, HP10 – strupeno za razmnoževanje oziroma plodnost, HP11 – mutageno, HP12 – ne sprošča akutnega strupenega plina, HP13 – ne povzroča preobčutljivosti kože in dihal, HP14 – ekotoksično in HP15 – ne kaže ene od navedenih nevarnih lastnosti, ki jo izvorni odpadki neposredno ne kaže.

⁵⁰ Uredba Komisije (EU) št. 1357/2014 z dne 18. decembra 2014 o nadomestitvi Priloge III k Direktivi 2008/98/ES Evropskega parlamenta in Sveta o odpadkih in razveljavitvi nekaterih direktiv (UL L št. 365 z dne 19. 12. 2014, str. 89–96).

⁵¹ Sklep vlade, št. 35400-6/2020/4 z dne 17. 9. 2020.

⁵² Sklep vlade, št. 35401-2/2010/3 z dne 11. 11. 2010.

⁵³ Sklep vlade, št. 35401-2/1010/8 z dne 14. 7. 2011.

⁵⁴ Sklep vlade, št. 35402-1/2016/6 z dne 30. 6. 2016.

(v nadaljevanju: program ravnanja z odpadki 2022), ki ga je vlada sprejela v aprilu 2022⁵⁵ in predstavlja novelacijo programa iz leta 2016.

V operativnem programu odvajanja in čiščenja odpadne vode 2020 je opredeljeno ravnanje s komunalnim blatom, ki nastaja na komunalnih čistilnih napravah, ki niso opremljene za obdelavo blata, pretočnih greznicah in komunalnih čistilnih napravah, opremljenih za obdelavo blata, pri čemer so opredeljene tudi obveznosti izvajalca GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode glede ravnanja s komunalnim blatom. Med slednje sodita prevzem in obdelava komunalnega blata na čistilni napravi do trenutka oddaje blata v nadaljnjo obdelavo oziroma ravnanje. Za ravnanje z obdelanim blatom iz čistilnih naprav, ki ga izvajalec GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode odda v odstranjevanje kot komunalno blato, ki je odpadek, operativni program odvajanja in čiščenja odpadne vode 2020 napotuje na program ravnanja z odpadki 2016⁵⁶.

Program ravnanja z odpadki 2016 in program ravnanja z odpadki 2022 sta ključna strateška dokumenta s področja odpadkov, ki sta veljala v obdobju, na katero se nanaša revizija, in obravnavata tehnike obdelave blata, usmeritve in prednostne načine obdelave in ravnanja z obdelanim komunalnim blatom iz čistilnih naprav.

Področje ravnanja s komunalnim blatom in komunalnim blatom, ki je odpadek, so v obdobju, na katero se nanaša revizija, posredno ali neposredno urejali naslednji predpisi:

- ZVO-1 in ZVO-2,
- uredba o odvajanju in čiščenju odpadne vode;
- uredba o emisijah pri odvajanju odpadnih voda,
- uredba o uporabi blata v kmetijstvu,
- uredba o uporabi komposta ali digestata,
- uredba o odpadkih in uredba o odpadkih 2022,
- Uredba o odlagališčih odpadkov⁵⁷,
- Uredba o sežigalnicah odpadkov in napravah za sosežig odpadkov⁵⁸.

Uredba o odvajanju in čiščenju odpadne vode določa⁵⁹, da so prevzem in odvoz ter obdelava komunalnega blata obvezne storitve izvajanja občinske GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode.

⁵⁵ Sklep vlade, št. 35405-17/2021-2550 z dne 28. 4. 2022.

⁵⁶ Tako program ravnanja z odpadki 2016 kot tudi program ravnanja z odpadki 2022 poleg odstranjevanja obravnavata tudi predelavo komunalnega blata, ki je odpadek. V skladu z ZVO-2 in predpisi o odpadkih, sprejetih na njegovi podlagi, je treba odpadke predelati. Odpadke, ki niso predelani, je treba odstraniti z ustreznimi postopki. Predelava odpadkov je postopek, katerega glavni rezultat je, da se odpadki koristno uporabijo v okviru dejavnosti posamezne osebe ali v gospodarstvu kot celoti, tako da nadomestijo druge materiale, ki bi se sicer uporabili za izpolnitev določene funkcije, ali tako da so odpadki pripravljene za izpolnitev te določene funkcije (7.17. točka 3. člena ZVO-2).

⁵⁷ Uradni list RS, št. 10/14, 54/15, 36/16, 37/18, 13/21 in 44/22 – ZVO-2.

⁵⁸ Uradni list RS, št. 8/16, 116/21 in 44/22 – ZVO-2.

⁵⁹ 3., 4. in 5. točka prvega odstavka 15. člena.

ZVO-1 je opredelil GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode kot obvezno občinsko GJS varstva okolja.⁶⁰ Njeno izvajanje zagotovi občina skladno s predpisi, ki jih sprejme vlada⁶¹, in predpisi, ki urejajo GJS.⁶²

Ravnanje z odpadki je bilo v ZVO-1 opredeljeno kot zbiranje, prevoz, predelava in odstranjevanje odpadkov, vključno z nadzorom nad takimi postopki in dejavnostmi po prenehanju obratovanja naprave za odstranjevanje odpadkov, ter delovanje osebe, ki z odpadki trguje ali jih posreduje.⁶³ Področje odpadkov je na nacionalni ravni v obdobju, na katero se nanaša revizija, poleg ZVO-1 urejala uredba o odpadkih, ki je v slovenski pravni red prenesla direktivo o odpadkih.

Direktiva o odpadkih je med drugim v evropski ter posledično tudi v slovenski pravni red uvedla petstopenjsko hierarhijo postopkov⁶⁴ ravnanja z odpadki, ki jo prikazuje Slika 3. Zapoveduje osredotočanje na zmanjševanje količin odpadkov, temu sledi priprava na ponovno uporabo in recikliranje, šele nato sledijo drugi postopki predelave (na primer energetska predelava) in kot zadnje odlaganje. Odlaganje odpadkov na odlagališča lahko države članice Evropske unije (v nadaljevanju: EU) uporabijo le, če odpadkov ni mogoče predelati ali odstraniti na druge, za okolje bolj sprejemljive načine. Postopki odstranjevanja in predelave odpadkov so bili opredeljeni v Prilogi 1 in Prilogi 2 uredbe o odpadkih.

Slika 3 Hierarhija ravnanja z odpadki

Vir: [URL: <https://www.gov.si/teme/ravnanje-z-odpadki/>].

⁶⁰ 2. točka prvega odstavka 149. člena ZVO-1. Enako določa 233. člen ZVO-2.

⁶¹ Vlada podrobneje predpiše vrste dejavnosti, komunalnih odpadkov in nalog, ki se izvajajo v okviru obveznih občinskih GJS, ter metodologijo za oblikovanje cen, oskrbovalne standarde in tehnične, vzdrževalne, organizacijske ter druge ukrepe in normative obveznih občinskih GJS varstva okolja (tretji odstavek 149. člena ZVO-1).

⁶² Četrty odstavek 149. člena ZVO-1.

⁶³ 5.4. točka 3. člena ZVO-1. V 7.12. točki 3. člena ZVO-2 je ravnanje z odpadki opredeljeno kot zbiranje, prevoz, predelava (vključno s sortiranjem) in odstranjevanje odpadkov, vključno z nadzorom takih postopkov in z dejavnostmi po zaprtju naprav za odstranjevanje odpadkov ali upravljanja zaprte naprave ter z dejavnostmi trgovca z odpadki in posrednika z odpadki.

⁶⁴ Petstopenjska hierarhija je bila prvič uveljavljena s Strategijo Komisije za ravnanje z odpadki (UL C št. 76 z dne 11. 3. 1997, str. 1, povzel jo je Šesti okoljski akcijski program Skupnosti (UL L št. 242/02 z dne 10. 9. 2002, str. 1) in kasneje Tematska strategija o preprečevanju in recikliranju odpadkov; Komisija Evropskih skupnosti, Bruselj, 21. 12. 2005.

1.5.3 Postopek ravnanja s komunalnim blatom

Ravnanje z blatom je opredeljeno v 19. členu uredbe o emisijah pri odvajanju odpadnih voda, ki določa, da je blato prepovedano izpuščati, odlagati ali odmetavati neposredno ali posredno v vode ali izpuščati v javno kanalizacijo. Kljub temu pa je obdelano ali neobdelano blato iz komunalne ali skupne čistilne naprave in preostalo blato iz obstoječe pretočne greznice, ki se prevzema in obdeluje v okviru obveznih storitev izvajanja GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode, dovoljeno izpuščati na komunalno ali skupno čistilno napravo, ki je namenjena izvajanju GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode in je opremljena za prevzem in obdelavo blata.

Prevzem, prevoz in obdelavo blata iz komunalnih čistilnih naprav in obstoječih pretočnih greznic, ki se izvajajo kot storitve obvezne občinske GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode, ureja uredba o odvajanju in čiščenju odpadne vode.⁶⁵ Ta določa, da je za blato, ki nastane pri čiščenju komunalne odpadne vode, treba zagotoviti obdelavo, s katero se doseže izpolnjevanje zahtev za uporabo kot gnojilo v kmetijstvu v skladu s predpisom, ki ureja uporabo komunalnega blata v kmetijstvu, ali izpolnjevanje zahtev za postopke predelave ali odstranjevanja blata v skladu s predpisi, ki urejajo odpadke.⁶⁶

Po končani obdelavi komunalnega blata na čistilni napravi mu povzročitelj odpadkov dodeli številko odpadka in ga odda v nadaljnje ravnanje (končno obdelavo). Izvajalec GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode mora za obdelano blato, ki se ne uporablja kot gnojilo v kmetijstvu v skladu s predpisom, ki ureja uporabo blata iz komunalnih čistilnih naprav v kmetijstvu, zagotoviti ravnanje v skladu s predpisi, ki urejajo odpadke.⁶⁷

Uredba o odpadkih se uporablja za vse odpadke, razen če je s posebnim predpisom za posamezno vrsto ali tok odpadkov določeno drugače. Za komunalno blato, ki je odpadek, je določeno drugače, in sicer na način, da velja uredba o uporabi blata v kmetijstvu in/ali uredba o uporabi komposta ali digestata. Za vprašanja glede komunalnega blata, ki niso posebej urejena s tema uredbama, pa se uporablja predpis, ki ureja odpadke (uredba o odpadkih).

Uredba o odpadkih je določala pravila ravnanja in druge pogoje za preprečevanje ali zmanjševanje škodljivih vplivov nastajanja odpadkov in ravnanja z njimi ter zmanjševanje celotnega vpliva uporabe naravnih virov in izboljšanje učinkovitosti uporabe naravnih virov. V 24. členu je splošno, za vse odpadke določala, da mora izvorni povzročitelj odpadkov ali drug imetnik odpadkov⁶⁸ zagotoviti njihovo obdelavo⁶⁹ tako, da jih:

- obdela sam,

⁶⁵ Četrty odstavek 19. člena uredbe o emisijah pri odvajanju odpadnih voda.

⁶⁶ Prvi odstavek 18. člena uredbe o odvajanju in čiščenju odpadne vode.

⁶⁷ Peti odstavek 18. člena uredbe o odvajanju in čiščenju odpadne vode.

⁶⁸ Imetnik odpadka je povzročitelj odpadkov ali pravna ali fizična oseba, ki ima odpadke v posesti (3. točka 3. člena uredbe o odpadkih).

⁶⁹ Obdelava odpadkov so postopki predelave ali odstranjevanja, vključno s postopki priprave odpadkov za predelavo ali odstranjevanje (11. točka 3. člena uredbe o odpadkih).

- odda zbiralcu⁷⁰ ali
- odda izvajalcu obdelave⁷¹.

Lahko pa izvorni povzročitelj ali drug imetnik odpadkov zagotovi njihovo obdelavo tudi tako, da jih pošlje v obdelavo v drugo državo članico EU ali tretjo državo.⁷² Dokazilo o tem, da je izvorni povzročitelj odpadkov ali drug imetnik odpadkov zagotovil njihovo obdelavo, je veljavni evidenčni list ali listina iz predpisov, ki se uporabljajo za čezmejno pošiljanje odpadkov v skladu z uredbo 1013/2006/ES o pošiljkah odpadkov⁷³.

Slika 4 prikazuje postopek ravnanja s komunalnim blatom.

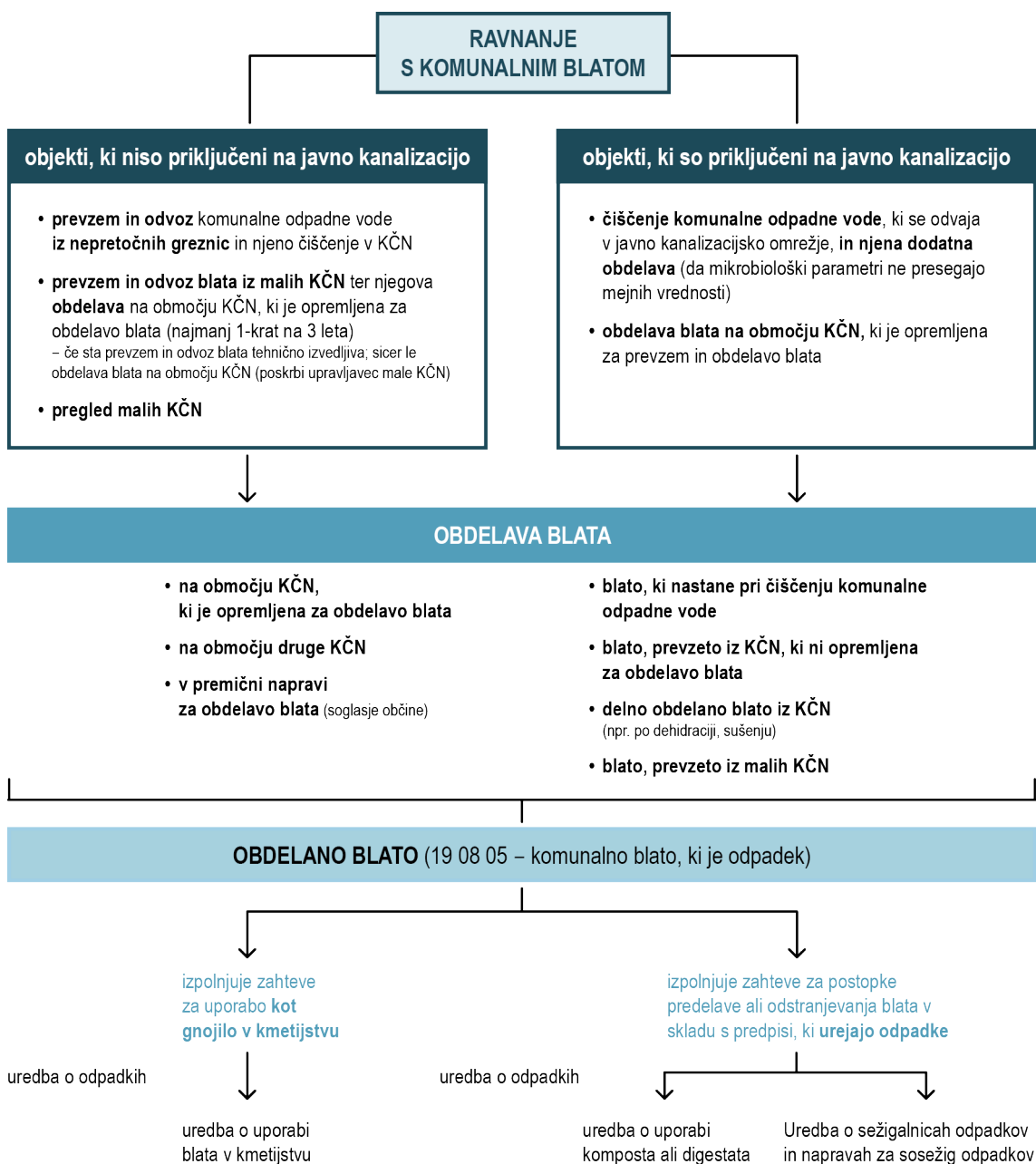
⁷⁰ Zbiralec je pravna oseba ali samostojni podjetnik posameznik, ki kot dejavnost opravlja zbiranje odpadkov, to je prevzemanje odpadkov, vključno z njihovim predhodnim sortiranjem in predhodnim skladiščenjem za namene prevoza do naprave za obdelavo odpadkov (33. in 34. točka 3. člena uredbe o odpadkih). Odpadke mora obvezno prepustiti zbiralcu, če je tako določeno s posebnim predpisom, ki ureja ravnanje s posamezno vrsto odpadkov (tretji odstavek 24. člena uredbe o odpadkih).

⁷¹ Izvajalec obdelave je predelovalec ali odstranjevalec (4. točka 3. člena uredbe o odpadkih). Predelovalec je pravna oseba ali samostojni podjetnik posameznik, ki kot dejavnost opravlja predelavo odpadkov (21. točka 3. člena uredbe o odpadkih). Odstranjevalec je pravna oseba ali samostojni podjetnik posameznik, ki kot dejavnost opravlja odstranjevanje odpadkov (13. točka 3. člena uredbe o odpadkih).

⁷² Tretji odstavek 24. člena uredbe o odpadkih.

⁷³ Uredba (ES) št. 1013/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. junija 2006 o pošiljkah odpadkov (v nadaljevanju: uredba 1013/2006/ES; UL L št. 190/1 z dne 12. 7. 2006, str. 1 - 98).

Slika 4 Ravnanje s komunalnim blatom

Opomba: KČN – komunalna čistilna naprava.

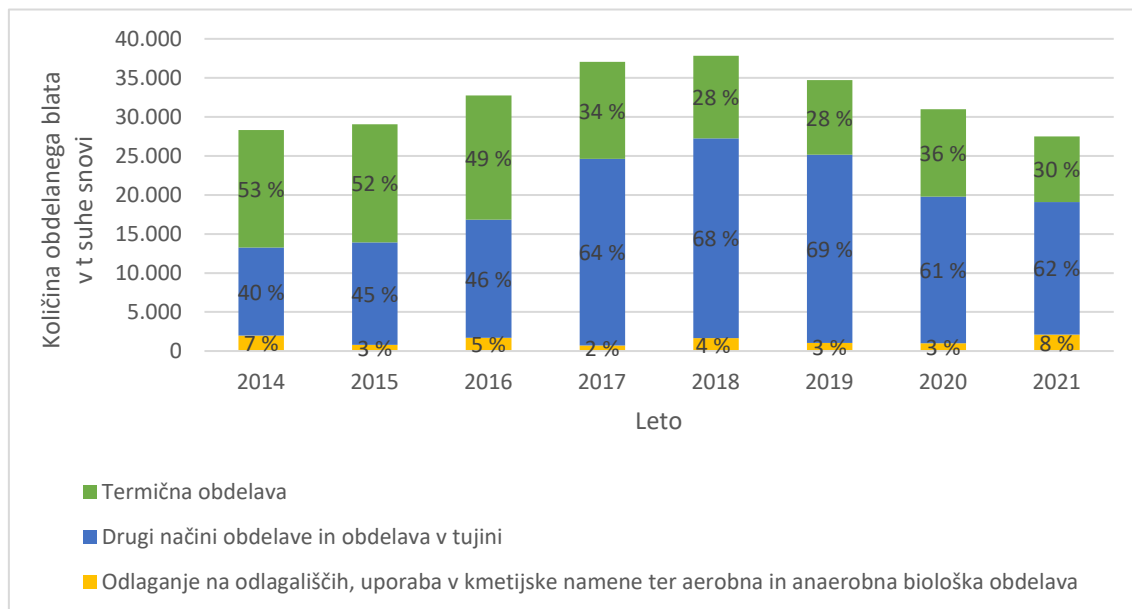
Vir: uredba o odvajanju in čiščenju odpadne vode.

1.5.4 Podatki o količinah komunalnega blata

V programu ravnanja z odpadki 2022 je navedeno, da je v obdobju od leta 2014 do leta 2019 opazno povečanje količin blata iz komunalnih in skupnih čistilnih naprav ter grezničnega blata. Kot bistveni razlogi za te trende so navedeni: doslednejše poročanje o ravnanju s to vrsto odpadkov, povečanje deleža javnih kanalizacijskih priključkov v gospodinjstvih ter doslednejše izvajanje predpisanih zahtev po rednem praznjenju greznic, katerih vsebina se mora obdelati v komunalnih čistilnih napravah z večjo zmogljivostjo čiščenja.

Slika 5 prikazuje skupno količino blata na komunalnih čistilnih napravah, način nadaljnjega ravnanja s komunalnim blatom ter delež, ki ga predstavlja posamezen način obdelave komunalnega blata, v obdobju od leta 2014 do leta 2021.

Slika 5 Ravnanje z blatom, obdelanim na komunalnih čistilnih napravah, v obdobju 2014–2021

Opomba: Termična obdelava zajema konvencionalne postopke, kot sta sežig in sosežig, kakor tudi nekonvencionalne postopke, kot na primer pirolizo in uplinjanje. Pri tem je treba upoštevati zahteve iz predpisa, ki ureja sežigalnice odpadkov in naprave za sosežig odpadkov, predvsem tiste, ki se nanašajo na nadzor vnosa, pogoje obratovanja naprave za termično obdelavo in mejne vrednosti emisij.

Vir: program ravnanja z odpadki 2022 (podatki za leta od 2014 do 2019); prejeta dokumentacija ARSO (podatki za leti 2020 in 2021).

Iz predstavljenih podatkov izhajata 2 ključni dejstvi, in sicer:

- povečevanje količine komunalnega blata od leta 2014 do leta 2018⁷⁴: v letu 2014 je po podatkih ministrstva na čistilnih napravah nastalo 28.310 t suhe snovi komunalnega blata, v letu 2016 se je količina povečala na 32.758 t suhe snovi, medtem ko je v letu 2018 skupna količina komunalnega blata znašala 37.852 t suhe snovi ali skoraj 34 % več kot v letu 2014;
- povečevanje količine blata, ki je odpadek in je bilo oddano v predelavo ali odstranjevanje kot odpadki na drug način oziroma v obdelavo v tujini⁷⁵: na tak način je bilo od leta 2017 do leta 2021 oddano v predelavo ali odstranjevanje že več kot 60 % celotne količine komunalnega blata.⁷⁶

⁷⁴ Ministrstvo je v letu 2018 izvedlo analizo podatkov, sporočenih v IS Odpadki, in podatkov, ki so jih sporočali upravljavci čistilnih naprav. Pri tem je ugotovilo, da so bili nekateri sporočeni podatki napačni. ARSO je zato od leta 2019 dalje preverjala pravilnost sporočenih podatkov in v letu 2020 posodobila sistem za sporočanje. Posledica tega je, da so prikazane skupne količine blata na čistilnih napravah od leta 2019 do leta 2021 nižje.

⁷⁵ Po pojasnilu ministrstva gre za katero koli tehniko obdelave blata iz komunalnih in skupnih čistilnih naprav, ki jih prikazuje Slika 6.

⁷⁶ Od 24.097 t suhe snovi komunalnega blata, oddanega v predelavo ali odstranjevanje na drug način ali obdelavo v tujini, je bilo v letu 2019 po podatkih ministrstva 15.196 t suhe snovi ali 63 % komunalnega blata obdelanega v tujini.

2. Ugotovitve

2.1 Sistem ravnanja s komunalnim blatom

Da bi odgovorili na vprašanje, ali je bil vzpostavljen primeren sistem ravnanja s komunalnim blatom, smo preverili:

- ali je ministrstvo na strateški ravni določilo cilje in usmeritve na področju ravnanja s komunalnim blatom;
- ali je ministrstvo pripravilo predpise tako, da celovito in nedvoumno urejajo ravnanje s komunalnim blatom;
- ali sta ministrstvo in ARSO vzpostavila sistem za evidentiranje komunalnega blata in spremljanje ravnanja s komunalnim blatom in komunalnim blatom, ki je odpadek;
- ali je ministrstvo spremljalo področje in nudilo strokovno pomoč deležnikom na področju ravnanja s komunalnim blatom.

2.1.1 Strateške usmeritve in cilji na področju ravnanja s komunalnim blatom

Ministrstvo bi po naših sodilih moralo v strateških dokumentih jasno določiti cilje, usmeritve in prednostne načine obdelave komunalnega blata ter ravnanja s komunalnim blatom, ki je odpadek, ob upoštevanju hierarhije ravnanja z odpadki.

V obdobju, na katero se nanaša revizija, sta bila v veljavi naslednja strateška dokumenta, v katerih je obravnavano tudi področje ravnanja s komunalnim blatom:

- operativni program odvajanja in čiščenja odpadne vode 2020⁷⁷, ki je v veljavi od septembra 2020, in
- program ravnanja z odpadki 2016, ki je veljal od julija 2016 do aprila 2022, ko je bil sprejet program ravnanja z odpadki 2022.

Operativni program odvajanja in čiščenja odpadne vode 2020

V ZVO-1 je bilo določeno, da je operativni program eden temeljnih dokumentov za doseganje ciljev iz nacionalnega programa varstva okolja, v katerem ministrstvo praviloma za obdobje 4 let razčleni cilje, usmeritve in naloge na posameznem področju varstva okolja.⁷⁸

⁷⁷ Pred tem je veljal operativni program odvajanja in čiščenja odpadne vode 2010, ki pa je bil sprejet za obdobje do 31. 12. 2017.

⁷⁸ 36. člen ZVO-1. Podobno je določeno tudi v 73. členu ZVO-2.

Operativni program odvajanja in čiščenja odpadne vode 2020 je ključni dokument, ki opredeljuje cilje na področju varstva voda pred onesnaženjem z odvajanjem komunalne odpadne vode. V operativnem programu odvajanja in čiščenja odpadne vode 2020 so za vsako posamezno aglomeracijo⁷⁹ podrobneje določene zahteve v zvezi z odvajanjem in čiščenjem komunalne odpadne vode ter roki za doseganje teh zahtev. Prav tako so podrobneje določene obveznosti v zvezi z opremljanjem posameznih objektov na območjih zunaj meja aglomeracij oziroma na območjih, ki niso opremljena z javno kanalizacijo in za katera opremljanje z javno kanalizacijo tudi ni predpisano.

V operativnem programu odvajanja in čiščenja odpadne vode 2020 so določeni načini ravnanja s komunalnim blatom, in sicer so urejeni⁸⁰:

- način prevzema blata iz komunalnih čistilnih naprav, ki niso opremljene za obdelavo blata, in blata iz obstoječih pretočnih greznic, in sicer ga mora praviloma prevzeti izvajalec GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode na območju, kjer se komunalna odpadna voda čisti v tej komunalni čistilni napravi oziroma obstoječi pretočni greznici; izjemoma pa lahko upravljavec male komunalne čistilne naprave z zmogljivostjo, manjšo od 50 populacijskih ekvivalentov⁸¹ (v nadaljevanju: PE), ali obstoječe pretočne greznice na kmetijskem gospodarstvu blato odvzema sam in ga uporablja kot gnojilo v kmetijstvu, če je zagotovljeno izpolnjevanje zahtev uredbe o uporabi blata v kmetijstvu;
- pogostost prevzema blata iz malih komunalnih čistilnih naprav s strani izvajalca GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode, in sicer najmanj 1-krat na 3 leta;
- obdelava blata na območju komunalne čistilne naprave, ki je opremljena za prevzem in obdelavo⁸² blata, pri čemer mora izvajalec GJS zagotoviti takšno obdelavo, s katero se doseže izpolnjevanje zahtev za uporabo kot gnojilo v kmetijstvu v skladu s predpisom, ki ureja uporabo blata iz komunalnih čistilnih naprav v kmetijstvu, ali izpolnjevanje zahtev za postopke predelave ali odstranjevanja blata v skladu s predpisi, ki urejajo odpadke;
- obdelava blata v primeru, ko izvajalec GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode sam ne upravlja komunalne čistilne naprave, ki je opremljena za obdelavo blata, in sicer obdelava blata na območju druge komunalne čistilne naprave, ki je opremljena z zadostnimi zmogljivostmi za obdelavo blata;
- obdelava blata v premični napravi za obdelavo blata v soglasju z občino, če se taka obdelava blata izvaja na območju komunalne čistilne naprave, kjer nastaja blato.

⁷⁹ Območje poselitve, kjer sta poseljenost ali izvajanje gospodarske ali druge dejavnosti zgoščena tako, da je mogoče zbiranje komunalne vode v kanalizaciji in njeno odvajanje po kanalizaciji v komunalno čistilno napravo ali na končno mesto izpusta (1. točka 4. člena uredbe o odvajanju in čiščenju odpadne vode).

⁸⁰ Poglavje 2.3 operativnega programa odvajanja in čiščenja odpadne vode 2020.

⁸¹ Populacijski ekvivalent je enota za obremenjevanje vode, izražena z biokemijsko potrebo po kisiku (BPK₅). 1 PE je enak 60 g BPK₅ (43. točka 4. člena uredbe o emisijah pri odvajanju odpadnih voda).

⁸² Opremljanje z opremo za prevzem in obdelavo blata ureja uredba o emisijah pri odvajanju odpadnih voda.

V operativnem programu odvajanja in čiščenja odpadne vode 2020 je navedeno, da se blato, če je le mogoče, znova uporabi, in sicer:

- obdelano blato se lahko uporabi kot gnojilo v kmetijstvu, če je zagotovljena njegova obdelava in uporaba v skladu z uredbo o uporabi komposta ali digestata ter uporaba v skladu z uredbo o uporabi blata v kmetijstvu; ali
- izvajalec javne službe mora zagotoviti ravnanje v skladu s predpisi, ki urejajo odpadke⁸³.

V operativnem programu odvajanja in čiščenja odpadne vode 2020 je navedeno, da je iz podatkov iz Informacijskega sistema za spremljanje obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja (v nadaljevanju: IJSVO) na presečni datum 31. 12. 2018 izhajalo, da je blato iz komunalnih čistilnih naprav, ki niso opremljene za obdelavo blata, prevzemalo 69 komunalnih čistilnih naprav, na katere je bilo odpeljanih 2.636 t suhe snovi blata.

Podatki iz IJSVO na presečni datum 31. 12. 2018 so še kazali, da je bilo iz komunalnih čistilnih naprav leta 2018 odstranjenih 1.479.493 m³ obdelanega blata, pri čemer se podatek o stopnji zgoščenosti⁸⁴ odstranjenega blata giblje od 0 do 91 %, v povprečju pa znaša 5,23 %.

Operativni program odvajanja in čiščenja odpadne vode 2020 napotuje na uporabo programa ravnanja z odpadki 2016, saj navaja, da je ravnanje s komunalnim blatom, ki je odpadek, podrobneje obravnavano v programu ravnanja z odpadki 2016.

Program ravnanja z odpadki 2016 in program ravnanja z odpadki 2022

V ZVO-1 je bilo določeno, da je operativni program eden temeljnih dokumentov za doseganje ciljev iz Nacionalnega programa varstva okolja, v katerem ministrstvo praviloma za obdobje 4 let razčleni cilje, usmeritve in naloge na posameznem področju varstva okolja.⁸⁵ V 11. in 15. členu uredbe o odpadkih je bilo določeno, da vlada kot operativni program varstva okolja sprejme program ravnanja z odpadki in program preprečevanja odpadkov. Določeno je bilo, da oba programa pripravi ministrstvo, pri čemer je lahko program preprečevanja odpadkov pripravljen kot samostojen program ali kot poseben del programa ravnanja z odpadki. Ministrstvo je pripravilo program ravnanja z odpadki 2016, v katerem sta v operativni program združena oba programa, kot instrument vlade za izpolnitev preprečevanja nastajanja odpadkov, za zagotavljanje predpisanega ravnanja z odpadki in doseg ciljev ravnanja z odpadki za obdobje do leta 2020 oziroma do leta 2030, v programu ravnanja z odpadki 2022 pa za obdobje do leta 2035.

⁸³ Če je izvajalec GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode upravljavec komunalne čistilne naprave, ki je opremljena za obdelavo blata, mora kot povzročitelj odpadkov v načrt gospodarjenja z odpadki v skladu s predpisom, ki ureja odpadke, vključiti tudi ravnanje z blatom, ki ga prevzame iz komunalnih čistilnih naprav, ki niso opremljene za obdelavo blata, in iz obstoječih pretočnih greznic.

⁸⁴ Zgoščevanje blata je proces, s katerim se skuša blatu praviloma še pred nadaljnjimi postopki obdelave na komunalni čistilni napravi bistveno zmanjšati vsebnost vode oziroma povečati koncentracijo trdnih snovi v njem. Rezultat procesa zgoščevanja je snov, ki ima v hidravličnem smislu še vedno lastnosti tekočine, zaradi česar je blato mogoče transportirati po ceveh. V primeru, ko se želi iz blata odstraniti več vode, kot dopuščajo procesi zgoščevanja, pa je treba poseči po postopkih dehidracije oziroma osuševanja ali izsuševanja. Dehidriranega blata ni mogoče transportirati po ceveh. Vir: McFarland J. Biosolids Engineering. ZDA, MCGraw-Hill, 2001.

⁸⁵ 36. člen ZVO-1. Podobno je določeno tudi v 73. členu ZVO-2.

V programu ravnanja z odpadki 2016 in programu ravnanja z odpadki 2022 so predstavljeni podatki o količinah nastalega komunalnega blata in ravnanju z njim, scenarij nastajanja in obdelave ter tehnike obdelave komunalnega blata.

Ravnanje s komunalnim blatom, ki je odpadek, v obdobju 2011–2019 prikazuje Tabela 4.

Tabela 4 Količine komunalnega blata, ki je odpadek, in ravnanje z njim v obdobju 2011–2019

Komunalno blato, ki je odpadek	v t suhe snovi								
	Leto								
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Odlaganje na odlagališčih	1.988	1.133	537	344	198	242	267	1.091	466
Uporaba v kmetijske namene	1	1	1	184	13	469	0	0	0
Aerobna in anaerobna biološka obdelava	1.926	1.906	2.702	1.455	574	1.001	449	581	577
Drugi načini obdelave in obdelava v tujini	7.861	10.150	9.623	11.298	13.140	15.108	23.892	25.592	24.097
Termična obdelava	15.046	12.982	14.373	15.029	15.143	15.938	12.441	10.588	9.565
Skupaj	26.822	26.172	27.236	28.310	29.068	32.758	36.749	37.852	34.705

Opomba: podatki iz osenčenega dela tabele se nanašajo na obdobje pred obdobjem, na katero se nanaša revizija.

Vir: program ravnanja z odpadki 2016 in program ravnanja z odpadki 2022.

Iz podatkov, ki jih prikazuje Tabela 4, je razviden trend naraščanja količine komunalnega blata, ki je odpadek, v obdobju od leta 2012 do leta 2018, v letu 2019 pa je bil zaznan padec količin nastalega komunalnega blata, ki je odpadek, in sicer za 8,3 % glede na predhodno leto.

V programu ravnanja z odpadki 2022 je navedeno, da je mogoče pričakovati postopno povečevanje količin komunalnega blata od leta 2020 do leta 2037, ko naj bi načrtovana količina znašala približno 42.000 t suhe snovi blata.

Ministrstvo je v programu ravnanja z odpadki 2016 in programu ravnanja z odpadki 2022 navedlo scenarij nastajanja in obdelave komunalnega blata ter podlage, na katerih scenarij temelji, kar prikazuje Tabela 5. Pri izdelavi scenarija nastajanja in obdelave komunalnega blata je upoštevano tudi dejstvo, da je v skladu z Uredbo o spremembah in dopolnitvah Uredbe o odlaganju odpadkov na

odlagališčih⁸⁶ od 16. 7. 2009 prepovedano odlaganje komunalnega blata na odlagališčih⁸⁷, vključno z njegovo uporabo za prekrivanje odlagališč nenevarnih odpadkov.

Tabela 5 Primerjava podlag, na katerih temelji scenarij nastajanja in obdelave komunalnega blata

Podlage za scenarij	Program ravnanja z odpadki 2016	Program ravnanja z odpadki 2022
Podatki o ravnanju z blatom	v obdobju 2006–2014	v obdobju 2006–2019
Dehidracija blata pred oddajo v nadaljnjo obdelavo	najmanj do 50 % vlažnosti blata	najmanj do 22 % vsebnosti suhe snovi
Najprimernejši tehniki ravnanja s komunalnim blatom, ki je odpadek	<p>aerobna ali anaerobna biološka obdelava blata: najmanj 30 % v letu 2020 v kompostarnah ali bioplinarnah, ki so namenjene obdelavi ločeno zbranih bioloških odpadkov</p> <p>termična obdelava blata: termična obdelava največ 70 % blata v letu 2020 v napravah za energetska predelavo gorljivih frakcij mešanih komunalnih odpadkov</p>	<p>aerobna ali anaerobna biološka obdelava blata: najmanj 5 % v letu 2030 v kompostarnah ali bioplinarnah, ki so namenjene obdelavi ločeno zbranih bioloških odpadkov</p> <p>termična obdelava blata: termična obdelava največ 55 % blata v letu 2030 v napravah za energetska predelavo gorljivih frakcij mešanih komunalnih odpadkov; najmanj 45 % v letu 2030 v kompostarnah, ki so namenjene za namensko kompostiranje¹⁾, in v napravah za termično obdelavo blata (sežig/monosežig)²⁾ za namene poznejšega pridobivanja fosforja</p>

Opomba: ¹⁾ Namenske kompostarne so namenjene aerobni razgradnji izključno komunalnega blata. Namensko kompostiranje predstavlja snovno izrabo blata iz komunalnih in skupnih čistilnih naprav s kompostiranjem tovrstnih biološko razgradljivih odpadkov z namenom njihove ciljne predelave.

²⁾ Gre za termično predelavo komunalnega blata, ki je odpadek, z območjem za skladiščenje pepela za poznejšo snovno predelavo (rekuperacijo) fosforja iz s fosforjem bogatega pepela (monosežigalnice).

Vir: program ravnanja z odpadki 2016 in program ravnanja z odpadki 2022, odgovor ministrstva.

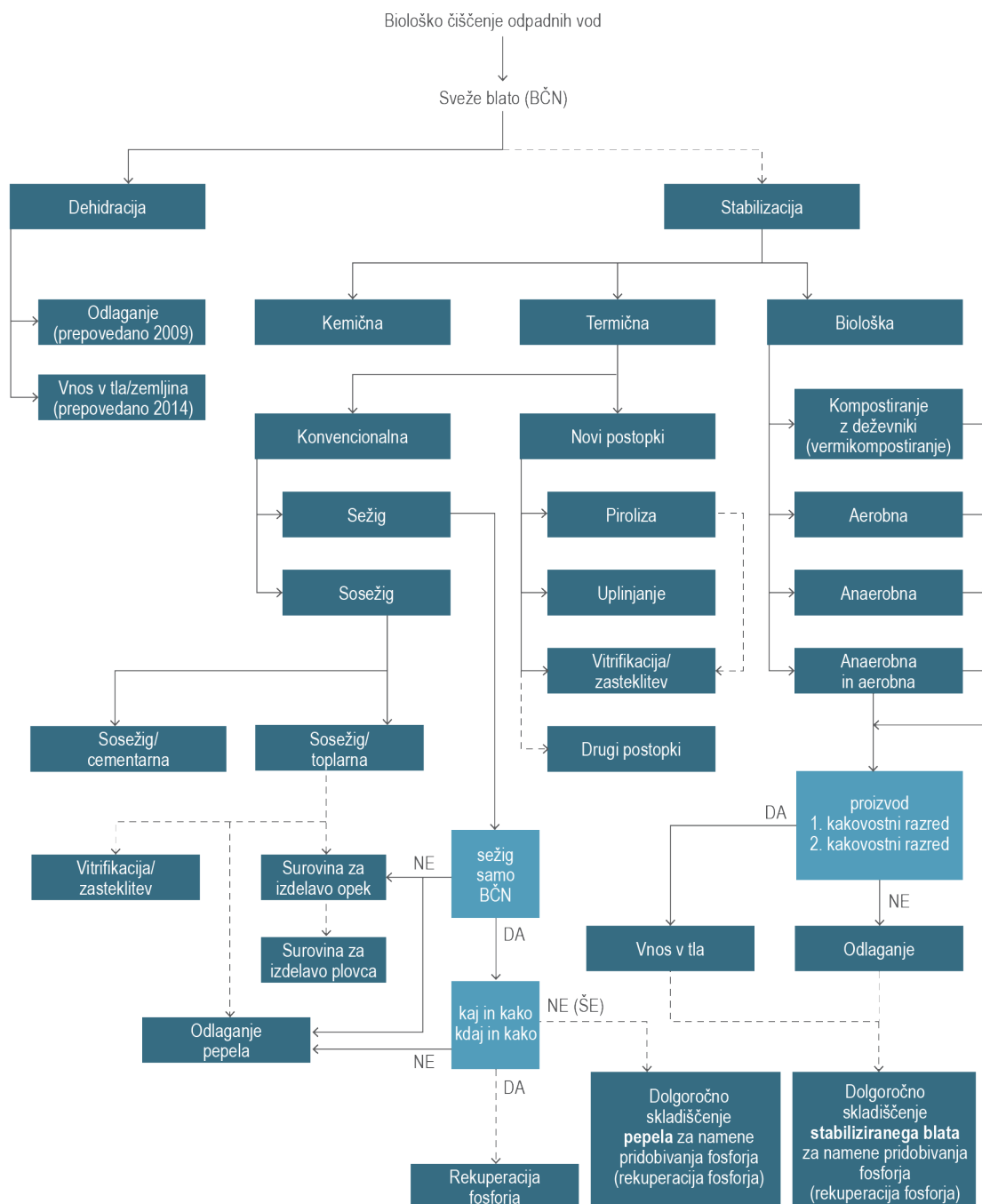
Kot prikazuje Tabela 5, je ministrstvo v scenarijih nastajanja in obdelave komunalnega blata izpostavilo 2 tehniki ravnanja s komunalnim blatom, ki je odpadek. Glede na predvidene tehnike za obdelavo komunalnega blata, ki so navedene v obeh programih ravnanja z odpadki in jih prikazuje Slika 6, sodita aerobna ali anaerobna obdelava in termična obdelava med tehnike obdelave s stabilizacijo, ki pa poleg navedenih tehnik zajema še kemično obdelavo. V zvezi s tehnikami obdelave

⁸⁶ Uradni list RS, št. 98/07; datum prenehanja veljavnosti je 30. 7. 2011.

⁸⁷ Odlagališče je naprava za odstranjevanje odpadkov z odlaganjem odpadkov na ali v tla (podzemno), vključno z internim odlagališčem, kjer povzročitelj odpadkov odlaga svoje odpadke na kraju njihovega nastanka, in skladiščem, ki se stalno, to je več kot 1 leto, uporablja za začasno skladiščenje odpadkov. Za odlagališče se ne šteje: naprava, kjer se odpadki raztovarjajo zato, da se omogoči njihova priprava za nadaljnji prevoz v predelavo, obdelavo ali odstranjevanje v drugi napravi; skladišče odpadkov, v katerem se odpadki skladiščijo največ 3 leta pred predelavo ali obdelavo; ali skladišče odpadkov, v katerem se odpadki skladiščijo največ 1 leto pred odstranjevanjem (15. točka 3. člena Uredbe o odlagališčih odpadkov).

komunalnega blata je v programih ravnanja z odpadki navedeno, da so konvencionalni načini ravnanja s komunalnim blatom, ki je odpadke, v zatonu, saj ne sledijo smernicam in načelom integriranega ravnanja z odpadki, ki pogojujejo naprednejše (nekonvencionalne) načine ravnanja s komunalnim blatom, ki je odpadke.

Slika 6 Tehnike obdelave komunalnega blata

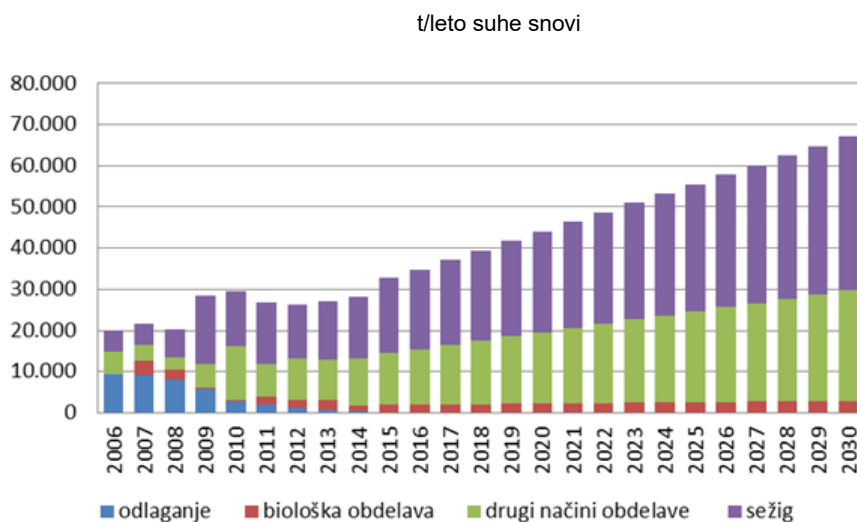

Opomba: BČN – komunalno blato čistilnih naprav.

Vir: program ravnanja z odpadki 2016 in program ravnanja z odpadki 2022.

Slika 7 prikazuje dejansko in predvideno ravnanje s komunalnim blatom, ki je odpadek, od leta 2006 do leta 2030.

Slika 7 Dejansko in predvideno ravnanje s komunalnim blatom, ki je odpadek

Vir: program ravnanja z odpadki 2016 in program ravnanja z odpadki 2022.

Slika 7 prikazuje, da je do leta 2030 načrtovan porast drugih načinov obdelave in sežiga komunalnega blata, ki je odpadek, medtem ko je biološka obdelava predvidena v približno enakem obsegu od leta 2023 do leta 2030.

V programu ravnanja z odpadki 2016 in programu ravnanja z odpadki 2022 je navedeno, da predvideno ravnanje s komunalnim blatom, ki je odpadek, zahteva okoli 20-odstotno povečanje zmogljivosti omrežja kompostarn, namenjenih aerobni obdelavi bioloških odpadkov, in okoli 4-odstotno povečanje toplotne moči naprav za energetske obdelavo gorljivih frakcij mešanih komunalnih odpadkov.

Iz obeh programov ravnanja z odpadki izhaja tudi, da sta aerobna in anaerobna obdelava ter uporaba na kmetijskih zemljiščih z ekonomskega in tudi okoljskega vidika dolgoročno najboljši rešitvi ravnanja s komunalnim blatom, ki je odpadek. Tako ravnanje pa zahteva večji nadzor nad rabo komposta oziroma digestata (pridobljenega iz aerobne in anaerobne obdelave) na kmetijskih zemljiščih, saj je po uredbi o uporabi komposta ali digestata na kmetijskih zemljiščih dovoljena le uporaba komposta oziroma digestata 1. kakovostnega razreda. Poleg tega je navedeno, da je neposredna uporaba komunalnega blata za kmetijske in nekmetijske namene zaradi načina izgradnje naprav za čiščenje komunalnih odpadnih voda na območju Republike Slovenije, naravnih danosti, lastnosti tal, vodnih virov in zaradi vedno strožjih okoljskih zahtev v neizogibnem zatonu. Za razliko od nekaterih držav članic EU (na primer Irska) se tovrstna uporaba komunalnega blata v Republiki Sloveniji praktično ne izvaja. V skladu z uredbo o uporabi blata v kmetijstvu se komunalno blato lahko uporablja kot gnojilo v kmetijstvu le, če je obdelano. Za obdelavo komunalnega blata šteje aerobna ali anaerobna obdelava v skladu z uredbo o uporabi komposta ali digestata. Našteti so pogoji, ki jih za uporabo komunalnega blata v kmetijstvu določa navedena uredba.

V programu ravnanja z odpadki 2022 je navedeno, da bo v Sloveniji treba obstoječe omrežje kompostarn razširiti še s tako imenovanimi namenskimi kompostarnami, v katerih bo potekala aerobna razgradnja samo komunalnega blata.⁸⁸

V programu ravnanja z odpadki 2016 in programu ravnanja z odpadki 2022 je še navedeno, da se v zadnjih letih pojavlja dvom kmetijskega sektorja in tudi širše javnosti o uporabi komunalnega blata na kmetijskih zemljiščih. V svetu je prisoten trend razvoja novih tehnologij pridobivanja fosforja iz komunalnega blata, ki bodo v bližnji prihodnosti omogočale recikliranje hranil iz komunalnega blata za uporabo v kmetijstvu. Produkt sežiga komunalnega blata je pepel, ki vsebuje velik odstotek fosforja in drugih hranilnih snovi ter je kot tak primeren za nadaljnjo obdelavo in recikliranje (in ob nizki vrednosti morebitnih onesnaževalcev tudi za neposredno uporabo v kmetijstvu kot dodatek sredstva za gnojenje).

V nadaljevanju povzemamo navedbe občin in izvajalcev GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode glede ureditve področja komunalnega blata.

Navedbe občin: Ureditev področja komunalnega blata

Po mnenju občin ravnanje s komunalnim blatom kot stranskim produktom izvajanja obvezne občinske GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode ne bi smelo biti prepuščeno lokalnim skupnostim, tržnim zakonitostim in odvisnosti od drugih držav. Večina občin oziroma izvajalcev GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode meni, da si je tudi na tem področju (kot na področju ravnanja z odpadki) treba prizadevati za samooskrbo naše države. Čim prej bi bilo treba pristopiti k izvedbi projektov, s katerimi bi količine komunalnega blata z dehidracijo najprej zmanjšali, nato pa termično obdelali v ustreznih regijskih – državnih objektih za termično obdelavo odpadkov oziroma poskrbeli za ustrezno kompostiranje.

Vir: odgovori občin na vprašalnik.

2.1.1.a Ministrstvo je v operativnem programu odvajanja in čiščenja odpadne vode 2020 in tudi v programih ravnanja z odpadki navedlo, da je za komunalno blato, ki nastane pri čiščenju komunalne odpadne vode, treba zagotoviti obdelavo, s katero se doseže izpolnjevanje zahtev za uporabo kot gnojilo v kmetijstvu ali izpolnjevanje zahtev za postopke predelave ali odstranjevanja komunalnega blata v skladu s predpisi, ki urejajo odpadke. S tem je ministrstvo napotilo na uporabo predpisov ter v operativnem programu odvajanja in čiščenja odpadne vode 2020 in programih ravnanja z odpadki določilo usmeritve glede obdelave komunalnega blata. V operativnem programu odvajanja in čiščenja odpadne vode 2020 je navedlo tudi, da se obdelano komunalno blato, če je le mogoče in pod določenimi pogoji, znova uporabi, in s tem sledilo hierarhiji ravnanja z odpadki.

V programih ravnanja z odpadki je ministrstvo opredelilo konvencionalne tehnike (kot na primer sežig in sosežig) in tudi naprednejše tehnike obdelave komunalnega blata. Navedlo je tudi najprimernejši tehniki in deleže obdelave komunalnega blata, s čimer je podalo nekatere usmeritve na področju ravnanja s komunalnim blatom, ki je odpadek. S tem, ko je pri izdelavi scenarija ravnanja

⁸⁸ Po podatkih programa ravnanja z odpadki 2016 v Sloveniji obratuje 19 kompostarn z najmanjšo zmogljivostjo kompostiranja 145.670 t biološko razgradljivih odpadkov, ki so na voljo za obdelavo ločeno zbranih komunalnih odpadkov, zelenega odpada in komunalnega blata.

s komunalnim blatom načrtovalo recikliranje komunalnega blata v kompostarnah ali bioplinarnah ter termično obdelavo komunalnega blata, hkrati pa upoštevalo prepoved odlaganja komunalnega blata na odlagališčih, je ministrstvo za ravnanje s komunalnim blatom, ki je odpadek, podalo usmeritve, ki sledijo hierarhiji ravnanja z odpadki.

Iz podatkov o količinah nastalega komunalnega blata in ravnanju z njim izhaja, da je bilo od leta 2017 do leta 2019 največ komunalnega blata, ki je odpadek (v povprečju več kot 67 %), obdelanega na drug način, v okviru katerega je največji delež predstavljal predelava v tujini. Kljub temu ministrstvo v strateških ali drugih dokumentih ni razmislilo o scenariju ravnanja s komunalnim blatom v primeru, ko izvoz komunalnega blata, ki je odpadek, ni mogoč oziroma je omejen s strani drugih držav. S tem se je Slovenija že soočila konec leta 2019. Menimo, da bi ministrstvo v strateških ali drugih dokumentih moralo navesti tudi usmeritve za tovrstne (krizne) primere, še posebej glede na delež obdelave komunalnega blata, ki je odpadek, v tujini. Po podatkih ministrstva namreč v Sloveniji niso zagotovljene zadostne zmogljivosti za obdelavo komunalnega blata, ki je odpadek, oziroma niso podani pogoji za neposredno uporabo komunalnega blata v kmetijstvu. Takšna situacija ob nezmožnosti obdelave v tujini povečuje tveganje za nesprejemljive in nedovoljene prakse, kot so nedovoljeno puščanje komunalnega blata, ki je odpadek, v okolju, kopičenje komunalnega blata pri izvornih povzročiteljih ali subjektih, ki imajo dovoljenje za nadaljnje ravnanje z njim.

2.1.1.b Ministrstvo je v programih ravnanja z odpadki predstavilo, kakšen naj bi bil trend ravnanja s komunalnim blatom, ki je odpadek, v prihodnje. V programu ravnanja z odpadki 2022 je načrtovalo, da bo v letu 2030 najmanj 45 % komunalnega blata obdelanega v kompostarnah za namensko kompostiranje in v napravah za termično obdelavo blata, kot je sežig oziroma monosežig, za namene poznejšega pridobivanja fosforja, ni pa navedlo ciljnega deleža navedenih tehnik ravnanja s komunalnim blatom, ki je odpadek. V zvezi s tem je v programu ravnanja z odpadki 2022 navedlo, da bo treba obstoječe omrežje kompostarn razširiti še z namenski kompostarnami, v katerih bo potekala aerobna razgradnja samo komunalnega blata, ki je odpadek. Menimo, da bi za doseg tega cilja ministrstvo moralo podrobneje opredeliti število naprav, lokacijo, vire in časovni okvir za izgradnjo dodatnih zmogljivosti za obdelavo komunalnega blata, ki je odpadek. V strateških ali drugih dokumentih ministrstvo torej glede ravnanja s komunalnim blatom, ki je odpadek, ni določilo ciljev, ki bi bili merljivi in časovno opredeljeni. Samo na tak način bi bilo mogoče preveriti, ali so bili zastavljeni cilji doseženi, ali je s tem bilo zagotovljeno namensko kompostiranje komunalnega blata ter sežig oziroma monosežig komunalnega blata za namene poznejšega pridobivanja fosforja, in po potrebi prilagajati cilje ravnanja s komunalnim blatom, ki je odpadek.

2.1.1.c V operativnem programu odvajanja in čiščenja odpadne vode 2020 je naveden podatek o količini obdelanega komunalnega blata, oddanega iz čistilnih naprav na presečni datum 31. 12. 2018. Podatek je naveden v kubičnih metrih obdelanega komunalnega blata, z navedeno stopnjo zgoščenosti, medtem ko ARSO v zbirkah podatkov te količine vodi v tonah ali tonah suhe snovi. Tudi v programih ravnanja z odpadki so podatki o količinah obdelanega komunalnega blata na komunalnih čistilnih napravah prikazani v tonah suhe snovi. Menimo, da predstavitev istovrstnih podatkov v različnih dokumentih z različnimi merskimi enotami ne prispeva k preglednosti podatkov o ravnanju s komunalnim blatom ter otežuje njihovo primerjavo z drugimi evidencami oziroma dokumenti. To lahko privede tudi do napačnih interpretacij podatkov o količinah komunalnega blata.

Priporočilo

Ministrstvu za okolje, podnebje in energijo priporočamo, naj pri pripravi strateških ali drugih dokumentov v okviru poglavja o ravnanju s komunalnim blatom:

- *vključi scenarij za ravnanje s komunalnim blatom, ki je odpadek, v primeru, ko je izvoz v druge države omejen oziroma ni mogoč,*
- *opredeli merljive in časovno opredeljene cilje, tako da bo mogoče spremljati njihovo uresničevanje; v okviru tega naj navede število naprav, lokacijo, časovni okvir in sredstva za zagotovitev zmogljivosti za ravnanje s komunalnim blatom, ki je odpadek.*

Ministrstvu za naravne vire in prostor in Ministrstvu za okolje, podnebje in energijo priporočamo, naj pri predstavitvi podatkov o ravnanju s komunalnim blatom v vseh dokumentih in evidencah uporabljata iste merske enote.

2.1.2 Predpisi na področju ravnanja s komunalnim blatom

Ministrstvo bi po naših sodilih moralo pripraviti predpise na način, da celovito urejajo zbiranje in obdelavo blata ter da nedvoumno in jasno urejajo nadaljnje ravnanje s komunalnim blatom.

V obdobju, na katero se nanaša revizija, so področje ravnanja s komunalnim blatom posredno ali neposredno urejali naslednji predpisi⁸⁹:

- ZVO-1 in ZVO-2,
- uredba o odvajanju in čiščenju odpadne vode,
- uredba o emisijah pri odvajanju odpadnih voda,
- uredba o uporabi blata v kmetijstvu,
- uredba o uporabi komposta ali digestata,
- uredba o odpadkih in uredba o odpadkih 2022,
- Uredba o odlagališčih odpadkov.

GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode, katere del je tudi ravnanje s komunalnim blatom, je ZVO-1 opredelil kot obvezno občinsko GJS varstva okolja. Glede komunalnega blata je opredelil, da ne sodi med komunalne odpadke. Enako velja za ZVO-2. Pojem komunalnega blata ter obveznosti izvajalca GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode v zvezi z ravnanjem s komunalnim blatom podrobneje urejajo podzakonski predpisi.

⁸⁹ Pregled predpisov in ključnih določb, ki urejajo ravnanje s komunalnim blatom, prikazuje Priloga 1.

V ZVO-1 in ZVO-2 je pojem blato iz čistilnih naprav le omenjen v okviru opredelitve pojma komunalni odpadki. Pojem blato je podrobneje opredeljen v 4 uredbah, ki urejajo ravnanje s komunalnim blatom, in sicer v:

- uredbi o odvajanju in čiščenju odpadne vode kot preostalo obdelano ali neobdelano blato iz komunalnih čistilnih naprav in preostalo blato iz obstoječih pretočnih greznic ter blato iz stranišča, ki deluje brez izpiranja z vodo in je brez iztoka ter ni kemično stranišče, v skladu s predpisom, ki ureja emisijo snovi in toplote pri odvajanju odpadnih voda v vode in javno kanalizacijo;
- uredbi o uporabi blata v kmetijstvu kot odpadno blato iz komunalnih čistilnih naprav in malih komunalnih čistilnih naprav, vključno z blatom iz skupnih čistilnih naprav, odpadno blato iz greznic in nepretočnih greznic ter odpadno blato iz čistilnih naprav, ki niso komunalne čistilne naprave ali male komunalne čistilne naprave, vključno z blatom iz nepretočnih greznic;
- uredbi o emisijah pri odvajanju odpadnih voda kot preostalo obdelano ali neobdelano blato iz komunalnih ali skupnih čistilnih naprav ali iz drugih čistilnih naprav in preostalo blato iz pretočnih greznic ter drugih podobnih naprav za čiščenje odpadnih voda;
- uredbi o uporabi komposta ali digestata kot blato v skladu z uredbo o emisijah pri odvajanju odpadnih voda, razen neobdelanega blata, v skladu s predpisom o odvajanju in čiščenju komunalne odpadne vode.

Glede na različne vire nastanka ter načine predelave in uporabe komunalnega blata vsaka uredba opredeljuje komunalno blato nekoliko drugače, vendar na vsebinsko primerljiv način. Ob tem je v uredbi o uporabi komposta ali digestata iz opredelitve blata izključeno neobdelano blato, saj to po določbah te uredbe ni primerno za predelavo v kompost ali digestat.

Uredba o emisijah pri odvajanju odpadnih voda v 19. členu določa, da mora upravljavec komunalne čistilne naprave z blatom ravnati v skladu s predpisi, ki urejajo odpadke. Za prevzem, prevoz in obdelavo blata iz komunalnih čistilnih naprav in obstoječih pretočnih greznic pa se uporablja predpis, ki ureja odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode.

Prevzem in odvoz blata iz malih komunalnih čistilnih naprav na območje komunalne čistilne naprave, ki je opremljena za obdelavo blata, ter obdelava blata so kot obvezne storitve izvajalca GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode določeni v prvem odstavku 15. člena uredbe o odvajanju in čiščenju odpadne vode. V 17. členu te uredbe so določene obvezne storitve za objekte, ki niso priključeni na javno kanalizacijo, pri čemer je v petem odstavku navedena izjema za objekt kmetijskega gospodarstva, če gre za uporabo blata za gnojilo v kmetijstvu v skladu s predpisom, ki ureja uporabo blata v kmetijstvu. 18. člen uredbe o odvajanju in čiščenju odpadne vode v prvem odstavku določa zahteve v zvezi z obdelavo blata, in sicer je treba zagotoviti obdelavo, s katero se doseže izpolnjevanje zahtev za uporabo kot gnojilo v kmetijstvu ali izpolnjevanje zahtev za postopke predelave ali odstranjevanja blata. Glede tega uredba v prvem primeru napotuje na uporabo predpisa, ki ureja uporabo blata iz komunalnih čistilnih naprav v kmetijstvu, ter v drugem primeru na uporabo predpisov, ki urejajo odpadke. Uredba o odvajanju in čiščenju odpadne vode pri opredelitvi več pojmov, kot je na primer pojem komunalna čistilna naprava, napotuje na uporabo drugega predpisa, in sicer na predpis, ki ureja emisijo snovi in toplote pri odvajanju odpadnih voda v vode in javno kanalizacijo.

Uredba o uporabi blata v kmetijstvu v 2. členu določa, da se blato iz komunalnih čistilnih naprav, malih komunalnih čistilnih naprav ali skupnih čistilnih naprav sme uporabljati kot gnojilo v kmetijstvu samo v skladu s to uredbo. Blato iz čistilne naprave, ki ni komunalna čistilna naprava, mala komunalna čistilna naprava ali skupna čistilna naprava, se lahko uporablja kot gnojilo v kmetijstvu samo, če je obdelano, pri tem pa uredba o uporabi blata v kmetijstvu napotuje na uporabo predpisa, ki ureja obdelavo biološko razgradljivih odpadkov. Ta predpis se uporablja tudi za ravnanje s komunalnim blatom, ki ni uporaba blata za gnojilo v kmetijstvu. Če se blato ne obdeluje s postopki biološke razgradnje in se ne uporablja za gnojilo v kmetijstvu, pa se uporablja predpis, ki ureja ravnanje z odpadki. V skladu s 6. členom uredbe o uporabi blata v kmetijstvu mora oseba, ki namerava komunalno blato sama uporabiti v kmetijstvu, zagotoviti njegovo obdelavo, in sicer aerobno ali anaerobno obdelavo blata v skladu s predpisom, ki ureja obdelavo biološko razgradljivih odpadkov, ali katero koli drugo obdelavo, ki zagotavlja aerobni ali anaerobni obdelavi blata enakovredno stabilizacijo, higienizacijo in izpolnjevanje zahtev za okoljsko kakovost. 9. člen uredbe o uporabi blata v kmetijstvu določa, da se za uporabo obdelanega blata v kmetijstvu uporablja predpis, ki ureja obdelavo biološko razgradljivih odpadkov, in glede tega znova napotuje na uredbo o uporabi komposta ali digestata. Pri opredelitvi pojmov, uporabljenih v uredbi o uporabi blata v kmetijstvu, ta napotuje na uporabo predpisa, ki ureja emisijo snovi in toplote pri odvajanju odpadnih voda v vode in javno kanalizacijo, medtem ko sta pojma stabilizacija in higienizacija uporabljena v skladu s predpisom, ki ureja obdelavo biološko razgradljivih odpadkov.

Uredba o uporabi komposta ali digestata določa, da je blato iz čiščenja komunalnih odpadnih voda ustrezno za kompostiranje (aerobno razgradnjo) ali anaerobno razgradnjo, ki poteka pod nadzorovanimi pogoji v bioplinarnah. Za predelovanje biološko razgradljivih odpadkov mora predelovalec biološko razgradljivih odpadkov pridobiti OVD ter po končani predelavi zagotoviti nadzor kakovosti komposta ali digestata. Na podlagi poročila o nadzoru kakovosti komposta ali digestata, ki ga izdelava izvajalec nadzora kakovosti, se kompost ali digestat razvrsti v 1. ali 2. kakovostni razred. V skladu s 15. členom uredbe o uporabi komposta ali digestata mora predelovalec biološko razgradljivih odpadkov s kompostom ali digestatom, ki ga ni mogoče razvrstiti v nobenega od kakovostnih razredov, ravnati v skladu s predpisom, ki ureja odpadke. Glede na tretji odstavek 15. člena uredbe o uporabi komposta ali digestata kompostu ali digestatu 1. kakovostnega razreda, ki je proizveden iz komunalnega blata, ne preneha status odpadka in ne postane proizvod. Uporaba komposta ali digestata, ki se ne uvršča v nobenega od razredov kakovosti, je prepovedana. Prav tako je na kmetijskih zemljiščih prepovedana uporaba komposta ali digestata 2. kakovostnega razreda za vnos v ali na tla, kar določa 24. člen uredbe o uporabi komposta ali digestata.

V nadaljevanju povzemamo navedbe občin in izvajalcev GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode glede predpisov, ki urejajo ravnanje s komunalnim blatom.

Navedbe občin: Ureditev ravnanja s komunalnim blatom v predpisih

Številne občine oziroma izvajalci GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode so v odgovorih na vprašalnik ocenili, da so predpisi, ki urejajo ravnanje s komunalnim blatom, neusklajeni in nejasni. Ravnanje s komunalnim blatom, ki je odpadek, je prepuščeno deležnikom na trgu. Po njihovem mnenju bi morala država z ustrezno regulativno zakonodajo rešiti problem ravnanja s komunalnim blatom, ki je odpadek, kot na primer začasno skladiščenje, odvoz, sežig in podobno, ne pa reševanja problemov prepuščati lokalnim skupnostim oziroma izvajalcem GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode.

Vir: odgovori občin na vprašalnik.

2.1.2.a Področje ravnanja s komunalnim blatom ni enotno in celovito urejeno, saj ga urejajo 4 podzakonski predpisi, ki se v nekaterih delih tudi sklicujejo na druge predpise. To velja tako za ravnanje s komunalnim blatom, ki je odpadek, kot tudi za obdelavo komunalnega blata na čistilnih napravah, ki je del GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode, ki sodi med obvezne občinske GJS varstva okolja. Na primer, prvi odstavek 18. člena uredbe o odvajanju in čiščenju odpadne vode določa obdelavo komunalnega blata, s katero se doseže izpolnjevanje zahtev za njegovo uporabo kot gnojilo v kmetijstvu v skladu s predpisom, ki ureja uporabo blata iz komunalnih čistilnih naprav v kmetijstvu, ali obdelavo komunalnega blata, s katero se doseže izpolnjevanje zahtev za postopke predelave ali odstranjevanja komunalnega blata v skladu s predpisi, ki urejajo odpadke. Prav tako 18. člen uredbe o odvajanju in čiščenju odpadne vode v petem odstavku določa, da mora izvajalec GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode za obdelano komunalno blato, ki se ne uporablja kot gnojilo v kmetijstvu, zagotoviti ravnanje v skladu s predpisi, ki urejajo odpadke. Pri tem so v zvezi z obdelavo komunalnega blata navedene le zahteve, niso pa v uredbi o odvajanju in čiščenju odpadne vode navedeni načini in postopki njegove obdelave. Taka ureditev je nepregledna. Tudi v uredbi o uporabi blata v kmetijstvu so postopki obdelave za uporabo blata v kmetijstvu le navedeni in napotujejo na uporabo uredbe o uporabi komposta ali digestata. Poleg tega nekateri pojmi, kot na primer dehidracija, niso pojasnjeni v predpisu, v katerem so uporabljeni, ali pa pri opredelitvi pojmov napotujejo na uporabo drugega predpisa. Slednje velja tudi za pojem komunalno blato, ki v ZVO-1 in ZVO-2 ni opredeljen, pač pa le omenjen. Podrobneje, vsebinsko primerljivo, vendar neenotno, je opredeljen v 4 uredbah, kar povečuje nepreglednost. Nepregledna, nejasna in pomanjkljiva ureditev v predpisih otežuje sledljivost ravnanja s komunalnim blatom ter povzroča nejasnosti pri opredelitvi potrebnih ravnanj oziroma postopkov obdelave komunalnega blata in odgovornosti za ravnanje z njim ter lahko vodi do tega, da izvajalci GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode tudi nenamerno ne ravnajo ustrezno, kar lahko ima pomembne posledice z vidika varovanja in ohranjanja okolja ter zdravja ljudi.

2.1.2.b V predpisih niso določeni način merjenja oziroma tehtanja komunalnega blata ter merske enote za merjenje količin nastalega in obdelanega komunalnega blata. Posledično so bili v poročilih o ravnanju s komunalnim blatom, ki so jih v okviru poročanja o obratovalnem monitoringu izpolnjevali izvajalci obratovalnega monitoringa odpadnih voda do leta 2020 (ko je ARSO dopolnila obrazec za poročanje o komunalnem blatu), navedeni različno izraženi podatki. Na primer, količine nastalega komunalnega blata pred obdelavo na čistilni napravi so bile izražene v kubičnih metrih s podatkom o odstotkih povprečne suhe snovi, količine nastalega komunalnega blata po obdelavi na čistilni napravi pa so bile izražene v tonah suhe snovi. Navedeni so bili tudi podatki o odstotkih povprečne suhe snovi (povezava s točko 2.1.3). Posledično so bili podatki neprimerljivi in oteženo je bilo spremljanje količin nastalega in obdelanega komunalnega blata ter presoja, ali je bilo za celotno količino obdelanega komunalnega blata zagotovljeno ustrezno ravnanje.

Priporočilo

Ministrstvu za naravne vire in prostor in Ministrstvu za okolje, podnebje in energijo priporočamo, naj proučita predpise, ki urejajo ravnanje s komunalnim blatom, in na podlagi tega izvedeta aktivnosti za ureditev področja tako, da bo to pregledno in enotno urejeno.

2.1.3 Vzpostavitev sistema za evidentiranje komunalnega blata in spremljanje ravnanja z njim

Ministrstvo in ARSO bi za ustrezno vzpostavitev sistema za evidentiranje komunalnega blata in spremljanje ravnanja z njim po naših sodilih morala voditi evidence, ki bi s celovitimi, točnimi in ažurnimi podatki zagotavljale sledljivost ravnanja s komunalnim blatom od njegovega nastanka do obdelave na čistilnih napravah in nadaljnjega ravnanja z njim oziroma njegove končne obdelave.

Ministrstvo in ARSO v zvezi s komunalnim blatom vodita evidence oziroma sezname subjektov, ki ravna s komunalnim blatom, in 2 temeljni evidenci (zbirki) podatkov, in sicer prva vsebuje podatke v zvezi z ravnanjem s komunalnim blatom na čistilni napravi, druga pa podatke o ravnanju s komunalnim blatom po tem, ko zapusti čistilno napravo.

Ministrstvo je v obdobju, na katero se nanaša revizija, v skladu z ZVO-1 vodilo in vzdrževalo register varstva okolja, ki ga mora voditi tudi po ZVO-2. Register varstva okolja je javno dostopen na spletnih straneh ministrstva⁹⁰ in vsebuje različne evidence⁹¹. V okviru evidenc registra varstva okolja je mogoče pridobiti podatke⁹² tudi o subjektih, ki ravna s komunalnim blatom, in sicer v okviru:

1. evidenc oseb, ki imajo OVD: na podlagi klasifikacijske številke komunalnega blata (19 08 05) je mogoče pridobiti podatke o tem, kateri subjekti imajo OVD tudi za predelavo, odstranjevanje ali odlaganje komunalnega blata⁹³;
2. evidenc oseb, ki imajo pooblastila ali potrdila za opravljanje dejavnosti monitoringa ter drugih dejavnosti varstva okolja, ter evidenc oseb, ki imajo pridobljeno odločbo o dovolitvi opravljanja priglašene dejavnosti: na podlagi klasifikacijske številke komunalnega blata (19 08 05) je mogoče pridobiti podatke o tem, kateri subjekti zbirajo tudi komunalno blato, kateri subjekti imajo odločbo za opravljanje dejavnosti prevoznika za komunalno blato in kateri imajo odločbo za opravljanje dejavnosti posrednika tudi za komunalno blato;

⁹⁰ [URL: <https://www.gov.si/drzavni-organi/ministrstva/ministrstvo-za-okolje-podnebje-in-energijo/o-ministrstvu/direktorat-za-okolje/register-varstva-okolja/>], 30. 5. 2023.

⁹¹ Prvi odstavek 104. člena ZVO-1 je določal, da register varstva okolja vsebuje 5 evidenc, in sicer: evidenco oseb, ki imajo OVD, evidenco izvajalcev GJS varstva okolja, evidenco oseb, ki imajo pooblastila ali potrdila za opravljanje dejavnosti varstva okolja skladno z ZVO-1 in na njegovi podlagi izdanimi predpisi, evidenco EMAS (sistem EU za okoljevarstveno vodenje organizacij) in evidenco upravljavcev naprav ali izvajalcev dejavnosti, ki morajo svojo napravo ali dejavnost prijaviti ministrstvu. V skladu s 154. členom ZVO-2, ki je začel veljati 13. 4. 2022, vsebuje register varstva okolja še nekatere nove evidence, skupaj 13.

⁹² Matična številka, naziv in sedež podjetja, številka iz evidence, številka dovoljenja, datum izdaje, klasifikacijska številka odpadka ter vrsta postopka glede na evidenco.

⁹³ V okviru naslednjih evidenc: evidence obdelovalcev odpadkov, ki imajo OVD za predelavo odpadkov; evidence obdelovalcev odpadkov, ki imajo OVD za odstranjevanje odpadkov; seznama odlagališč, evidence upravljavcev sežigalnic odpadkov in naprav za sosežig odpadkov; evidence predelovalcev biološko razgradljivih odpadkov v kompost; evidence predelovalcev biološko razgradljivih odpadkov v bioplin in digestat.

3. evidence izvajalcev GJS varstva okolja, ki jo ministrstvo vodi v informacijskem sistemu IJSVO⁹⁴ na svojih spletnih straneh <http://www.ijsvo.si/>: vsebuje tudi evidenco izvajalcev GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode po posameznih občinah in oblikah zagotavljanja GJS ter podatke o objektih in napravah, namenjenih za izvajanje GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode.⁹⁵

V obdobju, na katero se nanaša revizija, je ARSO v povezavi s področjem revizije vodila seznam čistilnih naprav z osnovnimi podatki o njihovi velikosti in upravljavcih ter register OVD za komunalne čistilne naprave, ki sta dostopna na njenih spletnih straneh⁹⁶.

Podatke o količinah nastalega in obdelanega komunalnega blata, količinah oddanega komunalnega blata iz posamezne čistilne naprave ter ravnanju z njim je vodila ARSO v okviru 2 zbirk podatkov, in sicer:

- v zbirki podatkov o nastanku in obdelavi blata na čistilnih napravah⁹⁷ na podlagi poročil o občasnih in trajnih meritvah (v nadaljevanju: poročila o obratovalnem monitoringu⁹⁸) in
- v zbirki podatkov o ravnanju s komunalnim blatom, ki je odpadek, na podlagi poročil o ravnanju z odpadki.

Zbirka podatkov o nastanku in obdelavi komunalnega blata na čistilnih napravah

Zbirka vsebuje podatke iz poročil o obratovalnem monitoringu, ki jih morajo upravljavci komunalnih in skupnih čistilnih naprav predložiti ARSO za preteklo leto.⁹⁹ V zvezi s komunalnim blatom morajo sporočiti podatke o¹⁰⁰:

- letni količini proizvedenega komunalnega blata, načinu obdelave blata, če se obdeluje, povprečni sušini blata in načinu ravnanja z obdelanim komunalnim blatom,

⁹⁴ IJSVO vsebuje podatke o občinah ter register izvajalcev GJS varstva okolja. Ti podatki so javno dostopni. Obsežnejši del IJSVO zajema podatke in poročila, ki jih vpisujejo in prilagajajo občine in izvajalci GJS, in je zaprt za javno uporabo. Občine in izvajalci GJS predložijo poročila v elektronski obliki v skladu z navodili za poročanje, ki so dostopna tudi v IJSVO. Predpisane podatke in poročila oddajo neposredno v IJSVO. Za dostop do aplikacije sta potrebna uporabniško ime in geslo, ki ju občinam in registriranim izvajalcem javnih služb dodeli ministrstvo, [URL: <https://www.gov.si/teme/odvajanje-in-ciscenje-komunalne-in-padavinske-odpadne-vode/>], 19. 5. 2023.

⁹⁵ Ministrstvo za področje odpadne vode v IJSVO zbira poročila izvajalcev o izvajanju GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode, poročila občin o doseženih oskrbovalnih standardih, podatke o cenah storitev obvezne občinske GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode in elaborate cen ter programe izvajanja GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode, [URL: <https://www.gov.si/teme/odvajanje-in-ciscenje-komunalne-in-padavinske-odpadne-vode/>], 19. 5. 2023.

⁹⁶ [URL: http://okolje.arso.gov.si/onesnazevanje_voda/] in [URL: <https://www.gov.si/podrocja/okolje-in-prostor/okolje/vode/register-okoljevarstvenih-dovoljenj-za-komunalne-cistilne-naprave/?MenuTitle=&Upravljavce=&status=>], 12. 4. 2024.

⁹⁷ ARSO jo poimenuje baza podatkov ČN – čistilne naprave.

⁹⁸ Obratovalni monitoring je predpisan v 30. členu uredbe o emisijah pri odvajanju odpadnih voda in zajema občasne in trajne meritve parametrov onesnaženosti in količine odpadnih voda, ki se izvajajo v predpisanih časovnih presledkih (občasne meritve) ali ves čas brez prekinitve (trajne meritve).

⁹⁹ Najpozneje do 31. 1. na podlagi 21. člena Pravilnika o prvih meritvah in obratovalnem monitoringu odpadnih voda (Uradni list RS, št. 94/14, 98/15 in 44/22-ZVO-2).

¹⁰⁰ Deveta, deseta in enajsta alineja točke 2.2 priloge 4 Pravilnika o prvih meritvah in obratovalnem monitoringu odpadnih voda, ki določa vsebino poročila o občasnih in trajnih meritvah.

- letni količini sprejetega komunalnega blata iz greznic ali malih komunalnih čistilnih naprav, ki niso opremljene za obdelavo komunalnega blata, in
- morebitni pridelavi bioplina pri obdelavi komunalnega blata, letni količini pridelanega bioplina in morebitnem izkoriščanju bioplina v energetske namene (pridobivanje koristne toplote ali električne energije).

Upravljalci komunalnih in skupnih čistilnih naprav morajo poročilo predložiti na obrazcu, ki je objavljen na spletnih straneh ARSO¹⁰¹. Obrazec je pripravljen v excelovi datoteki in vsebuje poseben list, ki je namenjen vnosu podatkov o komunalnem blatu. Za lažje razumevanje procesa obrazec poleg tabel vsebuje tudi shematični prikaz ravnanja s komunalnim blatom na čistilni napravi, kar prikazuje Slika 8. Pred letom 2020 so upravljalci čistilnih naprav podatke o obratovalnem monitoringu in v okviru tega o komunalnem blatu sporočali na obrazcu, ki ni bil tako natančno razdelan kot od leta 2020 dalje.¹⁰²

¹⁰¹ [URL: https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/ARSO/Monitoring-odpadnih-voda/Porocilo-o-obratovalnem-monitoringu-odpadnih-voda-za-komunalne-cistilne-naprave-/CN_MONinPM_2022.xlsm], 17. 2. 2023.

¹⁰² Upravljalci komunalnih čistilnih naprav so na tako strukturiranem obrazcu o komunalnem blatu nazadnje sporočali za leto 2019.

Slika 8 Obrazec za sporočanje podatkov o komunalnem blatu od leta 2020 dalje

A	B	C	D	E	F	G	H
2.2 BLATO							
SHEMATIČNI PRIKAZ:							
ODPADNE SNOVI IZ GREZNIC, KČN IN MKČN ali se sprejemajo: količina (m ³): povpr. suha snov (%): ali gre za ocenjeni odstotek povpr. suhe snovi:							
BIOLOŠKO RAZGRADLJIVI ODPADKI ali se sprejemajo: količina (m ³): povpr. suha snov (%): ali gre za ocenjeni odstotek povpr. suhe snovi:							
NASTALO BLATO PRED OBDELAVO letna količina nastalega blata (m ³): povpr. suha snov nastalega blata (%): ali gre za ocenjeni odstotek povpr. suhe snovi: letna količina nastalega blata (tone SS):	0						
ODVOZ NA DRUGO ČN (neobdelano blato) količina (m ³): povpr. suha snov blata (%): ali gre za ocenjeni odstotek povpr. suhe snovi: količina (tone SS): ime ČN na katero se blato odvaža:	0 0,0%	0	0	0			
OBDELANO BLATO letna količina blata po obdelavi (tone): povpr. suha snov v blatu (%): ali gre za ocenjeni odstotek povpr. suhe snovi: letna količina blata (tone SS): ali se izkorišča biopljin: količina bioplina (1000 m ³): ali se izvaja dehidracija:	0	KONTROLE BILANCE BLATA: 1. Iz podanih podatkov sledi, da je količina blata oddanega kot odpadek (celica B46 / celica B32) enaka: 0 ton. Pozivam vas, da preverite ali se ta količina ujema s količinami, ki jih poročate na evidenčnih listih odpadkov. Če se podatki ne ujemajo ponovno preverite vpisane podatke. POJASNILO za 1. kontrolo:					
NADALJNJE RAVNANJE Z BLATOM (odpadkom) na odlagališča (tone SS): na kmetijske površine (tone SS): kompostirano in vnešeno na kmetijska zemljišča (tone SS): odvažanje na sežig (tone SS): drugo (tone SS): Pojasnilo na kakšen način se ravna z blatom (v primeru, da ste izpolnili rubriko "drugo" A44):	0	2. Količina nastalega blata (celica B21) je: 0 ton SS. Ta se mora ujemati z vsoto količin blata odpeljanega na drugo ČN (celica B27) in količin blata po obdelavi (celica B34), ki pa znaša: 0 ton SS. Če se podatki ne ujemajo ponovno preverite vpisane podatke. Zaradi zaokroževanja je dovoljeno malenkostno odstopanje. POJASNILO za 2. kontrolo:					
celotna količina blata oddanega kot odpadek (tone SS): ostanek na ČN (tone SS):	0	3. Vsota količin blata po obdelavi (celica B34) in količin blata, ki je ostalo na ČN iz prejšnjih let (celica B50) je: 0 ton SS. Ta se mora ujemati z vsoto količin blata oddanega kot odpadek (celica B46) in blata, ki ostane na ČN (celica B47) kar znaša: 0 ton SS. Če se podatki ne ujemajo, ponovno preverite vpisane podatke. Zaradi zaokroževanja je dovoljeno malenkostno odstopanje. POJASNILO za 3. kontrolo:					
BLATO, KI JE OSTALO NA ČN IZ PREJŠNJIH LET količina (tone SS):		4. Vsota količin blata po obdelavi (celica B34) in blata odpeljanega na drugo ČN (celica B27) znaša: 0 ton SS. Pri obravnavani ČN s priključenih prebivalcev to znaša: 0 kg SS / preb. / leto. Povprečje EU je 22,5 kg suhe snovi na enega preb. na leto. V primeru, da vaši podatki niso v okvirju od 10 do 50 kg SS / preb. / leto preverite vpisane podatke. POJASNILO za 4. kontrolo:					

Vir: spletna stran ARSO.

V obrazcu za sporočanje o komunalnem blatu so upravljavci čistilnih naprav do leta 2020 podatke o količinah nastalega komunalnega blata pred obdelavo na čistilni napravi sporočali v kubičnih metrih. Sporočali so tudi podatek o odstotkih povprečne suhe snovi. Podatke o količinah komunalnega blata po obdelavi na čistilni napravi so sporočali v tonah suhe snovi s podatkom o odstotkih povprečne suhe snovi. Ker je ARSO z izvajanjem kontrole ugotavljala razlike pri sporočanju podatkov¹⁰³, je v novi obrazec, ki je namenjen upravljavcem čistilnih naprav za sporočanje o komunalnem blatu¹⁰⁴, v letu 2020 dodala novi list z bolj podrobno razdelanimi podatki o komunalnem blatu. Na novem listu se med drugim izvede tudi samodejni preračun podatkov o količinah komunalnega blata pred obdelavo na čistilni napravi v tonah suhe snovi. Upravljavci čistilnih naprav glede količin komunalnega blata po obdelavi na čistilni napravi sporočajo podatek o letni količini obdelanega komunalnega blata v tonah in podatek o odstotkih povprečne suhe snovi. Na podlagi teh podatkov se prav tako izvede samodejni preračun količin komunalnega blata po obdelavi na čistilni napravi v tonah suhe snovi. S tem je mogoča primerjava podatkov o količinah komunalnega blata pred in po obdelavi na čistilni napravi. V novi obrazec za sporočanje je ARSO dodala tudi samodejne kontrole vnesenih podatkov ter opozorila v primeru nepravilnosti pri samodejnih kontrolah in podrobna navodila glede izpolnjevanja.

Na podlagi podatkov, ki jih je pridobila z obrazcem za sporočanje o komunalnem blatu, je ARSO vodila zbirko podatkov o nastanku in obdelavi komunalnega blata na čistilnih napravah, ki je od leta 2020¹⁰⁵ za posamezni subjekt (upravljavca čistilne naprave) poleg matične in identifikacijske številke, imena in zmogljivosti komunalne čistilne naprave za posamezno leto vsebovala še naslednje podatke o količinah:

- nastalega komunalnega blata pred obdelavo,
- sprejetih odpadnih snovi iz greznic, čistilnih naprav in malih komunalnih čistilnih naprav,
- sprejetih biološko razgradljivih odpadkov,
- neobdelanega komunalnega blata, oddanega na drugo čistilno napravo,
- komunalnega blata po obdelavi na čistilni napravi (obdelanega komunalnega blata),
- komunalnega blata, oddanega v nadaljnje ravnanje (na odlagališča, na kmetijske površine, kompostirano in vneseno na kmetijske površine, odvoz na sežig, drugo ravnanje in količina, ki ostane na čistilni napravi).

¹⁰³ To je ugotovilo tudi ministrstvo v okviru izvedene primerjalne analize pridobljenih podatkov v zbirki podatkov o nastanku in obdelavi komunalnega blata na čistilnih napravah s podatki na osnovi izdanih evidenčnih listov, ki se vnašajo v IS Odpadki, izvedene v letu 2018. Ugotovili so, da so nekateri upravljavci navajali isto količino v letnem poročilu o obratovalnem monitoringu za komunalno čistilno napravo (v tonah suhe snovi), kot tudi v letnem poročilu o nastalih odpadkih in ravnanju z njimi (v t). Pri tem je razlika med navedenimi količinami lahko precejšnja.

¹⁰⁴ Zavihek "blato" v okviru excelove datoteke.

¹⁰⁵ Pred letom 2020 je ARSO v okviru zbirke vodila podatke o komunalnem blatu, ki niso bili tako natančno razdelani.

Zbirka podatkov o ravnanju s komunalnim blatom, ki je odpadek

Podatke o količinah komunalnega blata po obdelavi na čistilnih napravah (obdelanega komunalnega blata s šifro odpadka 19 08 05) in nadaljnjem ravnanju z njim vodi ARSO v okviru IS Odpadki¹⁰⁶, ki je namenjena zagotavljanju sledljivosti pošiljk odpadkov¹⁰⁷ ter spremljanju nastajanja odpadkov in ravnanja z njimi.¹⁰⁸ Aplikacija IS Odpadki uporabnikom zagotavlja elektronsko podporo pri:

- izpolnjevanju in potrjevanju evidenčnih listov ter
- poročanju o nastalih odpadkih in ravnanju z njimi, poročanju o zbiranju odpadkov in poročanju o obdelavi odpadkov.

IS Odpadki za posameznega izvirnega povzročitelja odpadkov, zbiralca in izvajalca obdelave vsebuje podatke o¹⁰⁹:

- pošiljkah odpadkov (te podatke v IS Odpadki vnašata pošiljatelj odpadkov in njihov prevzemnik, ko izpolnita in potrđita evidenčni list);
- nastalih odpadkih in ravnanju z njimi (te podatke v IS Odpadki vnašajo izvirni povzročitelji odpadkov, zbiralci in izvajalci obdelave, ki o tem na podlagi poročil najpozneje do 31. 3. tekočega leta poročajo ARSO) ter
- vrsti, kraju in zmogljivosti zbirnih centrov in naprav za obdelavo odpadkov (te podatke v IS Odpadki vnaša ministrstvo na podlagi izdanih potrdil o vpisu v evidenco zbiralcev odpadkov ter izdanih OVD za predelavo ali odstranjevanje odpadkov).

Listina, s katero imetnik odpadkov in njihov prevzemnik potrđita oddajo in prevzem pošiljke odpadkov v Republiki Sloveniji, je evidenčni list. V skladu s 25. členom uredbe o odpadkih lahko izvirni povzročitelj odpadkov ali drug imetnik odpadkov zagotovi 1 evidenčni list za več pošiljk odpadkov, ki jih v istem dnevu odda isti osebi, ter skupni evidenčni list za več enakih ali različnih pošiljk nenevarnih odpadkov, ki jih v obdobju 30 zaporednih dni oddaja isti osebi in gre za istega prevoznika.¹¹⁰

¹⁰⁶ [URL: <https://www.gov.si/zbirke/storitve/informacijski-sistem-o-ravnanju-z-odpadki-aplikacija-is-odpadki/>], 23. 2. 2023.

¹⁰⁷ Pošiljka odpadkov je količina odpadkov z isto številko odpadka, ki jih na območju Republike Slovenije imetnik odpadkov pošilja s kraja nastanka, predhodnega skladiščenja ali skladiščenja na kraj predhodnega skladiščenja, skladiščenja ali obdelave odpadkov z enim prevozom v enem dnevu (3. člen uredbe o odpadkih in uredbe o odpadkih 2022).

¹⁰⁸ Prvi odstavek 56. člena uredbe o odpadkih in uredbe o odpadkih 2022.

¹⁰⁹ Tretji odstavek 56. člena in 57. člen uredbe o odpadkih in uredbe o odpadkih 2022.

¹¹⁰ Uredba o odpadkih 2022 teh določil ne vsebuje. 25. člen uredbe o odpadkih 2022 določa, da mora biti vsaka pošiljka odpadkov med prevozom opremljena s kopijo evidenčnega lista v papirni ali elektronski obliki, medtem ko uredba o odpadkih to določa le za pošiljke nevarnih odpadkov. Z uredbo o spremembah uredbe o odpadkih 2022 (Uradni list RS, št. 113/23) je določeno, da se 25. člen uredbe o odpadkih 2022 (in 26. člen uredbe o odpadkih 2022, ki ureja izpolnjevanje in potrjevanje evidenčnega lista) začneta uporabljati 1. 1. 2026.

Evidenčni list mora biti izpolnjen tako, da vsebuje z uredbo o odpadkih predpisane podatke. Izpolnjevanje evidenčnega lista poteka z uporabo IS Odpadki in je veljaven, ko ga s svojim elektronskim podpisom potrdita pošiljatelj¹¹¹ in prevzemnik¹¹² odpadkov.

V skladu z uredbo o odpadkih pošiljatelj odpadkov potrdi evidenčni list ob oddaji pošiljke odpadkov, skupni evidenčni list pa ob oddaji zadnje pošiljke odpadkov. Prevzemnik odpadkov potrdi evidenčni list najpozneje 15. dan po prevzemu pošiljke odpadkov, skupni evidenčni list pa najpozneje 15. dan po prevzemu zadnje pošiljke odpadkov. Prevzemnik odpadkov lahko z enim elektronskim podpisom hkrati potrdi več evidenčnih listov.

Na podlagi evidenčnih listov v okviru IS Odpadki lahko ARSO in inšpektorat sledita pošiljkam odpadkov, tudi komunalnega blata na ozemlju Republike Slovenije.

Izvirni povzročitelji, zbiralci in izvajalci obdelave odpadkov v IS Odpadki vnašajo podatke o nastalih odpadkih (tudi komunalnem blatu) in ravnanju z njim. Vsako leto morajo ARSO do 31. 3. predložiti ustrezno poročilo, in sicer:

- izvirni povzročitelji odpadkov predložijo poročilo o nastalih odpadkih in zagotovitvi ravnanja z njimi (ODP-nastajanje); to so tudi upravljavci komunalnih čistilnih naprav, ki za komunalno blato, dokončno obdelano v okviru izvajanja GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode, zagotavljajo nadaljnje ravnanje v skladu s predpisi, ki urejajo odpadke tako, da ga obdelajo sami (za kar morajo imeti OVD za predelavo ali odstranjevanje komunalnega blata), oddajo zbiralcu komunalnega blata, ki je odpadek, ali izvajalcu obdelave komunalnega blata, ki je odpadek, ali ga pošljejo v obdelavo v drugo državo članico EU ali tretjo državo v skladu z uredbo 1013/2006/ES;
- zbiralci odpadkov predložijo poročilo o zbiranju odpadkov (ODP-zbiranje)¹¹³; zbiralci so pravne ali fizične osebe ali samostojni podjetniki posamezniki, ki kot dejavnost opravljajo zbiranje odpadkov v skladu z uredbo o odpadkih¹¹⁴ ter imajo odločbo o vpisu v evidenco zbiralcev odpadkov¹¹⁵;

¹¹¹ Je izvirni povzročitelj odpadkov, zbiralec ali izvajalec obdelave (1. točka četrtega odstavka 25. člena uredbe o odpadkih).

¹¹² Je zbiralec, če odpadke prevzema zbiralec, ali izvajalec obdelave, če odpadke prevzema izvajalec obdelave ali trgovec (4. točka četrtega odstavka 25. člena uredbe o odpadkih).

¹¹³ 37. člen uredbe o odpadkih in uredbe o odpadkih 2022.

¹¹⁴ 22. točka 3. člena uredbe o odpadkih in uredbe o odpadkih 2022. Zbiralcem je odpadke v obliki mulja ali blata ter odpadke, iz katerih se izcejajo mineralna olja ali emulzije, dopustno predhodno skladiščiti le v nadstrešnem objektu z betonskimi tlaki, tako da so odpadki zaščiteni pred padavinami, tekočine, ki se izcejajo iz odpadkov, pa je treba zajeti, tako da se prepreči njihov izpust v zunanje okolje (drugi odstavek 31. člena uredbe o odpadkih in uredbe o odpadkih 2022).

¹¹⁵ Prvi odstavek 30. člena uredbe o odpadkih in uredbe o odpadkih 2022.

- izvajalci obdelave odpadkov¹¹⁶ predložijo poročilo o obdelavi odpadkov (ODP-obdelava)¹¹⁷; izvajalci obdelave¹¹⁸ so predelovalci ali odstranjevalci odpadkov; odpadke lahko obdelujejo, če imajo OVD za predelavo ali odstranjevanje odpadkov za napravo ali dejavnost v skladu z ZVO-2.

ARSO v IS Odpadki za pomoč uporabnikom informacijskega sistema pripravi pred-izpolnjena letna poročila na podlagi razpoložljivih podatkov iz evidenčnih listov uporabnika in iz njegovega poročila za predpreteklo leto, ki se hranijo v IS Odpadki. Pred-izpolnjena poročila se ne štejejo za predložena poročila, temveč mora vsak zavezanec za poročanje to različico poročila preveriti in potrditi ali pa popraviti in/ali dopolniti in potrditi.¹¹⁹ ARSO je za pomoč zavezancem pri uporabi aplikacije IS Odpadki vzpostavila poseben e-poštni predal¹²⁰. Poročila, ki jih predložijo izvirni povzročitelji, zbiralci in izvajalci obdelave odpadkov, so namenjena spremljanju nastajanja odpadkov in ravnanja z njimi. Na podlagi podatkov iz predloženih poročil ARSO za posamezno leto pripravi zbirne (agregirane) podatke o nastalih odpadkih (tudi komunalnem blatu) in ravnanju z njimi in jih objavi na spletni strani.¹²¹

Vsebino poročila o nastalih odpadkih in ravnanju z njimi, poročila o zbiranju odpadkov in poročila o obdelavi odpadkov prikazuje Tabela 6.

¹¹⁶ Izvajalci obdelave odpadkov so odpadno komunalno blato v največji meri predelovali po postopku R12 – sušenje oziroma dehidracija, kar pomeni, da je produkt te obdelave še vedno odpadek (obdelano komunalno blato), primeren v največji meri za energetska predelavo (R1). Ker v Sloveniji ni ustreznih zmogljivosti za energetska predelavo, je bilo največ komunalnega blata poslanega v predelavo v druge države.

¹¹⁷ 45. člen uredbe o odpadkih in uredbe o odpadkih 2022.

¹¹⁸ Gre za postopke predelave ali odstranjevanja odpadkov, vključno s postopki priprave odpadkov za predelavo ali odstranjevanje (11. točka 3. člena uredbe o odpadkih). V uredbi o odpadkih 2022 ni posebne opredelitve pojma obdelava odpadkov.

¹¹⁹ Določene podatke je treba v poročila vnesti iz lastnih evidenc, saj se ne vodijo z evidenčnimi listi, na primer podatki o prevzeti količini odpadkov brez evidenčnega lista, podatki o skladiščeni količini odpadkov na koncu poročevalskega obdobja, uvozu in izvozu odpadkov in podobno.

¹²⁰ isodpadki.arso@gov.si.

¹²¹ [URL: <https://www.arso.gov.si/varstvo%20okolja/odpadki/poro%c4%8dila%20in%20publikacije/>], 17. 3. 2023.

Tabela 6 Vsebina poročil o nastalih odpadkih in ravnanju z njimi, zbiranju odpadkov in obdelavi odpadkov

Poročilo o nastalih odpadkih in ravnanju z njimi (izvirni povzročitelj)	Poročilo o zbiranju odpadkov (zbiralec)	Poročilo o obdelavi odpadkov ¹⁾ (izvajalec obdelave)
1. podatki o povzročitelju odpadkov	1. podatki o zbiralcu odpadkov	1. podatki o izvajalcu obdelave
2. kraj nastanka odpadkov (na statistično regijo natančno)	2. kraj predhodnega skladiščenja odpadkov (na statistično regijo natančno)	2. kraj obdelave (na statistično regijo natančno)
3. količina odpadkov po številkah odpadkov: <ul style="list-style-type: none"> - začasno skladiščenih odpadkov na začetku poročevalskega obdobja - nastalih odpadkov - začasno skladiščenih odpadkov na koncu poročevalskega obdobja - odpadkov, ki jih je obdelal sam - odpadkov, oddanih v nadaljnje ravnanje drugim osebam v Sloveniji - odpadkov, poslanih v obdelavo v druge države članice EU in tretje države (po izvajalcih obdelave ter z navedbo postopka in kraja obdelave) 	3. količina odpadkov po številkah odpadkov: <ul style="list-style-type: none"> - predhodno skladiščenih odpadkov na začetku poročevalskega obdobja - zbranih odpadkov, prevzetih od izvirnih povzročiteljev v Sloveniji - zbranih odpadkov, prevzetih od drugih zbiralcev in izvajalcev obdelave v Sloveniji (po imetnikih odpadkov) - odpadkov, oddanih v nadaljnje ravnanje drugim zbiralcem ali izvajalcem obdelave v Sloveniji (po prevzemnikih odpadkov) - odpadkov, poslanih v obdelavo v druge države članice EU in tretje države (po izvajalcih obdelave ter z navedbo postopka in kraja obdelave) 	3. količina odpadkov po številkah odpadkov: <ul style="list-style-type: none"> - skladiščenih odpadkov na začetku poročevalskega obdobja - lastnih odpadkov, ki jih je sam obdelal - odpadkov, prevzetih v obdelavo od izvirnih povzročiteljev v Sloveniji - odpadkov, prevzetih v obdelavo od zbiralcev in izvajalcev obdelave v Sloveniji - odpadkov, prevzetih v obdelavo iz drugih držav članic EU ali tretjih držav (z navedbo države izvora) - obdelanih odpadkov ločeno glede na postopke obdelave - odpadkov, ki jim je prenehal status odpadka prevzetih odpadkov, ki jih je neobdelane oddal v nadaljnje ravnanje drugim prevzemnikom v Sloveniji - prevzetih odpadkov, ki jih je neobdelane poslal v obdelavo v druge države članice EU in tretje države po obdelavi, oddanih v nadaljnje ravnanje drugim prevzemnikom v Sloveniji - po obdelavi, poslanih v obdelavo v druge države članice EU in tretje države - skladiščenih odpadkov ob koncu poročevalskega obdobja

Opomba: ¹⁾ Izvajalec obdelave je moral v poročilu navesti tudi razliko v masi med vhodnimi količinami odpadkov in količinami produktov obdelave zaradi izgub med postopkom obdelave (na primer izhlapevanje ali sušenje).

Vir: povzeto po 29., 37. in 45. členu uredbe o odpadkih.

2.1.3.a Ministrstvo vodi predpisane evidence v registru varstva okolja in IJSVO. Evidence oziroma sezname zagotavljajo podatke o izvajalcih GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode ter subjektih, ki ravnajo s komunalnim blatom, kot na primer o subjektih, ki imajo OVD za predelavo, odstranjevanje ali odlaganje komunalnega blata, odločbo za opravljanje dejavnosti prevoznika ali odločbo za opravljanje dejavnosti posrednika za komunalno blato. Tovrstne evidence oziroma sezname so javno dostopni na spletnih straneh ministrstva.

ARSO vodi podatke o količinah nastalega in obdelanega komunalnega blata na posamezni čistilni napravi ter podatke o količinah oddanega komunalnega blata iz čistilne naprave v nadaljnje ravnanje. Te podatke vodi v okviru zbirke podatkov, ki jih za preteklo leto sporočijo izvajalci obratovalnega monitoringa na obrazcu za poročanje o komunalnem blatu, upravljavci čistilnih naprav pa v poročilu o nastalih odpadkih in zagotovitvi ravnanja z njimi. Obrazec je ARSO v letu 2020 bolj natančno in pregledno strukturirala ter v izogib napačnemu poročanju v tabele za poročanje vgradila samodejni preračun podatkov in kontrole ter dodala opozorila in natančna navodila za izpolnjevanje. S tem je izboljšala sistem za poročanje in zagotovila, da so podatki, ki jih zbira in vodi v okviru zbirke podatkov o nastanku in obdelavi komunalnega blata na čistilni napravi, bolj natančno razdelani. Prav tako zagotavljajo sledljivost komunalnega blata od nastanka do njegove obdelave na posamezni čistilni napravi in oddaje komunalnega blata, ki je odpadek, v nadaljnje ravnanje. Vendar glede na to, da upravljavci v skladu s Pravilnikom o prvih meritvah in obratovalnem monitoringu odpadnih voda podatke sporočajo za preteklo leto, ARSO med letom ni seznanjena s količinami nastalega in obdelanega komunalnega blata v okviru izvajanja GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode, temveč razpolaga le s podatki o stanju na koncu leta.

Podatke o nadaljnjem ravnanju s komunalnim blatom po tem, ko zapusti čistilno napravo, ARSO zagotavlja in vodi v okviru IS Odpadki. Ta za posameznega izvirnega povzročitelja odpadkov (tudi upravljavca čistilne naprave), zbiralca in izvajalca obdelave odpadkov (tudi komunalnega blata) vsebuje podatke o pošiljkah odpadkov, ki jih vnašata pošiljatelj odpadkov in njihov prevzemnik, ko izpolnita in potrđita evidenčni list, ter podatke o nastalih odpadkih in ravnanju z njimi, ki jih vnašajo izvorni povzročitelji, zbiralci in izvajalci obdelave odpadkov, tudi komunalnega blata. Tako naj bi se zagotavljali ažurni podatki in sledljivost dokumentacije o komunalnem blatu, ki je odpadek, in s tem sledljivost tokov komunalnega blata, ki je odpadek, na poti od posameznega izvirnega povzročitelja do zbiralca in izvajalca obdelave komunalnega blata, ki je odpadek. Dejstvo, da je bilo v nekaj primerih komunalno blato, ki je odpadek, puščeno na za to nepredvidenih mestih v okolju, pa kaže na to, da v sistemu beleženja in spremljanja tokov komunalnega blata, ki je odpadek, obstajajo slabosti. V teh primerih je namreč iz dokumentov izhajalo, da je komunalno blato, ki je bilo sicer nezakonito puščeno v naravi, začasno skladiščeno v zbirnem centru.

Ukrep Ministrstva za okolje, podnebje in energijo

Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo je s 1. 1. 2024 zagotovilo sistem dodatnega spremljanja tokov komunalnega blata, ki je odpadek. Z uredbo o odpadkih 2022 je določeno, da morajo biti vozila za prevoz odpadkov (tudi komunalnega blata, ki je odpadek) opremljena z napravo z vgrajenim sledilnim sistemom globalnega pozicioniranja (GPS). Ta na podlagi satelitskega navigacijskega sistema določa točno lego in čas lokacije vozila ter tako beleži vse premike vozila in zagotavlja vpogled v zgodovino voženj za najmanj 2 leti.

2.1.4 Spremljanje področja in nudenje strokovne pomoči deležnikom

Ministrstvo bi za ustrezno spremljanje področja in nudenje strokovne pomoči deležnikom na področju ravnanja s komunalnim blatom po naših sodilih moralo spremljati problematiko na področju ravnanja s komunalnim blatom in v okviru tega vzpostaviti evidence, ki bi vsebovale podatke o ravnanju s komunalnim blatom, spremljati dogajanje na področju ravnanja s komunalnim blatom v tujini, posebej v povezavi z možnostjo izvoza komunalnega blata, ki je odpadek, v tujino, ter neformalno sodelovati z deležniki, da bi pridobilo informacije o aktualni problematiki in razmerah na trgu ravnanja s komunalnim blatom, ter na podlagi ugotovitev ukrepati in nuditi strokovno pomoč deležnikom.

Ministrstvo je za spremljanje področja ravnanja s komunalnim blatom vzpostavilo evidenco izvajalcev GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode ter v IJSVO vodilo podatke o objektih in napravah, namenjenih za izvajanje te GJS. Na podlagi podatkov, ki jih izvajalci GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode sporočajo v IJSVO, je ministrstvo tudi spremljalo delež priključenosti na komunalno ali skupno čistilno napravo ter vodilo seznam čistilnih naprav. Prav tako je ministrstvo vzpostavilo evidence oziroma sezname subjektov, ki ravnaajo s komunalnim blatom po obdelavi na čistilni napravi (povezava s točko 2.1.3).

Ministrstvo je v zvezi z ravnanjem s komunalnim blatom izvajalo analize in primerjalo pridobljene podatke, ki so jih ARSO sporočali upravljavci čistilnih naprav in subjekti, ki so ravnali s komunalnim blatom, ki je odpadek. Na podlagi ugotovitev je ukrepalo in posledica tega je bila izboljšanje sistema za poročanje o količinah nastalega in obdelanega komunalnega blata v okviru izvajanja GJS odvajanja in čiščenja odpadnih voda ter zagotovitev samodejnih preračunov in vzpostavitve dodatnih kontrol nad sporočenimi podatki (povezava s točko 2.1.3).

V avgustu 2019 je ministrstvo prejelo dopis, v katerem ga je Ministrstvo za inovacije in tehnologije Republike Madžarske seznanilo z nameravano omejitvijo količine uvoza in obdelave komunalnega blata iz nekaterih držav članic EU na Madžarsko. V povezavi s tem je ministrstvo v obdobju, na katero se nanaša revizija, izvajalo naslednje aktivnosti:

- za zagotovitev zmogljivosti obdelave komunalnega blata v tujini je preverjalo možnosti za izredno podaljšanje pogodb za izvoz komunalnega blata na Madžarsko ter možnosti za obdelavo komunalnega blata v drugih državah, kot na primer v Avstriji, na Češkem, Nemčiji, Švici in Hrvaškem.
- za zagotovitev ravnanja s komunalnim blatom v Sloveniji je preverjalo razpoložljivost in ustreznost potencialnih lokacij za odlaganje in začasno skladiščenje komunalnega blata na funkcionalno degradiranih območjih, preverjalo proste zmogljivosti za predelavo komunalnega blata pri obstoječih kompostarnah in proste zmogljivosti za sprejem blata pri zbiralcih komunalnega blata, pripravilo podlage za interventni zakon in interventno uredbo za komunalno blato, opravilo poizvedbo glede izvedbe skupnega javnega naročila za storitev prevzema in odvoza večje količine komunalnega blata ter naročilo izdelavo načrta za postavitve 2 montažnih hal za skladiščenje dehidriranega odvečnega komunalnega blata.

- za dolgoročno ureditev ravnanja s komunalnim blatom je leta 2019 pripravilo poziv zainteresiranim občinam za postavitve objekta termične obdelave preostanka komunalnih odpadkov, na katerega se je odzvalo 5 občin¹²². V novembru 2019 je ministrstvo naročilo izdelavo študije¹²³, iz katere izhaja, da se tam, kjer so dani pogoji, omogoči sežig oziroma sosežig blata z ostalimi komunalnimi odpadki. Iz študije izhaja tudi, da bi bilo smiselno določen del komunalnega blata zbrati na ravni celotne države in omogočiti monosežig blata z možnostjo izločevanja fosforja iz pepela, še zlasti po letu 2030. V povezavi s tem je ministrstvo od julija 2021 do aprila 2022 izvajalo aktivnosti v zvezi s postavitvijo objekta za termično obdelavo komunalnega blata iz čistilnih naprav z območjem za skladiščenje pepela, za snovno predelavo fosforja in s fosforjem bogatega pepela (monosežigalnic). V ta namen je pozvalo lokalne skupnosti k pripravi pobude o postavitvi objektov za monosežig komunalnega blata iz čistilnih naprav. Na podlagi poziva je interes za postavitve tovrstnega objekta izkazalo 5 občin.¹²⁴ Ministrstvo je projekt uvrstilo v veljavni načrt razvojnih programov 2022–2025 ter pozvalo občine k oddaji vlog za sofinanciranje¹²⁵ projektne dokumentacije, študij in strokovnih podlag ter k predložitvi dokumenta identifikacije investicijskega projekta.

Poleg navedenih aktivnosti je ministrstvo¹²⁶ v obdobju, na katero se nanaša revizija, sodelovalo¹²⁷ v neformalni delovni skupini, ki je bila ustanovljena na pobudo Slovenskega društva za zaščito voda in v sodelovanju Gospodarske zbornice Slovenije, Zbornice komunalnega gospodarstva, za reševanje težav na področju ravnanja s komunalnim blatom.¹²⁸ V februarju 2020 je ministrstvo na sestanku z deležniki podalo pobudo za imenovanje nove (formalne) delovne skupine (druga delovna skupina), ki pa ni pričela z delovanjem.

Konec novembra 2020 je ministrstvo na pobudo Gospodarske zbornice Slovenije, Zbornice komunalnega gospodarstva v posvetovalno skupino (tretjo delovno skupino), katere cilj je bila priprava strategije predelave ali odstranjevanja komunalnega blata, imenovalo 2 predstavnika.¹²⁹ V okviru posvetovalne skupine je bil organiziran spletni seminar¹³⁰, na katerem je s predstavitvijo predvidenih aktivnosti sodelovalo tudi ministrstvo. Izveden je bil tudi spletni seminar z nemškim strokovnjakom, ki je predstavil izkušnje iz Nemčije in podal predloge za reševanje problematike ravnanja s komunalnim blatom v Sloveniji.

¹²² Jesenice, Kočevje, Ljubljana, Maribor, Ptuj.

¹²³ Pregled ustreznosti potencialnih lokacij 5 občin za objekt termične obdelave preostanka komunalnih odpadkov, maj 2020. Študijo so izdelali na Fakulteti za strojništvo Univerze v Mariboru. V poglavju 7 so obravnavani tudi možni načini energetske predelave blata čistilnih naprav.

¹²⁴ Ptuj, Grosuplje, Velenje, Lenart, Ljubljana. Občina Maribor je posredovala pobudo za postavitve skupne naprave za sežig odpadkov in monosežig.

¹²⁵ Pripravo in izvedbo projektov bo ministrstvo sofinanciralo s sredstvi Podnebnega sklada.

¹²⁶ Predstavniki Sektorja za odpadke pri Direktoratu za okolje in predstavniki kabineta ministra.

¹²⁷ Poleg drugih deležnikov, ki so bili predstavniki Zbornice komunalnega gospodarstva, Slovenskega društva za zaščito voda, različnih komunalnih podjetij – upravljavcev čistilnih naprav in nekaterih družb.

¹²⁸ Sestala se je na 2 sestankih (6. 12. 2019 in 10. 1. 2020).

¹²⁹ Prvi sestanek posvetovalne skupine je bil izveden 15. 12. 2020, drugi sestanek pa 17. 2. 2021.

¹³⁰ 22. 9. 2020 je bil organiziran spletni seminar z naslovom "Odstranjevanje odvečnega blata iz komunalnih čistilnih naprav".

Ministrstvo je v obdobju, na katero se nanaša revizija, izvedlo tudi več sestankov z izvajalci GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode in subjekti, ki ravnaajo s komunalnim blatom, ter sproti odgovarjalo na zastavljena vprašanja in druga pisanja deležnikov v zvezi z ravnanjem s komunalnim blatom.

2.1.4.a Ministrstvo je vzpostavilo evidence, ki so omogočale spremljanje ravnanja s komunalnim blatom (povezava s točko 2.1.3), vendar kljub temu da so podatki kazali na visok delež izvoza komunalnega blata, ki je odpadek, na obdelavo v tujino, ministrstvo v tem delu ni celovito spremljalo dogajanja, saj ni zaznalo tveganja omejitve uvoza komunalnega blata, ki je odpadek, v druge države članice EU. Posledica tega je bila, da je z aktivnostmi za ureditev področja in nudenjem strokovne pomoči pričelo šele po uvedbi omejitve izvoza komunalnega blata, ki je odpadek, na Madžarsko, ko se je konec leta 2019 pojavil problem oziroma vprašanje, kako ravnati s količinami, ki so presegle zmogljivosti obdelave komunalnega blata, ki je odpadek, v Sloveniji. Tedaj je ministrstvo pričelo z aktivnim iskanjem rešitev za zagotovitev zmogljivosti za ravnanje s komunalnim blatom, ki je odpadek, v tujini ter izvajalo aktivnosti za zagotovitev odlagališč in prostorov za njegovo začasno skladiščenje v Sloveniji. Na podlagi izvedenih aktivnosti je kot možno rešitev predlagalo začasno skladiščenje pri upravljavcih čistilnih naprav ali na drugih lokacijah v lasti ali najemu izvajalcev GJS oziroma sušenje dehidriranega blata.¹³¹ V letu 2019 je pripravilo podlage za zagotovitev dodatnih zmogljivosti obdelave komunalnega blata, ki je odpadek, in posredovalo poziv zainteresiranim občinam za postavitve objektov termične obdelave odpadkov. Prav tako je ministrstvo pristopilo k iskanju trajnejše rešitve na področju ravnanja s komunalnim blatom in v ta namen pridobilo nekaj analiz in študij. V drugi polovici leta 2021 je ministrstvo pričelo s pripravo podlag in izvajanjem aktivnosti za postavitve objektov za termično obdelavo komunalnega blata, ki je odpadek (monosežig). Kljub izvedenim aktivnostim pa v obdobju, na katero se nanaša revizija, ni zagotovilo dolgoročne rešitve za ravnanje s komunalnim blatom.

2.1.4.b Ministrstvo je v obdobju, na katero se nanaša revizija, sodelovalo z vsemi deležniki in se z njimi sestajalo, jim sproti odgovarjalo na zastavljena vprašanja ter v okviru posvetovalne skupine aktivno sodelovalo tudi pri izvedbi posveta glede predelave ali odstranjevanja komunalnega blata. V okviru nudenja strokovne pomoči deležnikom je ministrstvo sodelovalo v 2 delovnih skupinah, katerih cilj je bil priprava strategije in ureditev problematike na področju ravnanja s komunalnim blatom.

¹³¹ Dopis ministrstva Gospodarski zbornici Slovenije, Zbornici komunalnega gospodarstva in Skupnosti občin Slovenije, april 2020.

2.2 Spremljanje ravnanja s komunalnim blatom in izvajanje nadzora nad ravnanjem s komunalnim blatom

Da bi odgovorili na vprašanje, ali je bilo zagotovljeno spremljanje ravnanja s komunalnim blatom in izvajanje nadzora nad ravnanjem s komunalnim blatom, smo preverili:

- ali je ARSO spremljala podatke o ravnanju s komunalnim blatom in preverjala pravilnost posredovanih podatkov,
- ali je ministrstvo spremljalo in nadziralo, ali so občine v predpisih o izvajanju GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode opredelile ravnanje s komunalnim blatom ter vzpostavile in izvajale nadzor nad uporabo komunalnega blata v kmetijstvu, in
- ali je inšpektorat izvajal nadzor nad izvajanjem predpisov glede ravnanja s komunalnim blatom in imel pregled nad izvedenimi nadzori.

2.2.1 Spremljanje podatkov o ravnanju s komunalnim blatom

ARSO bi za ustrezno spremljanje podatkov v zvezi s komunalnim blatom po naših sodilih morala določiti odgovorno osebo za spremljanje področja, preverjati prejete podatke o nastanku komunalnega blata, njegovi obdelavi na čistilni napravi in nadaljnjem ravnanju z njim, jih obdelovati, in glede na ugotovitve ukrepati.

ARSO je podatke o ravnanju s komunalnim blatom na čistilnih napravah in podatke o nadaljnjem ravnanju z blatom po obdelavi na čistilnih napravah vodila v okviru 2 evidenc oziroma zbirk podatkov, in sicer:

- zbirki podatkov o nastanku in obdelavi komunalnega blata na čistilnih napravah, v kateri je vodila podatke o letni količini:
 - nastalega komunalnega blata na posamezni čistilni napravi,
 - odpeljane komunalnega blata na obdelavo na drugo čistilno napravo,
 - obdelanega komunalnega blata na posamezni čistilni napravi in
 - oddanega obdelanega komunalnega blata v nadaljnje ravnanje;
- zbirki podatkov o ravnanju s komunalnim blatom, ki je odpadek, v kateri je vodila podatke o:
 - pošiljkah odpadkov, ki jih vnašata pošiljatelj odpadkov in njihov prevzemnik, in
 - nastalih odpadkih in ravnanju z njimi, ki jih vnašajo izvorni povzročitelji, zbiralci in izvajalci obdelave odpadkov, tudi komunalnega blata, ki je odpadek.

Tabela 7 prikazuje skupne količine nastalega neobdelanega in obdelanega komunalnega blata na čistilnih napravah v obdobju, na katero se nanaša revizija.

Tabela 7 Skupne količine nastalega in obdelanega komunalnega blata na čistilnih napravah

Neobdelano in obdelano komunalno blato	Leto			
	2019	2020	2021	2022 ⁽¹⁾
I. Nastalo blato pred obdelavo	42.468	32.799	30.733	31.387
II. Sprejem odpadnih snovi iz greznic, komunalnih čistilnih naprav, malih komunalnih čistilnih naprav	/(²)	5.935	6.015	6.024
III. Sprejem biološko razgradljivih odpadkov	/(³)	7	5	4
IV. Odvoz neobdelanega blata na drugo čistilno napravo	1.796	1.529	1.675	2.007
V. Skupaj neobdelano blato (I+II+III-IV)	40.672	37.212	35.077	35.407
VI. Obdelano blato na čistilni napravi	36.600	30.878	27.558	28.590

Opomba: ¹⁾ Prikazani so podatki za celo leto 2022, ker ni možno pridobiti podatkov za polovico leta.

²⁾ Izračun v tonah suhe snovi ni možen, ker ni podatka o odstotkih suhe snovi v komunalnem blatu (na voljo so le podatki o sprejeti količini v kubičnih metrih).

³⁾ Za leto 2019 podatek ni na voljo, saj tako razdelane podatke vodi ARSO od leta 2020.

Vir: dokumentacija ARSO.

Skupne količine obdelanega komunalnega blata, oddanega iz čistilnih naprav v nadaljnje ravnanje, v obdobju, na katero se nanaša revizija, prikazuje Tabela 8.

Tabela 8 Količina obdelanega komunalnega blata na čistilnih napravah in nadaljnje ravnanje z njim

Ravnanje s komunalnim blatom	Leto			
	2019	2020	2021	2022 ¹⁾
I. Količina blata, oddana za uporabo kot gnojilo v kmetijstvu	577	418	1.268	216
- uporaba v kmetijske namene	0	0	0	0
- aerobna in anaerobna biološka obdelava in vnos na kmetijska zemljišča	577	418	1.268	216
II. Količina blata, oddana v predelavo ali odstranjevanje kot odpadki	34.128	30.560	26.213	25.907
- drugi načini obdelave in obdelava v tujini	24.097	18.785	17.006	19.249
- termična obdelava	9.565	11.179	8.376	5.992
- odlaganje na odlagališčih	466	596	831	666
III. Količina blata, ki ostane na čistilni napravi²⁾	65	126	261	2.898
IV. Skupna količina oddanega blata v nadaljnje ravnanje (I + II – III)	34.640	30.852	27.220	23.225
V. Skupna količina na čistilni napravi obdelanega blata, namenjenega nadaljnjemu ravnanju (podatek prikazuje Tabela 7)	36.600	30.878	27.558	28.590
VI. Razlika (V – IV)	1.960	26	338	5.365

Opomba: ¹⁾ Prikazani so podatki za celo leto 2022, ker ni možno pridobiti podatkov za polovico leta.

²⁾ Po pojasnilu ARSO lahko določene količine komunalnega blata ostanejo v skladiščanju na čistilni napravi do zagotovitve ustrezne količine obdelanega blata za prevoz v nadaljnjo obdelavo.

Vir: dokumentacija ARSO.

Podatke, ki so jih o količinah neobdelanega in obdelanega komunalnega blata in nadaljnjem ravnanju z njim ARSO sporočali upravljavci čistilnih naprav v excelovi datoteki, je zaposleni ročno vnašal v zbirko podatkov. Pri tem so se le nekateri podatki samodejno preverjali, za ostale pa ni bil zagotovljen sproten in celovit nadzor. Zaposleni, ki je vnašal podatke v zbirko, je opozoril izpolnjevalca o napaki in ga pozval k njeni odpravi le v primeru, ko je ugotovil posebno odstopanje v poročanih podatkih. Prav tako so nekateri podatki v tej zbirki manjkali in je posledično prihajalo do razlik med podatki o količinah obdelanega komunalnega blata na čistilni napravi in podatki o količinah obdelanega blata, oddanega v nadaljnje ravnanje.

Nadaljnje ravnanje s komunalnim blatom, ki je odpadki, je ARSO v obdobju, na katero se nanaša revizija, spremljala in vodila v drugi zbirki podatkov, to je v okviru IS Odpadki na podlagi podatkov, ki so jih glede ravnanja s komunalnim blatom, ki je odpadki, predložili subjekti v okviru poročanja na podlagi uredbe o odpadkih. Pridobljene podatke o ravnanju z odpadki (tudi komunalnim blatom) je ARSO preverjala z izvajanjem dvoplastnega sistema kontrol podatkov, saj preverjanje vsakega poročila posebej zaradi velikega števila zavezancev za poročanje in velikega števila sporočenih podatkov ni izvedljivo. Prvo skupino kontrol so predstavljale logične kontrole, ki so vgrajene v aplikacijo IS Odpadki na način, da zavezance za poročanje ob izpolnjevanju poročila opozarjajo na napake v podatkih v posamezni tabeli in med tabelami (bilančne napake) v posameznem poročilu.

V okviru tovrstnih kontrol so se izvajale kontrole, na podlagi katerih so se zavezancem za poročanje izpisala opozorila na napake, ki jih morajo obvezno odpraviti, če želijo poročilo zaključiti¹³², in kontrole, na podlagi katerih so se zavezancem za poročanje izpisala opozorila glede vprašljivih kombinacij vnesenih podatkov v posamezni tabeli. Pri tem ni nujno, da gre za napako, zato jih je aplikacija zgolj opozorila, da te podatke ponovno preverijo. Četudi teh opozoril ne upoštevajo, lahko zaključijo poročilo.

Drugo skupino kontrol podatkov je predstavljala analiza izpisa mikro podatkov iz vseh predloženih poročil zbiralcev odpadkov in izvajalcev obdelave odpadkov, ločeno po vrstah poročil¹³³. Na tak način je ARSO zaznavala vprašljive kombinacije podatkov, ki jih je nato dodatno preverjala s pozivi tistim zavezancem za poročanje, pri katerih so se tovrstne kombinacije pojavile. Tovrstne kontrole iz druge skupine so se izvajale sistematično. To pomeni, da se pri vseh zbiralcih na primer najprej iščejo morebitne napake pri opredelitvi statusa pošiljatelja odpadkov. Zato lahko en zbiralec ali izvajalec obdelave odpadkov prejme več pozivov k dopolnitvi poročila. ARSO največ pozornosti nameni izvajanju kontrole nad podatki o tistih odpadkih, ki jih poroča Evropski komisiji ali Eurostatu.

ARSO je za pomoč zavezancem pri uporabi aplikacije IS Odpadki vzpostavila e-poštni predal, prek katerega je na podlagi izvedenih kontrol pošiljala pozive zbiralcem odpadkov in izvajalcem obdelave odpadkov v primeru, da poročil niso predložili do predpisanega roka (31. 3. tekočega leta), in jih pozvala k oddaji poročila, čeprav takšne aktivnosti uredba o odpadkih ni predvidevala. Prav tako je prek e-poštnega predala pošiljala pozive k pregledu ali izvedbi popravkov oziroma dopolnitvi določenih podatkov v sicer pravočasno predloženih poročilih.¹³⁴ Zavezance za poročanje je v pozivih opozorila, da bo v primeru, da neskladij ne bodo pravočasno odpravili, o tem obvestila pristojni inšpekcijski organ. V obdobju, na katero se nanaša revizija, ARSO o tem ni obveščala inšpektorata, saj so zavezanci za poročanje pozive ARSO upoštevali.

ARSO je za leto 2021 izvedla primerjalno analizo podatkov, ki jih o komunalnem blatu vodi v okviru obeh zbirk podatkov, in sicer je primerjala:

- podatke, ki so jih upravljavci čistilnih naprav poročali v okviru obratovalnega monitoringa (podatki o masi komunalnega blata na izhodu iz postopka obdelave blata na čistilni napravi¹³⁵) in
- podatke iz poročil o odpadkih (podatki o masi komunalnega blata, ki je odpadek, nastalega v opazovanem in/ali preteklih letih, ki je bilo oddano v nadaljnje ravnanje slovenskim prevzemnikom – zbiralcem odpadkov ali izvajalcem obdelave odpadkov ali poslano v obdelavo v druge države; podatki o masi komunalnega blata, ki je odpadek in so ga zbiralci prevzeli od

¹³² Samo zaključeno poročilo se šteje za predloženo.

¹³³ Posebej ODP-zbiranje in posebej ODP-obdelava.

¹³⁴ Uredba o odpadkih je določala, da v primeru, če zavezanec za poročanje ministrstvu zahtevane dopolnitve poročila ne predloži v roku, ki ga ministrstvo določi v zahtevi za dopolnitev poročila, se šteje, da poročila ni predložil, o čemer ministrstvo obvesti pristojnega inšpektorja (29., 37. in 45. člen uredbe o odpadkih).

¹³⁵ Ker se podatki iz poročil o obratovalnih monitoringih čistilnih naprav zbirajo ločeno po čistilnih napravah, podatki o nastalih odpadkih in zagotovitvi ravnanja z njimi (ODP-nastajanje) pa ločeno po izvornih povzročiteljih odpadkov (eno poročilo za več čistilnih naprav), je v okviru analize prikazana vsota količin komunalnega blata vseh čistilnih naprav (iz poročil obratovalnih monitoringov), ki jih upravlja isti upravljavec (izvirni povzročitelj odpadkov).

upravljavcev čistilnih naprav, ter podatki o masi komunalnega blata, ki so ga izvajalci obdelave prevzeli neposredno od upravljavcev čistilnih naprav).

Iz izvedene analize ARSO izhaja, da se podatki, sporočeni na podlagi poročil o obratovalnem monitoringu, in podatki, ki so jih zavezanci za poročanje sporočili v poročilih o odpadkih, v celoti ne ujemajo (ujemajo se le v 38 primerih od skupno 149 primerov oziroma 25 %). Ponekod pa primerjava ni bila mogoča, ker zavezanci za poročanje v poročilih o odpadkih niso sporočili podatkov o komunalnem blatu, ki je odpadek, ali pa se podatki niso ujemali s podatki iz poročil o obratovalnem monitoringu (v kar 57 primerih ali 38 % primerjava ni bila mogoča, ker ni bilo podatkov v poročilih o odpadkih; v 54 primerih ali 36 % se količine iz obeh zbirk podatkov niso ujemale).

2.2.1.a ARSO je podatke o ravnanju s komunalnim blatom vodila v okviru 2 zbirk podatkov. Pri tem je v letu 2020 izboljšala sistem za poročanje in zagotovila, da so podatki, ki jih zbira o nastanku in obdelavi komunalnega blata na čistilnih napravah, bolj natančno razdelani. Vendar kljub temu ni zagotovila, da bi bilo spremljanje podatkov v celoti zagotovljeno. Prejete podatke, ki so jih sporočali upravljalci čistilnih naprav, je ročno vnašal, preverjal in spremljal zaposleni ob njihovem vnašanju v zbirko podatkov o nastanku in obdelavi komunalnega blata na čistilnih napravah. Na tak način je bilo manj vidna odstopanja pri poročanju težko odkriti. Poleg tega je preverjanje pravilnosti podatkov o sporočenih količinah komunalnega blata temeljilo na subjektivni oceni zaposlenega, saj ministrstvo ni pripravilo smernic oziroma meril, iz katerih bi izhajala vsaj okvirna količina komunalnega blata, ki nastane po čiščenju odpadne vode na čistilni napravi. Zaradi tega je bil otežen nadzor nad podatki, ki so jih sporočali upravljalci čistilnih naprav, saj ni bilo mogoče preverjati, ali glede na količino odpadne vode poročajo o pravih količinah nastalega komunalnega blata.

Podatke, ki jih je ARSO vodila v zbirki podatkov o ravnanju s komunalnim blatom, ki je odpadek, na podlagi poročil o odpadkih v IS Odpadki, je preverjala s pomočjo dvoplastnega sistema kontrol podatkov, tudi s samodejnimi kontrolami, ki so bile vgrajene v aplikacijo IS Odpadki. Na podlagi izvedenih analiz podatkov iz vseh predloženih poročil je ARSO ugotavljala pomanjkljivosti in napake ter zavezance za poročanje pozivala k predložitvi predpisanih poročil oziroma dopolnitvi ali popravku v roku predloženih poročil.

Primerjalna analiza podatkov iz obeh zbirk, ki jo je ARSO izvedla za leto 2021, je pokazala, da se le $\frac{1}{4}$ podatkov iz obeh zbirk med seboj ujema, medtem ko se v $\frac{3}{4}$ primerov podatki niso ujemali ali pa preveritev ni bila mogoča. To pomeni, da ne obstajajo zanesljivi in kakovostni podatki o komunalnem blatu. To pomeni tudi, da sistem ravnanja s komunalnim blatom ni v celoti ustrezen in pregleden oziroma da so v njem slabosti, ki povečujejo tveganje za nepravilnosti v sistemu ravnanja s komunalnim blatom (tudi za njegovo nedovoljeno puščanje v okolju). Menimo, da bi vodenje in spremljanje podatkov v okviru enotne evidence namesto v 2 zbirkah podatkov zmanjšalo možnost napak in razkoraka med podatki. Verodostojnost podatkov bi bila večja, če bi ARSO upravljavcem čistilnih naprav zagotovil poročanje v za to pripravljen enovit informacijski sistem, v katerem bi bile vgrajene samodejne kontrole, ki bi izhajale iz določenih smernic glede količin nastalega komunalnega blata, pa tudi izvajanje samodejnih navzkrižnih kontrol, na primer primerjave s podatki iz zbirke podatkov o ravnanju s komunalnim blatom, ki je odpadek (IS Odpadki). To bi prispevalo k celovitemu spremljanju ter zagotavljanju bolj zanesljivih in točnih podatkov o ravnanju s komunalnim blatom. Hkrati bi se s takšno rešitvijo lahko inšpektoratu zagotovil tudi sproti vpogled v sporočene podatke o ravnanju s komunalnim blatom v okviru izvajanja GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode, ki jih sedaj od ARSO prejme šele v juliju za preteklo koledarsko leto. S tem bi se povečala možnost za

sproten nadzor in ukrepanje v primeru zaznanih odstopanj, kar bi prispevalo k izboljšanju preglednosti in verodostojnosti sistema ravnanja s komunalnim blatom.

Priporočilo

ARSO priporočamo, naj prične z aktivnostmi za vzpostavitev enovitega informacijskega sistema, v katerega bodo upravljavci čistilnih naprav sporočali podatke o nastanku in obdelavi komunalnega blata na čistilnih napravah, in na ta način vzpostavi povezavo z IS Odpadki.

Ministrstvu za naravne vire in prostor priporočamo, naj razmisli o možnosti priprave smernic oziroma meril, v katerih bo opredeljena vsaj okvirna količina komunalnega blata, ki nastane na čistilni napravi glede na količino odpadne vode in tehniko čiščenja.

2.2.2 Spremljanje poslovanja občin glede izvajanja nalog, povezanih s komunalnim blatom

Ministrstvo bi za ustrezno spremljanje poslovanja občin glede izvajanja nalog, povezanih s komunalnim blatom, po naših sodilih moralo spremljati in nadzirati, ali so občine v odlokih o izvajanju GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode uredile ravnanje s komunalnim blatom in ali so določile in dejansko izvajale nadzor nad uporabo komunalnega blata v kmetijstvu na podlagi določb iz uredbe o uporabi blata v kmetijstvu.

GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode je obvezna občinska GJS varstva okolja¹³⁶, katere izvajanje mora zagotoviti občina skladno s predpisi, ki jih sprejme vlada¹³⁷, in predpisi, ki urejajo GJS.¹³⁸ Če občina ne zagotovi izvajanja GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode, jo mora zagotoviti država na območju občine in za njen račun, na način, ki ga določi vlada.¹³⁹

Ministrstvo je za spremljanje GJS varstva okolja vzpostavilo IJSVO, iz katerega izhaja, da vse občine zagotavljajo izvajanje obvezne občinske GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode, katere del je tudi ravnanje s komunalnim blatom. Evidenca izvajalcev GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode je javno dostopna¹⁴⁰ (povezava s točko 2.1.3). GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode zagotavlja občina na podlagi občinskega predpisa na območju celotne občine.¹⁴¹ Občina mora s predpisi, ki urejajo

¹³⁶ 2. točka prvega odstavka 149. člena ZVO-1. Enako določa 2. točka prvega odstavka 233. člena ZVO-2.

¹³⁷ Vlada podrobneje predpiše vrste dejavnosti, komunalnih odpadkov in nalog, ki se izvajajo v okviru obveznih občinskih GJS, ter metodologijo za oblikovanje cen, oskrbovalne standarde in tehnične, vzdrževalne, organizacijske ter druge ukrepe in normative za obvezne občinske GJS varstva okolja (tretji odstavek 149. člena ZVO-1).

¹³⁸ Četrty odstavek 149. člena ZVO-1. Četrty odstavek 233. člena ZVO-2 določa, da občina predpiše ureditev občinskih javnih služb ter zagotovi njihovo izvajanje v skladu z določbami ZVO-2, predpisi, izdanimi na njegovi podlagi, in predpisi, ki urejajo GJS.

¹³⁹ Peti odstavek 149. člena ZVO-1 oziroma peti odstavek 233. člena ZVO-2.

¹⁴⁰ [URL: <https://www.ijsvo.si/Seznam.aspx?ob=1>], 25. 5. 2023.

¹⁴¹ Prvi odstavek 13. člena uredbe o odvajanju in čiščenju odpadne vode.

občinsko GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode, med drugim urediti nadzor nad uporabo komunalnega blata v kmetijstvu, in sicer¹⁴²:

- nadzor nad izvajanjem določb prvega odstavka 6. člena uredbe o uporabi blata v kmetijstvu¹⁴³, ki se nanašajo na uporabo blata iz malih komunalnih čistilnih naprav z zmogljivostjo čiščenja do 50 PE, in
- nadzor nad izvajanjem določb drugega odstavka 8. člena, ki določa, da je uporaba blata iz greznic in malih komunalnih čistilnih naprav z zmogljivostjo do 50 PE za gnojilo v kmetijstvu prepovedana, razen za blato, ki
 - je oddano izvajalcu občinske GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode in je obdelano v skladu s predpisom, ki ureja obdelavo biološko razgradljivih odpadkov, ali
 - nastaja na kmetijskem gospodarstvu ali je zmešano skupaj s komunalno odpadno vodo, z gnojevko oziroma gnojnico ter skladiščeno najmanj 6 mesecev pred uporabo za gnojilo v kmetijstvu.

Za nadzor nad izvajanjem vseh ostalih določb uredbe o uporabi blata v kmetijstvu je v skladu s prvim odstavkom 14. člena uredbe o uporabi blata v kmetijstvu pristojen inšpektorat.

V nadaljevanju predstavljamo navedbe občin glede ureditve nadzora nad uporabo komunalnega blata v kmetijstvu v občinskih predpisih, ki urejajo izvajanje GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode.

Navedbe občin: Ureditev nadzora nad uporabo komunalnega blata v kmetijstvu v občinskih predpisih

Iz odgovorov občin izhaja, da je približno polovica občin vzpostavila oziroma opredelila nadzor v občinskih aktih (odlokih o izvajanju GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode), na podlagi katerih so pristojne občinske inšpekcijske službe izvajale nadzor nad uporabo komunalnega blata v kmetijstvu.

Vir: odgovori občin na vprašalnik.

2.2.2.a V skladu z Zakonom o lokalni samoupravi¹⁴⁴ je ministrstvo dolžno nadzirati občinske akte v zadevah iz njegove pristojnosti. Občinske akte, ki urejajo GJS varstva okolja, morajo občine predložiti v IJSVO. Ministrstvo v obdobju, na katero se nanaša revizija, ni izvajalo vsebinskega nadzora nad sprejetimi akti občin za izvajanje GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode v zvezi z opredelitvijo ravnanja s komunalnim blatom in ni izvedlo analize o tem, ali so občine v odlokih opredelile nadzor nad uporabo komunalnega blata v kmetijstvu. Posledično ministrstvo ni imelo pregleda nad tem, ali so pristojne občinske službe dejansko izvajale nadzor na podlagi uredbe o uporabi blata v

¹⁴² 14. člen uredbe o uporabi blata v kmetijstvu.

¹⁴³ Oseba, ki namerava blato iz komunalne čistilne naprave, male komunalne čistilne naprave, skupne čistilne naprave ali druge čistilne naprave sama uporabiti v kmetijstvu ali ga dati v promet zaradi uporabe v kmetijstvu, mora zagotoviti njegovo obdelavo (prvi odstavek 6. člena uredbe o uporabi blata v kmetijstvu).

¹⁴⁴ 88. in 88.a člen Zakona o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 76/08, 79/09, 51/10, 40/12 – ZUJF, 14/15 – ZUUJFO, 11/18 – ZSPDLS-1, 30/18, 61/20 – ZIUZEOP-A in 80/20 – ZIUOOPE).

kmetijstvu¹⁴⁵. Ker ministrstvo ni izvajalo nadzora, ne pozna stanja tega področja in ne ve, ali so ga občine ustrezno uredile in zagotovile ustrezen nadzor nad uporabo komunalnega blata v kmetijstvu.

Priporočilo

Ministrstvu za naravne vire in prostor priporočamo, naj izvede analizo občinskih predpisov o izvajanju GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode v zvezi z opredelitvijo ravnanja s komunalnim blatom in vzpostavitvijo nadzora nad določbami uredbe o uporabi blata v kmetijstvu in po potrebi izvede ukrepe, da se bo izvajanje in nadzor nad ravnanjem s komunalnim blatom zagotovilo v skladu s predpisi.

2.2.3 Nadzor nad izvajanjem predpisov s področja ravnanja s komunalnim blatom

Inšpektorat bi za ustrezen nadzor nad izvajanjem predpisov s področja ravnanja s komunalnim blatom po naših sodilih moral izvajati nadzor nad ravnanjem s komunalnim blatom na podlagi sprejete strategije nadzora, ki temelji tudi na izvedeni analizi tveganj, bi moral imeti pregled nad izvedenimi nadzori, ugotovljenimi nepravilnostmi in izrečenimi ukrepi ter spremljati nadaljnje ravnanje subjektov, pri katerih je odkril nezakonito ravnanje s komunalnim blatom.

Inšpektorat je bil v povezavi z ravnanjem s komunalnim blatom zadolžen za nadzor nad izvajanjem določb:

- uredbe o odvajanju in čiščenju odpadne vode, ki se nanašajo na obveznosti izvajalca GJS, v skladu s 37. členom te uredbe;
- uredbe o uporabi blata v kmetijstvu na podlagi prvega odstavka 14. člena, razen za nadzor nad izvajanjem določb prvega odstavka 6. člena in določb drugega odstavka 8. člena te uredbe, za katere mora nadzor nad izvajanjem vzpostaviti občina s predpisi, ki urejajo občinsko GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode;
- uredbe o odpadkih na podlagi prvega odstavka 60. člena uredbe o odpadkih;
- uredbe o emisijah pri odvajanju odpadnih voda na podlagi 36. člena te uredbe;
- uredbe o uporabi komposta ali digestata na podlagi 31. člena¹⁴⁶.

Število subjektov, pri katerih lahko inšpektorat izvaja nadzor (tudi) na področju ravnanja s komunalnim blatom, izhaja iz evidenc (seznamov), ki jih vodi ministrstvo in so javno dostopne na njegovih spletnih straneh. Po zadnjih podatkih, ki izhajajo iz registra OVD za komunalne čistilne

¹⁴⁵ Drugi odstavek 14. člena uredbe o uporabi blata v kmetijstvu.

¹⁴⁶ Razen določb v zvezi z gradnjo in vzdrževanjem kompostarn in bioplinarn (nadzor opravljajo gradbeni inšpektorji), v zvezi s prepovedmi in pogoji uporabe komposta ali digestata na kmetijskih in gozdnih zemljiščih (nadzor opravljajo inšpektorji, pristojni za kmetijstvo), v zvezi z dajanjem komposta ali digestata v promet (nadzor opravljajo tržni inšpektorji) in v zvezi s prepovedmi in pogoji uporabe komposta ali digestata na nekmetijskih zemljiščih (nadzor opravljajo inšpektorji, pristojni za rudarstvo).

naprave, je v Sloveniji 305 komunalnih čistilnih naprav z OVD – povzročiteljev komunalnega blata¹⁴⁷. Iz evidence oseb, ki ravnaajo z odpadki¹⁴⁸, izhaja, da je v Sloveniji 692 predelovalcev¹⁴⁹ odpadkov in 207 zbiralcev¹⁵⁰ odpadkov, pri čemer gre za podatke o predelavi in zbiranju vseh vrst odpadkov, torej tudi številnih drugih odpadkov in ne le komunalnega blata (povezava s točko 2.1.3).

2.2.3.1 Strategija in načrtovanje nadzora

Inšpektorat za načrtovanje svojega dela pripravi strateške usmeritve in prioritete dela ter letne načrte dela, ki jih tudi objavi na spletni strani.¹⁵¹

V okviru strateških usmeritev in prioritet dela, ki jih sprejme za posamezno leto, inšpektorat za posamezno organizacijsko enoto določi cilje, kriterije za izbor področja nadzora in načrtovane naloge z obrazložitvijo, v okviru katere je navedeno predvideno število nadzorov in število subjektov, pri katerih bodo inšpektorji v posameznem letu izvedli nadzor in so vključeni v program dela na podlagi izvedene analize tveganja.

Inšpektorat pri izboru prednostnih področij nadzora upošteva predvsem vpliv dejavnosti na okolje, zaveze za doseganje skladnosti z evropskim pravnim redom, ki jih mora zagotavljati Slovenija, cilje nacionalnih strategij, akcijskih načrtov, operativnih programov in podobno, zaznan obseg kršitev na posameznih področjih, ugotovitve monitoringov, analize obremenitev in vplivov na okolje ter izhodišča nacionalnega programa varstva okolja in zahteve nacionalne in evropske zakonodaje, ki terjajo poročanje o ugotovitvah inšpekcijskega nadzora v preteklih letih.¹⁵²

Strateške usmeritve in prioritete dela za leta od 2019 do 2022 niso določale posebnih usmeritev inšpektorata glede ravnanja s komunalnim blatom, je pa inšpektorat v teh dokumentih načrtoval usklajene akcije na področju čezmejnega pošiljanja odpadkov in na področju nadzora nad delovanjem čistilnih naprav, kamor sodi tudi nadzor nad ravnanjem s komunalnim blatom (povezava s točko 2.2.3.2).

Inšpektorat v letnem načrtu dela načrtuje redne¹⁵³ inšpekcijske nadzore ter določi vsebino in obseg izvajanja inšpekcijskega nadzora za posamezno organizacijsko enoto. Iz letnih načrtov dela za leta

¹⁴⁷ [URL: <https://www.gov.si/podrocja/okolje-in-prostor/okolje/vode/register-okoljevarstvenih-dovoljenj-za-komunalne-cistilne-naprave/>], 5. 4. 2024.

¹⁴⁸ [URL: <https://www.gov.si teme/ravnanje-z-odpadki/#e62944>], 5. 4. 2024.

¹⁴⁹ [URL: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MNVP/Dokumenti/Odpadki/Podatki/Predelovalci-odpadkov.pdf>], 5. 4. 2024. Predelava odpadkov pomeni vsak postopek v obratu ali širšem gospodarstvu, katerega glavni rezultat je, da odpadki služijo koristnemu namenu tako, da nadomestijo druge materiale, ki bi se sicer uporabili za izpolnitev določene funkcije, ali so odpadki pripravljene na izpolnitev te funkcije (20. točka 3. člena uredbe o odpadkih).

¹⁵⁰ [URL: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MNVP/Dokumenti/Odpadki/Podatki/Zbiralci-Odpadkov.pdf>], 5. 4. 2024. Zbiranje je prevzemanje odpadkov, vključno z njegovim predhodnim sortiranjem in predhodnim skladiščenjem za namene prevoza do naprave za obdelavo odpadkov (34. točka 3. člena uredbe o odpadkih).

¹⁵¹ [URL: <https://www.gov.si/drzavni-organi/organi-v-sestavi/inspektorat-za-naravne-vire-in-prostor/o-inspektoratu/>], 13. 3. 2023.

¹⁵² Strateške usmeritve in prioritete dela inšpektorata za obdobje 2019–2022.

¹⁵³ Pregledi, ki se ne izvajajo na podlagi prejete prijave, ampak jih inšpektorji izvajajo v okviru sprejetega letnega načrta nadzora subjektov, na lastno pobudo in v okviru načrtovanih akcij, se štejejo za redne preglede.

od 2019 do 2022¹⁵⁴ izhaja, da inšpektorat praviloma subjekte, ki predstavljajo večje tveganje za okolje, uvrsti v redni nadzor in pri njih glede na oceno tveganja izvaja nadzor v krajših ali daljših obdobjih. V okviru rednega nadzora inšpektorat načrtuje tudi koordinirane (usmerjene)¹⁵⁵ akcije nadzora, če zazna širše neskladnosti na posameznih področjih ali če je to potrebno za zagotovitev celovitega pregleda na posameznem področju nadzora. Letni načrti dela od leta 2019 do 2022 ne vsebujejo načrtovanih inšpekcijskih pregledov neposredno za področje ravnanja s komunalnim blatom, temveč so bili načrtovani v okviru nadzorov na področju ravnanja z odpadki, nadzorov čistilnih naprav in nadzorov v okviru usmerjenih akcij čezmejnega pošiljanja odpadkov.¹⁵⁶

Večina predpisov ne določa pogostosti rednih inšpekcijskih nadzorov¹⁵⁷, vendar praksa inšpektorata kaže na pozitivne učinke take oblike dela.¹⁵⁸ V ta namen inšpektorat subjekte, pri katerih lahko izvaja nadzor, razvršča v 3 prednostne skupine glede vpliva njihove dejavnosti na okolje, pri čemer se redni letni inšpekcijski nadzor subjektov iz I. skupine izvede najmanj 1-krat na leto; nadzor subjektov iz II. skupine se izvede najmanj 1-krat na 2 leti in redni letni inšpekcijski nadzor subjektov iz III. skupine se izvede na 3 do 5 let.¹⁵⁹

Pogostost rednih nadzorov za subjekte, ki predstavljajo večje tveganje za okolje (tudi za predelovalce, odstranjevalce in zbiralce odpadkov), inšpektorat določi z razvrstitvijo subjektov na podlagi ocene tveganja z uporabo programskega orodja IRAM¹⁶⁰, ki je bilo razvito v okviru evropskega okoljskega združenja IMPEL¹⁶¹. Subjekti, razvrščeni v prvo in drugo skupino, se obravnavajo prednostno, tretja skupina je namenjena nadzoru okoljsko manj problematičnih zadev.¹⁶²

¹⁵⁴ [URL: <https://www.gov.si/drzavni-organi/organi-v-sestavi/inspektorat-za-naravne-vire-in-prostor/o-inspektoratu/>], 17. 3. 2023.

¹⁵⁵ Usmerjene akcije so del vnaprej načrtovanih aktivnosti in spadajo v redno delo inšpektorata. Za vsako akcijo se določijo izhodišča in cilji ter pripravijo usmeritve za delo glede vodenja postopkov in ukrepanja. Akcije potekajo hkrati na območju celotne države, so časovno omejene in imajo jasno določeno vsebino. Prednosti takega načina dela so: sistematičen nadzor posameznega področja dela, pridobivanje povratnih informacij glede izvršljivosti in stopnje izvajanja predpisa ter poenoten nadzor in ukrepanje. (Vir: načrt dela inšpektorata za leto 2021).

¹⁵⁶ V načrtu dela za leto 2019 je inšpektorat navedel, da bo izvajal nadzor nad predelovalci in odstranjevalci odpadkov, vključno s subjekti, ki imajo pridobljena potrdila za ravnanje z odpadki (zbiralci, prevozniki, trgovci, posredniki), in da bo v okviru nadzora nad čezmejnem pošiljanjem odpadkov letno opravil najmanj 80 rednih inšpekcijskih nadzorov v podjetjih. V načrtih dela za leta 2020 do 2022 je inšpektorat navedel, da bo posebna pozornost namenjena nadzoru večjih zavezancev ravnanja z odpadki, kot so predelovalci, odstranjevalci in zbiralci odpadkov, in da bo v okviru nadzora nad čezmejnem pošiljanjem odpadkov opravil letno približno 100 rednih inšpekcijskih nadzorov v podjetjih, katerih primarna dejavnost je ravnanje z odpadki. (Vir: načrt dela inšpektorata za leto 2022).

¹⁵⁷ Izjema pri tem so obrati večjega in manjšega tveganja za okolje (SEVESO) ter naprave, ki lahko povzročajo onesnaževanje večjega obsega (IED naprave), pri katerih je bil že v ZVO-1 določen redni inšpekcijski nadzor in kjer obdobje med 2 pregledoma, ne sme presegati 1 leta oziroma 3 let, odvisno od tveganja, ki ga obrat ali naprava predstavlja za okolje (156.a in 156.b člen ZVO-1). Redni nadzor SEVESO se izvaja od spremembe ZVO-1F v letu 2013 (Uradni list RS, št. 92/13), redni nadzor IED naprav pa od spremembe ZVO-1 v letu 2016 (Uradni list RS, št. 30/16).

¹⁵⁸ Vir: načrt dela inšpektorata za leto 2019.

¹⁵⁹ Program dela ION za obdobje 2017–2019.

¹⁶⁰ Angl.: *Integrated Risk Assessment Method*.

¹⁶¹ Angl.: *The European Union Network for the Implementation and Enforcement of Environmental Law*. Je mreža EU za izvajanje in uveljavljanje okoljskega prava.

¹⁶² Poročilo o delu za leto 2021.

Inšpektorat pri tem subjekte za ravnanje z odpadki (tudi subjekte, ki ravnaajo s komunalnim blatom) v programskem orodju IRAM ocenjuje glede na naslednje kriterije:

- letno količino (vseh) odpadkov, s katerimi ravna zavezanec;
- status subjekta (ali gre za predelovalca ali odstranjevalca oziroma sežig odpadkov);
- ali čezmejno pošilja odpadke;
- pretekle nadzore (usklajenost s predpisi);
- število prijav ali nelegalnih pošiljk v zadnjem letu.

Za ostale povzročitelje obremenjevanja okolja (na primer prevoznike, trgovce, posrednike za ravnanje z odpadki) inšpektorat določi pogostost rednih inšpekcijskih nadzorov glede na vrsto dejavnosti. Pri tem za razvrščanje subjektov uporablja računalniško aplikacijo PLAN¹⁶³, s pomočjo katere inšpektor oceni subjekte, pri katerih lahko izvaja nadzor, z oceno 1, 2 ali 3, pri čemer pomeni ocena 1 najvišji vpliv subjekta na okolje. Računalniška aplikacija PLAN se uporablja kot redno orodje za pripravo programa dela in spremljanje realizacije dela, z njeno pomočjo inšpektorat izdelava program dela za posamezno leto za celotno inšpekcijo in posebej za posameznega inšpektorja.¹⁶⁴

Inšpektorat je v skladu s 156. členom ZVO-1 sprejemal še 3-letni načrt nadzora¹⁶⁵, v katerega je vključen nadzor nad subjekti, ki imajo največji vpliv na okolje, to so obrati večjega tveganja za okolje (SEVESO), subjekti za ravnanje z odpadki (subjekti, ki morajo imeti OVD ali potrdilo za ravnanje z odpadki) ter za naprave, ki povzročajo onesnaževanje večjega obsega (zavezanci na podlagi Uredbe o vrsti dejavnosti in naprav, ki lahko povzročajo onesnaževanje okolja večjega obsega (IED). V obdobju, na katero se nanaša revizija, sta bila pripravljena 2 tovrstna načrta oziroma programa dela inšpektorata¹⁶⁶, ki vsebujeta dolgoročne cilje in usmeritve inšpekcijskega nadzora za organizacijsko enoto (ION).

Inšpektorat poleg rednih nadzorov izvaja tudi izredne nadzore kot odziv na prejete pobude in prijave za izvedbo inšpekcijskega nadzora. Inšpektorat na podlagi internega akta Usmeritve za vrstni red obravnave prijav in Kriterijev za določanje prioriteten inšpekcijskih nadzorov, ki je priloga k temu aktu¹⁶⁷, prejete prijave razporedi v 4 prednostne skupine glede na tveganje, pri čemer ima prva¹⁶⁸ prednostna skupina prednost pred opravljanjem rednega dela. Praviloma so izredni nadzori ozko usmerjeni le na vsebino prijave in se izvajajo nenapovedano, na kraju samem. Ker števila prijav ni

¹⁶³ Kriteriji za določanje prioriteten inšpekcijskih nadzorov inšpektorata za leto 2022 in leto 2023.

¹⁶⁴ Kriteriji za določanje prioriteten inšpekcijskih nadzorov inšpektorata za leto 2022, št. 010-2/2021 z dne 2. 1. 2022.

¹⁶⁵ S spremembo ZVO-1F je bila določena priprava 3-letnega programa nadzora, ki vključuje obrate večjega tveganja za okolje (SEVESO), subjekte za ravnanje z odpadki ter naprave, ki povzročajo onesnaževanje večjega obsega (IED zavezanci).

¹⁶⁶ Program dela ION za obdobje 2017 – 2019 ter Program dela ION za obdobje 2020–2022.

¹⁶⁷ [URL: <https://www.gov.si/drzavni-organi/organi-v-sestavi/inspektorat-za-naravne-vire-in-prostor/o-inspektoratu/>], 17. 3. 2023.

¹⁶⁸ V najvišjo prednostno obravnavo sodijo prijave, iz katerih je razbrati, da je ogroženo zdravje in življenje ljudi, javna varnost ali premoženje večje vrednosti. Vir: načrt dela inšpektorata za leto 2021.

mogoče predvideti in tudi števila teh nadzorov ni mogoče vnaprej načrtovati, inšpektorat porabo časa, potrebnega za obravnavo prijav, oceni glede na izkušnje iz preteklih let.¹⁶⁹

Izredne nadzore inšpektorat izvaja tudi na podlagi prejetih prijav o zaznanih nepravilnostih, ki jih inšpektoratu posreduje ARSO na podlagi pregleda poročil o obratovalnem monitoringu odpadnih voda za komunalne čistilne naprave in industrijske naprave.¹⁷⁰ Tudi te prijave inšpektorat obravnava v skladu z usmeritvami za prednostno obravnavo prijav. Z namenom celovite in sočasne obravnave vseh zaznanih kršitev iz obvestila ARSO na tem področju ter podaje skupnega poročila glede ugotovitev in ukrepov inšpektorat od leta 2021¹⁷¹ načrtuje in izvaja tudi usklajene akcije nadzora.¹⁷² Inšpektorat v načrtu dela za leto 2021 ni navedel števila načrtovanih usklajenih akcij nadzora, temveč le področja, na katerih je bil načrtovan nadzor.¹⁷³ Za leto 2022 je načrtoval, da bo v okviru usmerjenih akcij izvedel nadzor pri približno 550 subjektih.¹⁷⁴

Za preverjanje, ali so subjekti v opredeljenem roku uresničili oziroma izpolnili ukrepe, ki so jim bili naloženi za odpravo pomanjkljivosti in nepravilnosti, izvaja inšpektorat kontrolne inšpekcijske nadzore, pri čemer posebno pozornost nameni ukrepanju v prekrškovnem postopku.

2.2.3.1.a Inšpektorat redne inšpekcijske nadzore načrtuje v letnem načrtu dela in pri tem izhaja iz letnih strateških usmeritev in prioritet inšpektorata, 3-letnega programa dela inšpektorata, ugotovitev iz že izvedenih inšpekcijskih nadzorov in ocene, na katerem področju obstaja večja verjetnost kršitve predpisov. Pri določitvi izrednih inšpekcijskih nadzorov, ki jih inšpektorat izvede kot odziv na prejete prijave in pobude, upošteva usmeritve za vrstni red obravnave prijav na področju dela inšpektorata in razvršča prijave v prednostne skupine glede na tveganje. Pri tem pa ni razvidno, v kolikšni meri je pri načrtovanju nadzorov upošteval ugotovitve in izrečene ukrepe iz že izvedenih nadzorov na področju ravnanja s komunalnim blatom, saj ne vodi posebnih evidenc s tega področja. Menimo, da bi takšno načrtovanje nadzorov nad izvajanjem predpisov na področju

¹⁶⁹ ION v povprečju na leto prejme približno 4.000 prijav, reši pa jih med 2.500 in 3.000. Vir: načrt dela inšpektorata za leto 2022.

¹⁷⁰ ARSO na podlagi pregleda poročil o izvajanju obratovalnega monitoringa inšpektoratu vsako leto posreduje podatke o ugotovljenih nepravilnostih (kot je seznam naprav, ki čezmerno onesnažujejo okolje oziroma presegajo mejne vrednosti parametrov onesnaženosti odpadne vode na iztoku iz komunalne čistilne naprave, seznam upravljavcev naprav, ki niso poslali poročila o obratovalnem monitoringu, seznam naprav, ki bi morale pridobiti OVD, in druge nepravilnosti). Vir: Strateške usmeritve in prioritete dela inšpektorata za leto 2022 in dokumentacija ARSO.

¹⁷¹ Vir: poročilo o delu inšpektorata za leto 2021.

¹⁷² Na primer v letu 2022 je inšpektorat izvedel akcijo nadzora komunalnih čistilnih naprav in naprav, ki odvajajo industrijsko odpadno vodo in po podatkih ARSO presegajo predpisane mejne vrednosti parametrov onesnaženosti odpadne vode na iztoku iz naprave. V okviru usmerjene akcije so bili načrtovani inšpekcijski nadzori vseh naprav, pri katerih je ARSO ugotovila nepravilnosti pri preverjanju poročil o obratovalnem monitoringu.

¹⁷³ Čezmejno pošiljanje odpadkov; zagotavljanje opremljenosti aglomeracij z javnim kanalizacijskim omrežjem; nezakonit lov ptic; vožnja v naravnem okolju; poostren nadzor nad nezakonito odloženimi odpadki na ciljanih območjih; koordinirana akcija z drugim organom na področju odpadne embalaže; nadzor v rudarskih prostorih pri subjektih, ki imajo različna dovoljenja za ravnanje z odpadki znotraj rudarskega prostora. Vir: načrt dela inšpektorata za leto 2021.

¹⁷⁴ Usmerjene akcije nadzora so bile za leto 2022 načrtovane na naslednjih področjih: čezmejno pošiljanje odpadkov; nadzor komunalnih čistilnih naprav in naprav, ki odvajajo industrijsko odpadno vodo in po podatkih ARSO na iztoku presegajo mejne vrednosti parametrov onesnaženosti odpadne vode; nadzor naprav, ki presegajo mejne vrednosti emisij snovi v zrak iz nepremičnih virov onesnaževanja, ter neskladnosti izvajanja in poročanja subjektov o trajnih meritvah emisij snovi v zrak iz kurilnih naprav; vožnja v naravnem okolju; raba vode – obvestilo o kršitvah določil vodnih dovoljenj za leta 2018, 2019 in 2020; nadzor v rudarskih prostorih pri subjektih, ki imajo različna dovoljenja za ravnanje z odpadki znotraj rudarskega prostora. Vir: načrt dela inšpektorata za leto 2022.

komunalnega blata pripomoglo k zmanjšanju števila nedovoljenih ravnanj s komunalnim blatom in posledično zmanjšanju tveganja za njegovo nedovoljeno puščanje v naravi.

2.2.3.1.b Pri načrtovanju rednega nadzora je inšpektorat za posamezno organizacijsko enoto določil splošne cilje, kot na primer povečati aktivnost na področju ravnanja z odpadki, in tudi merljive cilje¹⁷⁵, vendar so ti cilji navedeni za celotno organizacijsko enoto, ki pa pokriva veliko število področij. Posledično je inšpektorat tudi za področje komunalnega blata nadzor načrtoval le posredno, na primer v okviru načrtovanih nadzorov na področju ravnanja z odpadki, nadzorov komunalnih čistilnih naprav, nadzorov v okviru usmerjenih akcij čezmejnega pošiljanja odpadkov. Prav tako za področje komunalnega blata inšpektorat ni določil ciljev, na podlagi katerih bi lahko merili in ocenjevali, ali je izvedel zadosten obseg nadzorov, kar tudi otežuje načrtovanje usmerjenih nadzorov. Ker cilji za področje komunalnega blata niso posebej določeni, ni mogoče preveriti, ali je inšpektorat z izvedenimi nadzori dosegel cilje na področju nadzora nad ravnanjem s komunalnim blatom, in tudi ni mogoče preverjati njegove učinkovitosti pri preprečevanju nedovoljenega puščanja komunalnega blata v naravi.

2.2.3.1.c Pri določitvi rednega nadzora za ocenjevanje zavezancev, ki predstavljajo večje tveganje za okolje, je inšpektorat uporabljal programsko orodje IRAM, medtem ko je nadzor za subjekte, ki imajo manjši vpliv na okolje, določal s pomočjo računalniške aplikacije PLAN, s katero inšpektor subjektivno oceni subjekt in njegov vpliv na okolje. Menimo, da bi moral inšpektorat tudi za ocenjevanje subjektov, ki predstavljajo manjše tveganje za okolje, določiti objektivne kriterije in se izogniti subjektivni presoji ocenjevanja tveganj, ki lahko privede do neenakopravne obravnave subjektov za nadzor.

Ukrep inšpektorata

V obdobju od 1. 1. 2019 do 30. 6. 2022 je ION zavezance, ki predstavljajo manjše tveganje za okolje, določala na podlagi subjektivne ocene inšpektorja. V letu 2023 je inšpektorat pričel z nadgradnjo obstoječega informacijskega sistema INSPIS, s katero bo dodan modul za načrtovanje inšpekcijskih nadzorov. Izvedeno je testiranje modula v testnem okolju in varnostno preverjanje, v zaključni fazi je tudi testiranje v testnem okolju INSPIS. Projekt bo zaključen, ko bo sistem pripravljen za namestitve v produkcijsko okolje INSPIS. Na ta način bodo v načrtovanje rednih inšpekcijskih nadzorov vključeni vsi subjekti, tudi tisti, ki predstavljajo manjše tveganje za okolje. Kriteriji za ocenjevanje bodo enaki kot za subjekte, ki predstavljajo večje tveganje za okolje. Pri načrtovanju inšpekcijskih nadzorov bodo določeni: področja nadzora, subjekt za nadzor, prednostni seznam in cilji nadzora ter najučinkovitejši način izvedbe nadzora glede na zastavljeni cilj.

¹⁷⁵ Kot na primer: predviden nadzor 1.357 subjektov, pri katerih lahko inšpektorat izvaja nadzor po ZVO-1 (vir: načrt dela inšpektorata za leto 2022).

2.2.3.2 Izvajanje nadzora nad ravnanjem s komunalnim blatom

Inšpektorat v okviru izvajanja posameznega nadzora ne preverja le spoštovanja predpisov glede ravnanja s komunalnim blatom, temveč hkrati preverja tudi spoštovanje predpisov z drugih področij v pristojnosti inšpektorata¹⁷⁶. Redni nadzor pri posameznem subjektu namreč vključuje celovit nadzor nad zakonitostjo delovanja subjekta na vseh področjih, ki so zajeta v veljavnem OVD.¹⁷⁷ Ravnanje s komunalnim blatom je torej obravnavano v okviru izvajanja celovitih inšpekcijskih nadzorov, zato inšpektorat ne vodi posebne evidence o izvedenih nadzorih posebej za področje komunalnega blata. Podatke o inšpekcijskih nadzorih vodi inšpektorat v informacijskem sistemu INSPIS, ki pri evidentiranju določenih dokumentov omogoča oziroma zahteva izbiro predpisa, ki je z njim povezan, ter vnos ključnih besed, po katerih je nato mogoče izvajati poizvedbe, ne omogoča pa izpisa izvedenih nadzorov oziroma ugotovitev po posameznih področjih nadzora.

Pojasnilo inšpektorata

Inšpektorat opravlja naloge inšpekcijskega nadzora nad izvrševanjem predpisov in splošnih aktov s področja varstva okolja, ohranjanja narave, voda, industrijskega onesnaževanja, dimnikarskih storitev in gensko spremenjenih organizmov. Navedena področja so urejena z več kot 450 predpisi, ki določajo različne zahteve za inšpekcijske zavezanke. Inšpekcijski pregledi so zato lahko kompleksni in povezani.

V obdobju od 1. 1. 2019 do 30. 6. 2022 je inšpektorat pri izvajanju inšpekcijskih nadzorov na podlagi predpisov, ki se uporabljajo tudi pri pregledih na področju ravnanja s komunalnim blatom¹⁷⁸, izdal 7.905 dokumentov (odločb, sklepov o izvršbi in zapisnikov).

Ker inšpektorat ne vodi posebne evidence o izvedenih nadzorih za področje komunalnega blata, je na zahtevo računskega sodišča opravil dodatne poizvedbe v informacijskem sistemu s ključnimi besedami. Iz tako pridobljenih podatkov o opravljenih inšpekcijskih nadzorih izhaja, da je inšpektorat v obdobju od 1. 1. 2019 do 30. 6. 2022 na področju ravnanja s komunalnim blatom izvedel inšpekcijske postopke vsaj¹⁷⁹ pri 43 subjektih, povzročiteljih komunalnega blata ali prevzemnikih (zbiralcih in obdelovalcih komunalnega blata). Od tega je inšpektorat več kot polovico (27) teh inšpekcijskih postopkov, pri katerih je pregledal tudi ravnanje s komunalnim blatom, izvedel v letu 2021. Prav v tem letu in letu prej je inšpektorat v zvezi s predpisi s področja ravnanja z odpadki zaznal veliko težav tudi na področju ravnanja s komunalnim blatom.¹⁸⁰

¹⁷⁶ ION opravlja naloge inšpekcijskega nadzora nad izvrševanjem predpisov in splošnih aktov s področja varstva okolja, ohranjanja narave, voda, industrijskega onesnaževanja, dimnikarskih storitev in gensko spremenjenih organizmov.

¹⁷⁷ ION inšpekcijske nadzore izvaja po načelu integriranega nadzora, katerega cilj je zagotoviti, da se onesnaževanje preko enega medija ne prenese na drugega. Vir: Program dela ION za obdobje 2020–2022.

¹⁷⁸ Po uredbi o odvajanju in čiščenju odpadnih voda, uredbi o odpadkih in uredbi o uporabi komposta ali digestata.

¹⁷⁹ Inšpektorat je v evidenci opravil poizvedbe po ključnih besedah, pri čemer pa je rezultat (izpis) izvedenih postopkov odvisen od tega, ali je inšpektor po opravljenem nadzoru v evidenco vnesel (tudi) ključno besedo "blato", "bioplinarna" ali "čistilna naprava". Pri vnosu ključnih besed v evidenco so inšpektorji namreč omejeni, zato je možno, da v primeru, ko v okviru rednega nadzora niso bile ugotovljene nepravilnosti, inšpektor takšne ključne besede v evidenco ni vpisal in posledično tak pregled ni naveden v izpisu, ki ga je predložil inšpektorat.

¹⁸⁰ Poleg področja odpadne embalaže in ravnanja z odpadnimi nagrobnimi svečami. Vir: poročilo o delu inšpektorata za leto 2020 in poročilo o delu inšpektorata za leto 2021.

Inšpektorji so pri izvedenih inšpekcijskih nadzorih v 19 primerih ugotovili nepravilnosti na področju ravnanja s komunalnim blatom. Izvedene inšpekcijske nadzore, pri katerih je inšpektorat ugotovil nepravilnosti, prikazuje Priloga 2. Med njimi so bili tudi primeri, ko je bilo na različnih lokacijah v Sloveniji komunalno blato nezakonito puščeno v okolju, kar je pomenilo tveganje za onesnaženje okolja. Inšpektorat se je v teh primerih odzval na prijave in medijska razkritja ter v okviru izvedenih inšpekcijskih nadzorov odkril povzročitelje, ki so nezakonito v okolju pustili komunalno blato. Na podlagi ugotovitev je izdal odločbe zoper različne subjekte (zbiralci, prevozniki), ki so ravnali s komunalnim blatom v nasprotju s predpisi. V odločbah so bili določeni ukrepi, ki so jih subjekti morali izvesti za odpravo posledic onesnaženja okolja. Ti so se nanašali predvsem na odstranitev nezakonito puščenega komunalnega blata v okolju in zagotovitev njegove obdelave v skladu s predpisi.

V primerih, ko je inšpektorat ugotovil nepravilnosti, je izvajal tudi kontrolne inšpekcijske nadzore, v okviru katerih je preverjal, ali so subjekti v določenem roku izpolnili naložene ukrepe. Inšpektorat posebne statistike oziroma evidenc glede tega ni vodil, temveč ima pregled nad takšnimi postopki v okviru računalniške aplikacije PLAN. V primerih, ko subjekti niso sledili zahtevam iz ureditvene odločbe, je inšpekcijski nadzor nadaljeval z vodenjem izvršilnega postopka, ki mu je sledil izrek denarne kazni v primeru neizvršitve odločbe (izvršba s prisilitvijo). Zoper povzročitelje nezakonito puščenega komunalnega blata v okolju je inšpektorat v 1 primeru podal tudi kazensko ovadbo, na podlagi katere se vodi kazenski postopek pred sodiščem. V nekaterih primerih, ko povzročitelj onesnaženja okolja (še) ni bil znan, je odstranitev nezakonito puščenega komunalnega blata v okolju izvedlo ministrstvo v okviru intervencijskega ukrepa za preprečitev okoljske škode na podlagi ZVO-1.

2.2.3.2.a Inšpektorat v obdobju, na katero se nanaša revizija, ni imel evidenc o izvedenih nadzorih v zvezi z ravnanjem s komunalnim blatom, zato ni imel pregleda nad izvedenimi nadzori, ugotovljenimi nepravilnostmi ter izrečenimi ukrepi zoper nadzorovane subjekte na področju ravnanja s komunalnim blatom. Tovrstne informacije o izvedenih nadzorih lahko pridobi šele na podlagi poizvedbe s ključnimi besedami v okviru informacijskega sistema ter vpogledom v posamezen primer izvedenega nadzora. Menimo, da takšna ureditev ne zagotavlja zadostne preglednosti nad izvedenimi inšpekcijskimi nadzori, prav tako pa ne omogoča, da bi se ugotovitve in izrečeni ukrepi iz opravljenih nadzorov na področju ravnanja s komunalnim blatom analizirali in upoštevali pri načrtovanju inšpekcijskih nadzorov v prihodnje, kar bi lahko prispevalo k zmanjšanju števila primerov nedovoljenega ravnanja s komunalnim blatom.

2.2.3.2.b Po svojih ocenah inšpektorat načeloma v obdobju 3 let izvede nadzor pri vseh povzročiteljih komunalnega blata, subjektih, ki imajo OVD za obdelavo komunalnega blata, ki je odpadek, ter subjektih, ki imajo izdana potrdila za zbiralce komunalnega blata, ki je odpadek. Inšpektorat v okviru rednega nadzora preverja, ali subjekti, ki so že pridobili predpisane upravne akte (dovoljenja, soglasja) in so navedeni v uradnih evidencah, izpolnjujejo vse predpisane zahteve in ravnajo zakonito. Pri tem ni mogoče odkriti subjektov, ki opravljajo dejavnost nezakonito, torej brez predpisanih upravnih aktov. Večino takšnih subjektov inšpektorat odkrije na podlagi prijav ali v okviru usmerjenih akcij nadzora, na primer v okviru usmerjenih akcij čezmejnega pošiljanja odpadkov. Menimo, da bi več tovrstnih akcij nadzora prispevalo k odkritju subjektov, ki ravnajo nezakonito in s svojimi dejanji kršijo okoljsko zakonodajo. Tudi izvajanje bolj ozko usmerjenih inšpekcijskih nadzorov na določenem področju bi lahko pomenilo večjo prisotnost inšpektorjev pri posameznih povzročiteljih in ugotavljanje sistemskih pomanjkljivosti na posameznem področju, o čemer bi lahko obveščali pristojno ministrstvo in predlagali ukrepe za izboljšanje sistema ravnanja s

komunalnim blatom. S tem bi zmanjšali verjetnost za nedovoljeno puščanje komunalnega blata v okolju in zmanjšali tveganje za okolje in zdravje ljudi.

Priporočilo

Inšpektoratu Republike Slovenije za okolje in energijo priporočamo, naj v okviru svojih pristojnosti in kadrovske zmogljivosti načrtuje več usmerjenih akcij nadzora na področju ravnanja s komunalnim blatom.

3. Mnenje

Revidirali smo učinkovitost vzpostavitve sistema ravnanja s komunalnim blatom ter spremljanja in nadzora nad ravnanjem s komunalnim blatom v obdobju od 1. 1. 2019 do 30. 6. 2022. Revizijo smo izvedli na Ministrstvu za okolje in prostor, ki od 24. 1. 2023 posluje kot Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo ter Ministrstvo za naravne vire in prostor, Agenciji Republike Slovenije za okolje ter Inšpektoratu Republike Slovenije za okolje in prostor, ki od 25. 2. 2023 posluje kot Inšpektorat Republike Slovenije za okolje in energijo ter Inšpektorat Republike Slovenije za naravne vire in prostor.

Mnenje smo oblikovali na podlagi presoje, ali sta ministrstvo in ARSO pripravila podlage za ravnanje s komunalnim blatom ter ali so ministrstvo, ARSO in inšpektorat spremljali in izvajali nadzor nad ravnanjem s komunalnim blatom.

Menimo, da so bili vzpostavitve podlag za ravnanje, kot tudi spremljanje in izvajanje nadzora nad ravnanjem s komunalnim blatom **delno učinkoviti**.

Ministrstvo in ARSO nista zagotovila vseh podlag za učinkovito ravnanje s komunalnim blatom. Ministrstvo je na strateški ravni določilo usmeritve na področju ravnanja s komunalnim blatom. Opredelilo je najprimernejši tehniki in deleže obdelave komunalnega blata, ki je odpadek, ter pri izdelavi scenarija ravnanja s komunalnim blatom, ki je odpadek, sledilo hierarhiji ravnanja z odpadki. V strateških ali drugih dokumentih kljub visokemu deležu komunalnega blata, obdelanega na drug način, v okviru katerega je največji delež predstavljala predelava blata v tujini (od leta 2017 do leta 2019 povprečno 67 %), ni podalo usmeritev oziroma razmislilo o scenariju za nadaljnje ravnanje s komunalnim blatom v primeru, ko izvoz komunalnega blata, ki je odpadek, ni mogoč oziroma je omejen. Menimo, da bi ministrstvo v strateških ali drugih dokumentih moralo navesti tudi usmeritve za tovrstne (krizne) primere, še posebej glede na delež obdelave komunalnega blata, ki je odpadek, v tujini. Po podatkih ministrstva namreč v Sloveniji niso zagotovljene zadostne zmogljivosti za obdelavo komunalnega blata, ki je odpadek, oziroma niso podani pogoji za neposredno uporabo komunalnega blata v kmetijstvu. Takšna situacija ob nezmožnosti obdelave v tujini povečuje tveganje za nesprejemljive in nedovoljene prakse, kot so puščanje komunalnega blata v okolju oziroma kopičenje komunalnega blata pri izvirnih povzročiteljih odpadkov (upravljavcih čistilnih naprav) ali subjektih, ki imajo dovoljenje za nadaljnje ravnanje z njim (zbiralci odpadkov, izvajalci obdelave odpadkov).

Ministrstvo je v Programu ravnanja z odpadki in programu preprečevanja odpadkov Republike Slovenije iz leta 2022 načrtovalo nekatere deleže posameznih tehnik ravnanja s komunalnim blatom, ki je odpadek. Predvidelo je razširitev obstoječega omrežja kompostarn z namenskimi kompostarnami. Menimo, da bi za doseg tega cilja morale podrobneje opredeliti število naprav, lokacijo, vire in časovni okvir za izgradnjo dodatnih zmogljivosti za obdelavo komunalnega blata, ki je odpadek. V strateških dokumentih ministrstvo torej glede ravnanja s komunalnim blatom, ki je odpadek, ni določilo ciljev, ki bi bili merljivi in časovno opredeljeni, zato tudi ni zagotovilo, da bi bilo mogoče preveriti, ali so ti doseženi.

Ministrstvo ni pripravilo predpisov na način, da bi celovito in nedvoumno urejali ravnanje s komunalnim blatom. Področje ravnanja s komunalnim blatom urejajo 4 podzakonski predpisi, ki se v nekaterih delih tudi sklicujejo na druge predpise. Taka ureditev je nepregledna. Poleg tega nekateri

pojmi niso pojasnjeni v predpisu, v katerem so uporabljeni, ali pa pri opredelitvi pojmov napotujejo na uporabo drugega predpisa, kar nepreglednost povečuje. Slednje velja tudi za pojem komunalno blato, ki v Zakonu o varstvu okolja (ZVO-1 in ZVO-2) ni opredeljen, pač pa le omenjen. Podrobneje, vsebinsko primerljivo, vendar neenotno, je opredeljen v štirih uredbah. V predpisih tudi niso določeni način merjenja oziroma tehtanja komunalnega blata ter merske enote za merjenje količin nastalega in obdelanega komunalnega blata. Posledično so bili podatki do leta 2020 (ko je ARSO dopolnila obrazec za poročanje o komunalnem blatu) neprimerljivi in oteženo je bilo spremljanje količin nastalega in obdelanega komunalnega blata ter presoja ustreznosti ravnanja z njim po obdelavi na čistilni napravi. Nepregledna, nejasna in pomanjkljiva ureditev v predpisih otežuje sledljivost ravnanja s komunalnim blatom ter povzroča nejasnosti pri opredelitvi potrebnih ravnanj oziroma postopkov obdelave komunalnega blata in odgovornosti za ravnanje s komunalnim blatom in lahko vodi do tega, da izvajalci gospodarske javne službe odvajanja in čiščenja odpadne vode tudi nenamerno ne ravnajo ustrezno.

Ministrstvo in ARSO sta vzpostavila sistem za evidentiranje komunalnega blata in spremljanje ravnanja z njim, vendar v sistemu beleženja in spremljanja tokov komunalnega blata obstajajo slabosti, zaradi česar ni v celoti zagotovljena sledljivost do njegove končne obdelave. Ministrstvo vodi predpisane evidence v registru varstva okolja in Informacijskem sistemu za spremljanje obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja, ki so javno dostopne na spletnih straneh ministrstva. ARSO vodi podatke o količinah nastalega in obdelanega komunalnega blata na posamezni čistilni napravi ter podatke o količinah oddanega komunalnega blata iz čistilne naprave v nadaljnje ravnanje v okviru zbirke podatkov, ki jih sporočajo izvajalci obratovalnega monitoringa na obrazcu za poročanje o komunalnem blatu, upravljavci čistilnih naprav pa v poročilu o nastalih odpadkih in zagotovitvi ravnanja z njimi. Vendar glede na to, da se podatki sporočajo za preteklo leto, ARSO med letom ne razpolaga z ažurnimi podatki o trenutnih količinah nastalega in obdelanega komunalnega blata v okviru izvajanja gospodarske javne službe odvajanja in čiščenja odpadne vode, temveč razpolaga le s podatki o stanju na koncu leta.

V okviru IS Odpadki ARSO vodi podatke o nadaljnjem ravnanju s komunalnim blatom po tem, ko zapusti čistilno napravo. V IS Odpadki so shranjeni vsi evidenčni listi, ki jih morajo upravljavci čistilnih naprav izpolniti in potrditi ob oddaji vsake pošiljke odpadkov zbiralcu ali izvajalcu obdelave komunalnega blata, ki je odpadek. Tako naj bi se zagotavljali ažurni podatki in sledljivost dokumentacije o nadaljnjem ravnanju s komunalnim blatom in s tem sledljivost tokov komunalnega blata na poti od posameznega izvirnega povzročitelja do zbiralca in izvajalca obdelave komunalnega blata, ki je odpadek. Dejstvo, da je bilo v nekaj primerih komunalno blato, ki je odpadek, puščeno na za to nepredvidenih mestih v okolju, pa kaže na to, da v sistemu beleženja in spremljanja tokov komunalnega blata obstajajo slabosti. V teh primerih je namreč iz dokumentov izhajalo, da je komunalno blato, ki je bilo sicer nezakonito puščeno v okolju, začasno skladiščeno v zbirnem centru.

Ministrstvo je z aktivnostmi za ureditev področja ravnanja s komunalnim blatom, ki je odpadek, pričelo šele po uvedbi omejitve izvoza komunalnega blata, ki je odpadek. Iskalo je rešitve za zagotovitev odlagališč in prostorov za začasno skladiščenje komunalnega blata, ki je odpadek, in pripravilo podlage za zagotovitev dodatnih zmogljivosti za njegovo obdelavo. Kljub izvedenim aktivnostim pa v obdobju, na katero se nanaša revizija, ministrstvo ni zagotovilo dolgoročne rešitve za ravnanje s komunalnim blatom.

Ministrstvo je v obdobju, na katero se nanaša revizija, sodelovalo z vsemi deležniki ter v okviru posvetovalne skupine aktivno sodelovalo tudi pri izvedbi posveta glede predelave ali odstranjevanja

komunalnega blata. V okviru nudenja strokovne pomoči deležnikom je ministrstvo sodelovalo v 2 delovnih skupinah, katerih cilj je bil priprava strategije in ureditev problematike na področju ravnanja s komunalnim blatom.

Ministrstvo, ARSO in inšpektorat niso v celoti zagotovili spremljanja ravnanja s komunalnim blatom in nadzora nad ravnanjem s komunalnim blatom. ARSO je podatke o ravnanju s komunalnim blatom vodila v okviru 2 zbirk podatkov. Pri tem spremljanje podatkov v prvi zbirki ni bilo v celoti zagotovljeno, saj jih je zaposleni ročno vnašal, preverjal in spremljal. Preverjanje pravilnosti podatkov je temeljilo na subjektivni oceni zaposlenega (ob vnašanju v zbirko podatkov o nastanku in obdelavi komunalnega blata na čistilnih napravah). Ministrstvo namreč ni pripravilo smernic oziroma meril, iz katerih bi izhajala vsaj okvirna količina blata, ki nastane po čiščenju odpadne vode na čistilni napravi. Zaradi tega je bil otežen nadzor nad podatki, ki so jih sporočali upravljavci čistilnih naprav, saj ni bilo mogoče preverjati, ali glede na količino odpadne vode poročajo o pravih količinah nastalega komunalnega blata.

Podatke, ki jih je ARSO vodila v okviru zbirke podatkov o ravnanju s komunalnim blatom na podlagi poročil o nastalih odpadkih in zagotovitvi ravnanja z njimi v IS Odpadki, je preverjala s pomočjo dvoplastnega sistema kontrol podatkov, tudi s samodejnimi kontrolami, ki so bile vgrajene v aplikacijo IS Odpadki. Na podlagi izvedenih analiz podatkov iz vseh predloženih poročil je ARSO ugotavljala pomanjkljivosti in napake ter zavezanca za poročanje pozivala k predložitvi predpisanih poročil oziroma dopolnitvi ali popravku v roku predloženih poročil.

Ker se podatki iz zbirk, ki jih vodi ARSO, med seboj ne ujemajo (kar je ARSO sama ugotovila s primerjalno analizo podatkov za leto 2021), to pomeni, da ne obstajajo zanesljivi in kakovostni podatki o komunalnem blatu. To pomeni tudi, da sistem ravnanja s komunalnim blatom ni v celoti ustrezen in pregleden oziroma da vsebuje slabosti, ki povečujejo tveganje za nepravilnosti v sistemu ravnanja s komunalnim blatom (tudi za njegovo nedovoljeno puščanje v okolju). Menimo, da bi vodenje in spremljanje podatkov v okviru enotne evidence namesto v 2 zbirkah podatkov zmanjšalo možnost napak in razkoraka med podatki. Verodostojnost podatkov bi bila večja, če bi ARSO upravljavcem čistilnih naprav zagotovil poročanje v za to pripravljen enovit informacijski sistem. To bi prispevalo k celovitemu spremljanju ter zagotavljanju bolj zanesljivih in točnih podatkov o ravnanju s komunalnim blatom. Hkrati bi se s takšno rešitvijo lahko inšpektoratu zagotovil tudi sprotni vpogled v poročane podatke o ravnanju s komunalnim blatom v okviru izvajanja gospodarske javne službe odvajanja in čiščenja odpadne vode in povečala možnost za sproten nadzor in ukrepanje v primeru zaznanih odstopanj.

Ministrstvo v obdobju, na katero se nanaša revizija, ni izvajalo vsebinskega nadzora nad sprejetimi akti občin za izvajanje gospodarske javne službe odvajanja in čiščenja odpadne vode v zvezi z opredelitvijo ravnanja s komunalnim blatom in ni izvedlo analize o tem, ali so občine v odlokih opredelile nadzor nad uporabo komunalnega blata v kmetijstvu. Posledično ministrstvo ni imelo pregleda nad tem, ali so pristojne občinske službe dejansko izvajale nadzor na podlagi Uredbe o uporabi blata iz komunalnih čistilnih naprav v kmetijstvu. Zaradi neizvajanja nadzora ministrstvo ne pozna stanja tega področja in ne ve, ali so ga občine ustrezno uredile in zagotovile ustrezen nadzor nad uporabo komunalnega blata v kmetijstvu.

Inšpektorat je nadzor nad izvajanjem predpisov glede ravnanja s komunalnim blatom izvajal v okviru ostalih rednih in usmerjenih inšpekcijskih nadzorov, ni pa izvajal samostojnih nadzorov nad ravnanjem s komunalnim blatom, razen v primerih, ko je nadzor izvajal na podlagi prijav oziroma

medijskih objav. Prav tako ni ločeno načrtoval nadzorov za področje komunalnega blata, temveč je nadzor načrtoval posredno – v okviru ostalih inšpekcijskih nadzorov. Posledično inšpektorat za področje komunalnega blata tudi ni določil ciljev, ki jih želi z nadzori doseči.

Inšpektorat ni vodil evidence, iz katere bi bil razviden nadzor nad ravnanjem s komunalnim blatom, ampak je vodil le evidenco vseh opravljenih nadzorov, ki le delno omogoča pregled nad opravljenimi nadzori na področju ravnanja s komunalnim blatom. Menimo, da takšna ureditev ne zagotavlja zadostne preglednosti nad izvedenimi inšpekcijskimi nadzori, prav tako pa ne omogoča, da bi se ugotovitve in izrečeni ukrepi iz opravljenih nadzorov na področju ravnanja s komunalnim blatom analizirali in upoštevali pri načrtovanju inšpekcijskih nadzorov v prihodnje, kar bi lahko prispevalo k zmanjšanju števila primerov nedovoljenega ravnanja s komunalnim blatom.

Inšpektorat v okviru rednega nadzora preverja (praviloma vsaj 1-krat v obdobju 3 let), ali subjekti, ki so že pridobili predpisane upravne akte (dovoljenja, soglasja) in so navedeni v uradnih evidencah, izpolnjujejo vse predpisane zahteve in ravnajo zakonito. Pri tem ni mogoče odkriti subjektov, ki opravljajo dejavnost nezakonito, torej brez predpisanih upravnih aktov. Večino takšnih subjektov inšpektorat odkrije na podlagi prijav ali v okviru usmerjenih akcij nadzora. Tudi izvajanje bolj ozko usmerjenih inšpekcijskih pregledov na določenem področju bi lahko pomenilo večjo prisotnost inšpektorjev pri posameznih povzročiteljih in ugotavljanje sistemskih pomanjkljivosti na posameznem področju, o čemer bi lahko obveščali pristojno ministrstvo in predlagali ukrepe za izboljšanje sistema ravnanja s komunalnim blatom.

4. Priporočila

Ministrstvu za naravne vire in prostor in Ministrstvu za okolje, podnebje in energijo priporočamo, naj:

- pri predstavitvi podatkov o ravnanju s komunalnim blatom v vseh dokumentih in evidencah uporabljata iste merske enote;
- proučita predpise, ki urejajo ravnanje s komunalnim blatom, in na podlagi tega izvedeta aktivnosti za ureditev področja tako, da bo to pregledno in enotno urejeno.

Ministrstvu za naravne vire in prostor priporočamo, naj:

- razmisli o možnosti priprave smernic oziroma meril, v katerih bo opredeljena vsaj okvirna količina komunalnega blata, ki nastane na čistilni napravi glede na količino odpadne vode in tehniko čiščenja;
- izvede analizo občinskih predpisov o izvajanju gospodarske javne službe odvajanja in čiščenja odpadne vode v zvezi z opredelitvijo ravnanja s komunalnim blatom in vzpostavitvijo nadzora nad določbami uredbe o uporabi blata v kmetijstvu in po potrebi izvede ukrepe, da se bo izvajanje in nadzor nad ravnanjem s komunalnim blatom zagotovilo v skladu s predpisi.

Ministrstvu za okolje, podnebje in energijo priporočamo, naj:

- pri pripravi strateških ali drugih dokumentov v okviru poglavja o ravnanju s komunalnim blatom:
 - vključi scenarij za ravnanje s komunalnim blatom, ki je odpadek v primeru, ko je izvoz v druge države omejen oziroma ni mogoč;
 - opredeli merljive in časovno opredeljene cilje, tako da bo mogoče spremljati njihovo uresničevanje; v okviru tega naj navede število naprav, lokacijo in sredstva za zagotovitev zmogljivosti za ravnanje s komunalnim blatom, ki je odpadek.

Agenciji Republike Slovenije za okolje priporočamo, naj:

- prične z aktivnostmi za vzpostavitev enovitega informacijskega sistema, v katerega bodo upravljavci čistilnih naprav sporočali podatke o nastanku in obdelavi blata na čistilnih napravah, in na ta način vzpostavi povezavo z IS Odpadki.

Inšpektoratu Republike Slovenije za okolje in energijo priporočamo, naj:

- v okviru svojih pristojnosti in kadrovske zmogljivosti načrtuje več usmerjenih akcij nadzora na področju ravnanja s komunalnim blatom.

Pravni pouk

Tega poročila na podlagi tretjega odstavka 1. člena Zakona o računskem sodišču ni dopustno izpodbijati pred sodišči in drugimi državnimi organi.

Jana Ahčin,
generalna državna revizorka

Vročiti:

1. Ministrstvu za naravne vire in prostor;
2. Ministrstvu za okolje, podnebje in energijo;
3. Agenciji Republike Slovenije za okolje;
4. Inšpektoratu Republike Slovenije za naravne vire in prostor;
5. Inšpektoratu Republike Slovenije za okolje in energijo;
6. Juretu Lebnu;
7. Simonu Zajcu;
8. mag. Andreju Vizjaku;
9. Urošu Brežanu;
10. mag. Gregorju Slugi;
11. mag. Lilijani Kozlovič;
12. Iztoku Slatinšku;
13. Dragici Hržica;
14. Draganu Matiću;
15. Francu Rančigaju;
16. Martini Gašperlin;
17. Državnemu zboru Republike Slovenije.

5. Priloge

Priloga 1 Pregled predpisov v zvezi z ureditvijo področja ravnanja s komunalnim blatom

Člen	Vsebina
ZVO-1 (določbe, ki urejajo ravnanje s komunalnim blatom, so veljale od 7. 5. 2004 do 13. 4. 2022)	
3. člen, točka 5.3	Komunalni odpadki niso odpadki iz proizvodnje, kmetijstva, gozdarstva, ribištva, greznic, kanalizacije in čiščenja odplak, vključno z blatom iz čistilnih naprav, izrabljena vozila ter gradbeni odpadki in odpadki iz rušenja objektov.
2. točka prvega odstavka 149. člena	Odvajanje in čiščenje komunalne in padavinske odpadne vode je obvezna občinska GJS varstva okolja.
ZVO-2 (velja od 13. 4. 2022)	
3. člen, točka 7.4	Komunalni odpadki niso odpadki iz proizvodnje, kmetijstva, gozdarstva, ribištva, greznic, kanalizacije in čiščenja odplak, vključno z blatom iz čistilnih naprav, izrabljena vozila ter gradbeni odpadki in odpadki iz odstranitve objektov, pri čemer ta opredelitev nima vpliva na razdelitev pristojnosti za ravnanje z odpadki med izvajalce javnih služb in druge osebe, ki ravnaajo z odpadki.
2. točka prvega odstavka 233. člena	Odvajanje in čiščenje komunalne in padavinske odpadne vode je obvezna občinska GJS varstva okolja.
Uredba o uporabi blata iz komunalnih čistilnih naprav v kmetijstvu (velja od 5. 7. 2008)	
2. člen	Blato iz KČN, MKČN ali skupnih čistilnih naprav se sme uporabljati v kmetijstvu kot gnojilo samo v skladu s to uredbo. Če se ne uporablja kot gnojilo v kmetijstvu, se za ravnanje z njim uporablja predpis, ki ureja obdelavo biološko razgradljivih odpadkov, ali če se ne obdeluje s postopki biološke razgradnje, predpis, ki ureja ravnanje z odpadki. Blato iz čistilne naprave, ki ni KČN, MKČN ali skupna čistilna naprava, se lahko uporablja kot gnojilo v kmetijstvu, če je obdelano v skladu s predpisom, ki ureja obdelavo biološko razgradljivih odpadkov.
3. člen, točka 1	Blato je: <ul style="list-style-type: none"> - odpadno blato iz KČN in MKČN, vključno z blatom iz skupnih čistilnih naprav, - odpadno blato iz greznic in nepretočnih greznic, - odpadno blato iz čistilnih naprav, ki niso KČN in MKČN, vključno z blatom iz nepretočnih greznic.
4. člen	Za uporabo blata v kmetijstvu se uporabljajo mejne vrednosti koncentracije težkih kovin v tleh, v ali na katera se vnaša obdelano blato, mejne vrednosti koncentracije težkih kovin v obdelanem blatu ter mejne vrednosti letnega vnosa težkih kovin, ki so določene v prilogi 1 uredbe.
5. člen	Če so mejne vrednosti presežene, je uporaba blata v kmetijstvu prepovedana.
6. člen	Pogoj za uporabo blata v kmetijstvu je njegova obdelava, in sicer: aerobna ali anaerobna obdelava blata v skladu s predpisom, ki ureja obdelavo biološko razgradljivih odpadkov, če zagotavlja, da obdelano blato ustreza zahtevam za 1. in 2. razred okoljske kakovosti komposta ali pregnitega blata. Obdelava blata je lahko tudi katera koli kemična ali toplotna obdelava ali dolgoročno skladiščenje blata ali katera koli druga obdelava, ki zagotavlja aerobni ali anaerobni obdelavi enakovredno stabilizacijo, higienizacijo in izpolnjevanje zahtev za okoljsko kakovost. Za obratovanje naprave za navedeno obdelavo blata je treba pridobiti OVD za predelavo odpadkov po postopku R3 v skladu s predpisom, ki ureja ravnanje z odpadki (recikliranje/pridobivanje organskih snovi, ki se ne uporabljajo kot topila, vključno s kompostiranjem in drugimi procesi biološkega preoblikovanja), kar vključuje uplinjanje in pirolizo z uporabo sestavin, kot so kemikalije. Za predelavo odpadkov po postopku R3 se šteje tudi priprava blata za njegovo predelavo v gnojilo.

Člen	Vsebina
7. člen	Upravljevec naprave za aerobno ali anaerobno razgradnjo blata mora zagotavljati redno merjenje parametrov obdelanega blata ter analizo tal v skladu s prilogo 2 uredbe. Ministrstvo določi obseg meritev parametrov v OVD za uporabo komposta ali pregnitega blata ali v OVD za obdelavo blata.
8. člen	Upravljevec naprave sam ne sme uporabljati obdelanega blata ali ga dajati v promet. Prav tako je prepovedana uporaba blata iz greznic, nepretočnih greznic in MKČN z zmogljivostjo do 50 PE za gnojilo v kmetijstvu, razen za blato, ki je <ul style="list-style-type: none"> - oddano izvajalcu GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode in je obdelano v skladu s predpisom, ki ureja obdelavo biološko razgradljivih odpadkov, ali - nastaja na kmetijskem gospodarstvu in je zmešano skupaj s komunalno odpadno vodo, z gnojevko oziroma gnojnico ter skladiščeno najmanj 6 mesecev pred uporabo v kmetijstvu.
9. člen	Za uporabo obdelanega blata v kmetijstvu se uporablja predpis, ki ureja obdelavo biološko razgradljivih odpadkov.

Uredba o odvajanju in čiščenju komunalne odpadne vode (velja od 31. 12. 2015)

4. člen, točka 4	Blato je preostalo obdelano ali neobdelano blato iz KČN in preostalo blato iz obstoječih pretočnih greznic ter blato iz stranišča, ki deluje brez izpiranja z vodo in je brez iztoka ter ni kemično stranišče v skladu s predpisom, ki ureja emisijo snovi in toplote pri odvajanju odpadnih voda v vode in javno kanalizacijo.
3., 4. in 5. točka prvega odstavka 15. člena	Naloge GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode, ki so obvezne storitve, so tudi: <ul style="list-style-type: none"> - prevzem in odvoz komunalne odpadne vode, ki se zbira v nepretočnih greznicah, v KČN ter njeno čiščenje; - prevzem in odvoz blata iz MKČN z zmogljivostjo, manjšo od 50 PE, in iz MKČN z zmogljivostjo, enako ali večjo od 50 PE, na območje KČN, ki je opremljena za obdelavo blata; - obdelava blata.
16. člen	Obvezna storitev za objekte, ki so priključeni na javno kanalizacijo, je obdelava blata na območju KČN, ki je opremljena za prevzem in obdelavo blata.
17. člen	Obvezna storitev za objekte, ki niso priključeni na javno kanalizacijo, je prevzem blata iz MKČN (če je to tehnično izvedljivo) in njegova obdelava na območju KČN, ki je opremljena za prevzem in obdelavo blata (najmanj 1-krat na 3 leta). Izjema od navedenega velja za objekt kmetijskega gospodarstva, ki uporabi blato za gnojilo v kmetijstvu v skladu s predpisom, ki ureja uporabo komunalnega blata v kmetijstvu.
18. člen, prvi odstavek	Izvajalec GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode, ki je upravljevec KČN, opremljene za obdelavo blata, mora za blato, ki nastane pri čiščenju komunalne odpadne vode, zagotoviti obdelavo, s katero se doseže: <ul style="list-style-type: none"> - izpolnjevanje zahtev za uporabo kot gnojilo v kmetijstvu v skladu s predpisom, ki ureja uporabo komunalnega blata v kmetijstvu, - izpolnjevanje zahtev za postopke predelave ali odstranjevanja blata v skladu s predpisi, ki urejajo odpadke.
18. člen, drugi odstavek	Enako obdelavo mora izvajalec GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode zagotoviti na območju KČN ki je opremljena za obdelavo blata, za blato, prevzeto iz KČN, ki ni opremljena za obdelavo blata, prevzeto delno obdelano blato iz KČN (na primer po dehidraciji ali sušenju neobdelanega blata in podobno) in za blato, prevzeto iz MKČN.
18. člen, četrti odstavek	Če izvajalec GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode ne upravlja KČN, ki je opremljena za obdelavo blata, mora zagotoviti obdelavo blata na območju druge KČN, ki je opremljena z zadostnimi zmogljivostmi za obdelavo blata (tretji odstavek 18. člena). Lahko pa v soglasju z občino zagotovi obdelavo blata v premični napravi za obdelavo blata, če se taka obdelava izvaja na območju KČN, kjer nastaja blato.
18. člen, peti odstavek	Za obdelano blato, ki se ne uporablja kot gnojilo v kmetijstvu, mora izvajalec GJS zagotoviti ravnanje v skladu s predpisi, ki urejajo odpadke.

Člen	Vsebina
18. člen, šesti odstavek	Če je izvajalec GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode upravljavec KČN, ki je opremljena za obdelavo blata, mora kot povzročitelj odpadkov v načrt gospodarjenja z odpadki v skladu s predpisom, ki ureja odpadke, vključiti tudi ravnanje z blatom, prevzetim v obdelavo.
19. člen, osmi odstavek	Za blato, ki nastaja na območju občine, morajo biti zagotovljene zmogljivosti za prevzem in obdelavo blata na območju KČN, ki je opremljena za prevzem in obdelavo tega blata.

Uredba o emisiji snovi in toplote pri odvajanju odpadnih voda v vode in javno kanalizacijo (velja od 1. 9. 2012)

4. člen, točka 1	Blato je preostalo obdelano ali neobdelano blato iz KČN ali skupnih čistilnih naprav ali iz drugih čistilnih naprav in preostalo blato iz obstoječih pretočnih greznic ter drugih podobnih naprav za čiščenje odpadnih voda.
15. člen, drugi odstavek	Pri načrtovanju, gradnji, rekonstrukciji, obratovanju ali vzdrževanju KČN ali skupne čistilne naprave z zmogljivostjo, enako ali večjo od 10.000 PE, ki je namenjena izvajanju obvezne občinske GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode, mora investitor, lastnik ali upravljavec zagotoviti med drugim: <ul style="list-style-type: none"> - vgradnjo opreme za prevzem in obdelavo blata ter blata iz obstoječih pretočnih greznic in - neoviran sprejem komunalne odpadne vode in blata ter njuno čiščenje oziroma obdelavo na tej KČN ali skupni čistilni napravi.
19. člen	Blato je prepovedano izpuščati, odlagati ali odmetavati neposredno ali posredno v vode ali izpuščati v javno kanalizacijo. Ne glede na to, pa je obdelano ali neobdelano blato iz KČN ali skupne čistilne naprave in preostalo blato iz obstoječe pretočne greznice, ki se prevzema in obdeluje kot obvezna storitev GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode, dovoljeno izpuščati na KČN ali skupno čistilno napravo, ki je namenjena izvajanju GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode in je opremljena za prevzem in obdelavo blata. Upravljavec čistilne naprave mora z blatom ravnati v skladu s predpisi, ki urejajo odpadke. Ne glede na to, pa se za prevzem, prevoz in obdelavo blata iz KČN in obstoječih pretočnih greznic, ki se izvajajo kot storitve GJS odvajanja in čiščenja odpadne vode, predpisi, ki urejajo odpadke, ne uporabljajo.

Uredba o predelavi biološko razgradljivih odpadkov in uporabi komposta ali digestata (velja od 18. 12. 2013)

2. člen, prvi odstavek	Uredba se uporablja za biološko razgradljive odpadke, navedene v prilogi 1, ki je sestavni del uredbe. Priloga 1 vsebuje seznam biološko razgradljivih odpadkov in njihov podrobnejši opis, in sicer iz tabele 2 (seznam biološko razgradljivih odpadkov, ustreznih za predelavo v kompost ali digestat) izhaja, da je blato iz čiščenja komunalnih odpadnih voda, ki ima šifro 19 08 05, ustrezno za kompostiranje in tudi anaerobno razgradnjo.
3. člen, točka 9	Blato je blato v skladu s predpisom, ki ureja emisijo snovi in toplote pri odvajanju odpadnih voda v vode in javno kanalizacijo, razen neobdelano blato v skladu s predpisom o odvajanju in čiščenju komunalne odpadne vode.
3. člen, točka 28	Predelava biološko razgradljivih odpadkov je kompostiranje (ki je aerobna razgradnja biološko razgradljivih odpadkov) ali anaerobna razgradnja (ki poteka v bioplinarnah – objektih z napravami za anaerobno razgradnjo pri nadzorovanih pogojih).
15. člen	Predelovalec biološko razgradljivih odpadkov na podlagi poročila o nadzoru kakovosti razvrsti kompost ali digestat v 1. ali 2. kakovostni razred v skladu s prilogo 4 uredbe. S kompostom ali digestatom, ki ga ni mogoče uvrstiti v nobenega od kakovostnih razredov, mora predelovalec biološko razgradljivih odpadkov ravnati v skladu s predpisom, ki ureja odpadke. Kompostu 1. kakovostnega razreda ali digestatu 1. kakovostnega razreda preneha status odpadka in postane proizvod, če je bil proizveden iz biološko razgradljivih odpadkov iz tabele 1 priloge 1 te uredbe (ker je blato navedeno v tabeli 2 in ne v tabeli 1 priloge 1 te uredbe, pomeni, da tak kompost oziroma digestat, ki je nastal z (so)uporabo blata iz čistilnih naprav v procesu kompostiranja ali anaerobne razgradnje, nikoli ne bo opredeljen kot proizvod).

Člen	Vsebina
24. člen, prvi in drugi odstavek	Uporaba komposta ali digestata, ki se ne uvršča v nobenega od razredov kakovosti, je prepovedana. Prav tako je na kmetijskih zemljiščih prepovedana uporaba komposta 2. kakovostnega razreda ali digestata 2. kakovostnega razreda za vnos v ali na tla.
25. člen, prvi odstavek	Uporaba komposta 1. kakovostnega razreda in digestata 1. kakovostnega razreda za vnos v ali na tla je dovoljena, razen če s predpisi, ki urejajo vodovarstvena območja, ni določeno drugače.

Opomba: KČN – komunalna čistilna naprava.

MKČN – mala komunalna čistilna naprava.

Vir: veljavni predpisi v Republiki Sloveniji na področju ravnanja s komunalnim blatom.

Priloga 2 Izvedeni nadzori inšpektorata v zvezi z ravnanjem s komunalnim blatom, pri katerih so bile ugotovljene nepravilnosti, v obdobju od 1. 1. 2019 do 30. 6. 2022 po posameznih subjektih nadzora in ugotovitve ter izrečeni in izvedeni ukrepi

Zap. št.	Subjekti nadzora	Ugotovitve	Izrečeni in izvedeni ukrepi
1	Občina Osilnica, nadzor delovanja male komunalne čistilne naprave Osilnica	izrečeno opozorilo, da je treba poskrbeti za ustrezno ravnanje s komunalnim blatom	po izrečenem opozorilu oddajanje blata Komunalni Kočevje
2	ML SUROVINE, zbiranje in odvoz nenevarnih odpadkov, d.o.o.	predaja 250 m ³ komunalnega blata fizični osebi, ki ni imela dovoljenja za ravnanje z odpadki	prekrškovski postopek, izrečena globa pravni (10.000 EUR) in odgovorni osebi pravne osebe (2.000 EUR)
3	CEP d.o.o.	nepravilnosti v zvezi s potrjevanjem evidenčnih listov, vpisovanjem prevoznikov odpadkov	izdana ureditvena odločba glede potrjevanja evidenčnih listov, vodenja evidenc zbiranja odpadkov, vnašanje podatkov v sistem IS Odpadki o dejanskih prevoznikih odpadkov
4	TRANSPORT - TTN prevozi, storitve in gradbena mehanizacija d.o.o.	prevoznik, navezava na zadevo 06184-3114/2020	izdan opomin v prekrškovnem postopku
5	ML SUROVINE, zbiranje in odvoz nenevarnih odpadkov, d.o.o.	nezakonito odloženo približno 250 m ³ komunalnega blata (Rodik)	izdana ureditvena odločba za odstranitev blata
6	KOMUNALA, javno podjetje, Kranjska Gora, d.o.o., KČN Belca	čistilna naprava brez pridobljenega OVD	izdana ureditvena odločba, da mora delovanje komunalne čistilne naprave Belca uskladiti z zahtevami iz 2. odstavka 22. člena uredbe o emisiji pri odvajanju odpadnih voda
7	AGJ, arhitekturno projektiranje in ravnanje z odplakami, d.o.o.	izvajanje odvoza odpadnega mulja iz bazena KČN Lenart nepooblaščen osebi na kmetijsko zemljišče brez pridobljene ocene odpadka in ustreznih dovoljenj	prekrškovski postopek, opomin pravni in odgovorni osebi pravne osebe (7100-1807/2021)
8	fizična oseba	odstop zadeve na Inšpektorat RS za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo	izdan dokument o odstopu zadeve
9	fizična oseba	nezakonito odlaganje, družbi Lasaz d.o.o. odrejena odstranitev vseh odpadkov (gradbeni odpadki in odpadna zemljina) v ocenjeni količini 5.000 m ³ in zemljišče vzpostaviti v prvotno stanje pred izvedenim posegom oziroma odlaganjem odpadkov	izdana ureditvena odločba za odstranitev gradbenih odpadkov in odpadne zemljine
10	Javno komunalno podjetje Brezovica d.o.o.	v gozdu nezakonito odložen material Ceropit 30, ki je izdelek iz komunalnega blata	zadevo obravnavala tudi gozdarska inšpekcija, ki je izdala ureditveno odločbo
11	neznan	ob pregledu ugotovljeno, da se na lokaciji nahaja nezakonito odložena odpadna plastika in komunalno blato – zadeva v reševanju	
12	fizična oseba	nezakonito odloženo blato v ocenjeni količini 6 m ³ (k. o. Novi Svet)	izdana ureditvena odločba odstranitev blata – odločba izvršena
13	LASAZ d.o.o.	nezakonito odloženo blato v ocenjeni količini 100 m ³ (Kalše – Slovenska Bistrica)	izdana ureditvena odločba odstranitev blata
14	Občina Šentjur	komunalno blato odstranjeno	sklep o ustavitvi postopka
15	ilegalno odlaganje blata iz KČN, Hoče - Slivnica (Pivola)	nezakonito odloženo med 200 in 500 m ³ komunalnega blata (Pivola)	Odstranjevanje odloženega blata je potekalo na podlagi interventnih ukrepov ministrstva
16	LASAZ d.o.o.	nezakonito odloženo blato v ocenjeni količini 400 m ³ (Vodule – občina Dramlje)	izdana ureditvena odločba za odstranitev blata
17	CEROP d.o.o.	presežena dovoljena letna količina predelanih odpadkov po OVD	izdana ureditvena odločba o prenehanju predelave odpadkov

Zap. št.	Subjekti nadzora	Ugotovitve	Izrečeni in izvedeni ukrepi
18	fizična oseba	nepripravo ravnanje z odpadnim muljem iz bazena ob KČN in odlaganje na kmetijsko zemljišče	izrečen opomin
19	fizična oseba	izpust grezničnega blata v javno kanalizacijo	izrečena globa 400 EUR

Vir: dokumentacija inšpektorata.

*Bdimo nad potmi
javnega denarja*

Računsko sodišče Republike Slovenije
The Court of Audit of the Republic of Slovenia
Slovenska cesta 50, 1000 Ljubljana, Slovenija
tel.: +386 (0) 1 478 58 00
sloaud@rs-rs.si
www.rs-rs.si